

HOLLOLAN KUNNAN TILINPÄÄTÖS

2014

Kunnanhallitus 30.3.2015

1. Sisällys

1.	Toimintakertomus	4
1.1.	Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa	4
1.1.1	Kunnanjohtajan katsaus	4
1.1.2	Hallinto	7
1.1.3	Yleinen taloudellinen kehitys ja kuntien talous.....	10
1.1.4	Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa.....	13
1.1.5	Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	14
1.1.6	Kunnan henkilöstö.....	16
1.2.	Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä	16
1.2.1	Arvio merkittävimmistä riskeistä.....	16
1.2.2	Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä	17
1.3	Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus	19
1.3.1	Tilikauden tuloksen muodostuminen.....	19
1.3.2	Toiminnan rahoitus.....	23
1.3.3	Rahoitusasema ja sen muutokset.....	24
1.3.4	Kokonaistulot ja –menot	25
1.4	Konsernin toiminta ja talous.....	26
1.4.1	Konsernin toiminnan ohjaus.....	26
1.4.2	Olennaiset tapahtumat.....	26
1.4.3	Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	26
1.4.4	Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut	27
1.5	Kunnanhallituksen esitys tuloksen käsittelystä	30
2.	Talousarvion toteutuminen.....	31
2.1	Strategisten tavoitteiden toteutuminen	31
2.2	Käyttötalouden toteutuminen.....	35
2.3	Tuloslaskelmaosa.....	61
2.4	Investointiosa	63
2.5	Rahoitusosa	66
2.6	Yhteenveto valtuuston hyväksymien sitovien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta	68
2.7	Yhteenveto valtuuston hyväksymien nettomenojen toteutumisesta.....	69
3.	Tilinpäätöslaskelmat.....	70
3.1	Tuloslaskelma	70
3.2	Rahoituslaskelma.....	71
3.3	Tase.....	72
3.4	Konsernilaskelmat	73
4.	Tilinpäätöksen liitetiedot.....	76
4.1	Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	76
4.2	Tuloslaskelman liitetiedot	76

4.3 Taseen liitetiedot.....	79
4.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot.....	84
4.5 Henkilöstöä koskevat liitetiedot.....	86
4.6 Liitetietojen erittely.....	86
4.7 Konsernitilinpäätöksen liitetiedot.....	87
5. Taseyksiköiden erillistilinpäätökset.....	93
5.1 Taseyksiköiden vaikutus tulokseen.....	93
5.2 Erillistilinpäätöslaskelmat.....	94
5.2.1 Vesihuoltolaitos.....	94
5.2.2 Peruspalvelukeskus Oiva -taseyksikkö.....	97
6. Konserniyhtiöt.....	100
7. Käytetyt kirjanpitokirjat ja tositelajit.....	102
8. Tilinpäätöksen allekirjoitukset ja merkinnät.....	103

1. Toimintakertomus

1.1. Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

1.1.1 Kunnanjohtajan katsaus

Talous

Vuoden 2013 tilinpäätös oli -1 milj. euroa. Vuoden 2014 talousarvio hyväksyttiin kunnanvaltuustossa 11.11.2013 -1,5 milj. euroa alijäämäisenä, vaikka se pohjautui kesäkuussa valtuuston hyväksymään 7 milj. euron tasapainotusohjelmaan. Talousarviota muutettiin vuoden aikana 3 kertaa ja muutettu talousarvio päättyi -1,5 milj. euroon ja tilinpäätösennuste alaskirjaukset mukaan lukien -3 milj. euroon. **Tilinpäätös 2014 toteutui lopulta -1,4 milj. euroa alijäämäisenä.**

Alijäämää selittää keskeisin osin -1,8 milj. euron kertapoistot, mitkä johtuvat korjauskelvottomiksi osoittautuneista, puretuista kiinteistöistä ja kirjanpidossa olevien jäännösarvojen alaskirjauksista. Poikkeuksellisten kertapoistojen määrän arvioidaan vuosien 2013-2018 välillä olevan yhteensä n.9-10 milj. euroa, joista on nyt kirjattu 5,6 milj. euroa.

Toimintakulut vuonna 2014 olivat 178,7 milj. euroa. Toimintamenojen kokonaiskasvu jäi historiallisen alhaiselle tasolle, 0,67 milj. euroon ja 0,4 %:iin.

Sosiaali- ja terveystoimen kulut kasvoivat 1,5 milj. euroa eli 2,5 %:ia, joista Oivan kasvuosuus oli 0,75 milj. euroa (2,1 %) ja Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveysyhtymän kasvuosuus 0,73 milj. euroa (3,2 %).

Sivistystoimen menot alenivat -1,2 milj. euroa eli -3 %:ia. Vähennystä selittävät vuoden 2013 tasapainotus-päätökset.

Henkilöstömenot olivat 81,4 milj. euroa, missä alenemaa edellisvuoteen oli -2 milj. euroa eli -2,5 %. Alenema selittyy merkittävin osin henkilöstövähennyksillä -98 (vakituiset -17, määräaikaiset ja sijaiset -81). Osa säästöstä on tosin siirtynyt ostopalveluihin (sijaiset/Seuturekry).

Verotulot olivat 83,2 milj. euroa. Kasvua edellisvuoteen 0,6 milj. euroa ja 0,8 %. Kasvu oli 7,8 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2013. Valtionosuudet olivat 26,4 milj. euroa, missä vähemmän edellisvuoteen oli -0,15 milj. euroa eli -0,6 %:ia. Kuntien valtionosuusleikkauspäätöksiä on hallituskaudella 2011-2015 toteutettu 1,4 mrd euroa eli -15 %.

Toimintatuotot olivat 76,44 milj. euroa, missä kasvua oli 70 000 euroa eli 0,1 %:ia edellisvuoteen nähden.

Em. tulojen kasvu yhteensä 0,4 milj. euroa ja 0,2 %.

Toteutuneiden investointien loppusumma (brutto) oli 13,8 milj. euroa. Keskeisin investointi oli Salpakankaan koulu 2. vaihe, jonka kokonaiskustannukset olivat 4,1 milj. euroa.

Kunnan lainamäärä vuoden lopussa oli 51,1 milj. euroa eli 2 335 e/asukas. Pitkäaikaisen lainan lisäystä vuoden aikana oli 7,4 milj. euroa eli 15,8 %.

Toiminta

Strategisten tavoitteiden osalta: kunnan väestömäärän kasvu jäi negatiiviseksi -79 henkilöä eli -0,4 % (tavoite +0,5 %), yritysten nettomäärän muutos oli +29 (tavoite +50), työttömyysaste oli 12,2 % (valtakunnallinen keskiarvo 13,9 %) ja henkilöstön työhyvinvointikyselyn tulos 4 (tavoite > 3,7). Hollolan kunta sai laajaa valtakunnallista huomiota LATU-hankkeestaan: henkilöstölähtöisestä kehittämisestä.

Toiminnassa näkyi vuoden 2013 sopeuttamisohjelman linjaukset: lukio, Miekiön ja Uskilan (jo v. 2013) koulut lopettivat toimintansa. Kunta panosti vahvasti vanhuspalveluihin 1,5 milj. euroa edellisvuotta enemmän: kotihoitoon ja palveluasumiseen. Samaan aikaan vähennettiin hoiva-kotipaikkoja.

Rakenteelliset uudistukset jatkuivat. 1.1.2014 Oiva-liikelaitoksesta muodostettiin Hollolan kunnan taseyksikkö. Oiva-talosta luovuttiin. Hallintokuntien talous-, hallinto- ja tietohallintotoiminnot uudelleen organisoitiin konsernipalvelujen alaisuuteen. Työmarkkinatuen uudistukseen ja kuntien vastuun lisääntymiseen varauduttiin määrittelemällä kunnan työllisyydenhoidon malli. Kunnan riskienhallintaa kehitettiin edelleen.

Valtuustoseminaareja järjestettiin vuoden aikana viisi: taloudesta, palvelujen järjestämishojelmasta, elinkaarihankkeista sekä kuntaliitoksista. Palvelujen järjestämishojelma hyväksyttiin valtuustossa 16.6.2014. Kunnanhallitus linjasi Heinsuon ja Kalliolan koulun rakentamisen elinkaarihankkeina valtuuston delegoimin päätösvaltuuksin, valtuusto hyväksyi koulujen hankesuunnitelmat 16.6.2014.

Läntisen perusturvapiirin yhteistoimintasopimuksen uudistaminen oli vireillä kesästä 2014; Asikkalan vaatimuksesta Hollola päätyi riskienhallinnan näkökulmasta esittämään Asikkalan vanhushuollon erottamista yhteistoimintasopimuksesta, mitä ei kuitenkaan toteutettu Asikkalan torjuttua muutoksen valtuustossaan.

Maata hankittiin useilla kaupoilla yhteensä 61,7 ha ja 1,4 milj. eurolla (kv 16.6.2014 sekä kv 17.11.2014). Hankitut maa-alueet sisältyivät tai rajoituivat asemakaavaan. Kauppoja edisti valtion määräaikainen myyntiverotuksen helpotus.

Valtakunnalliset uudistukset heijastuivat vahvasti kunnan toimintaan. Lausuntoja annettiin: sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaiasta (kh 17.2.2014 ja 13.10.2014), eräiden Paraslain säädösten jatkoajasta (kh 10.3.2014), kuntien pakkoliitoslaista (kh 31.3.2014), valtion-osuuslaista (kh 31.3.2014) sekä kuntalaista (kh 25.8.2014). Valtion normipurku ei edennyt tavoitteista huolimatta. Kunnille valmisteltiin uusia, mittavia vastuusiirtoja mm. työmarkkinatukeen liittyen.

Lokakuussa 2013 valtiovarainministeriön päättämän ja Hollolan mukaan velvoittaman Salpauskuntajako-selvityksen ollessa kesken, 22 Hollolan kunnanvaltuutettua allekirjoitti aloitteen kuntajaon esiselvityksen toteuttamisesta Hämeenkosken ja Kärkölän kuntien kanssa. Selvitys toteutettiin kesä-elokuussa. Esiselvityksen käsittely (mahdollinen jatkaminen varsinaiseen liitosselvitykseen) jäi odottamaan Salpauskuntajakoselvityksen käsittelyä.

Elokuussa kuntajakoselvittäjät Seppo Huldén ja Rolf Paqvalin ehdottavat Hollolan, Hämeenkosken, Iitin, Kärkölän ja Nastolan kuntien sekä Lahden kaupungin yhdistymistä 1.1.2017 alkaen. Hollolan kunnanvaltuusto hylkäsi esityksen 29.9.2014 kokouksessaan äänin 27-16. Esityksen hylkäsi myös Iitti. Hämeenkosken osalta valmius liitokseen olisi ollut vain, jos yhtenäinen maaraja Lahteen toteutuisi.

Salpauskuntajakoselvityksen kaaduttua selvittäjä Rolf Paqvalin, kuntia kuultuaan, päätyi esittämään kuntajakoselvityksen jatkamista. Jatkoaikaa VM antoi tammikuun loppuun 2015. Jatkoselvitys jakautui Lahti-Nastola ja Hollola-Hämeenkoski liitosselvityksiin, mitkä molemmat hyväksyttiin ao. kunnissa tammikuussa, Hollolassa ja Hämeenkoskella yksimielisesti. Kuntaliitokset astuvat voimaan 1.1.2016.

Tulevaisuus

Euroopan talouskriisi vähensi Suomen vientiteollisuuden kysyntää. Paperi-, elektroniikka- ja metalliteollisuuteen liittyy vientiongelmien lisäksi vahvoja rakenneongelmia, mitkä ovat vaikeuttaneet elpymistä. Tuottavuuden kasvu on romahtanut. Lisäksi Ukrainan kriisin epävarmuusvaikutukset heijastuvat talouteen. Em. tekijöistä johtuen Suomeen ennakoidaan vain heikkoa talouskasvua koko vuosikymmenen.

Kuntien valtionosuuksien leikkauksista on tehty hallituskaudella yhteensä 1,5 mrd euron päätökset. Uusista, jopa 2 mrd euron kuntien säästöistä keskustellaan nyt vaalien alla vilkkaasti, koska julkisen talouden kestävyysvaje on 6 mrd euroa. Sote-ratkaisu on avoin, kuntien palveluvalvoitteiden purku ei ole edennyt.

Kuntien tulopohjan leikkaukset tilanteessa, missä ikääntymisestä johtuva palvelukysyntä kunnissa kasvaa ja luontaista tulo- ja palvelurahoituksen kasvua ei ole, johtaa nopeasti kriisitalouteen. Kriisiä lisää kuntalain tasapainovaatimus ja EU:n julkisen talouden tasapainoa ohjaavat kriteerit sekä lainamäärän kasvurajoitteet. Kuntaliitoksiin liittyvä viiden vuoden irtisanomissuoja rajaa käytettävissä olevia keinoja ja kiinteistöihin liittyvät korjaustarpeet lisäävät velkapaineita.

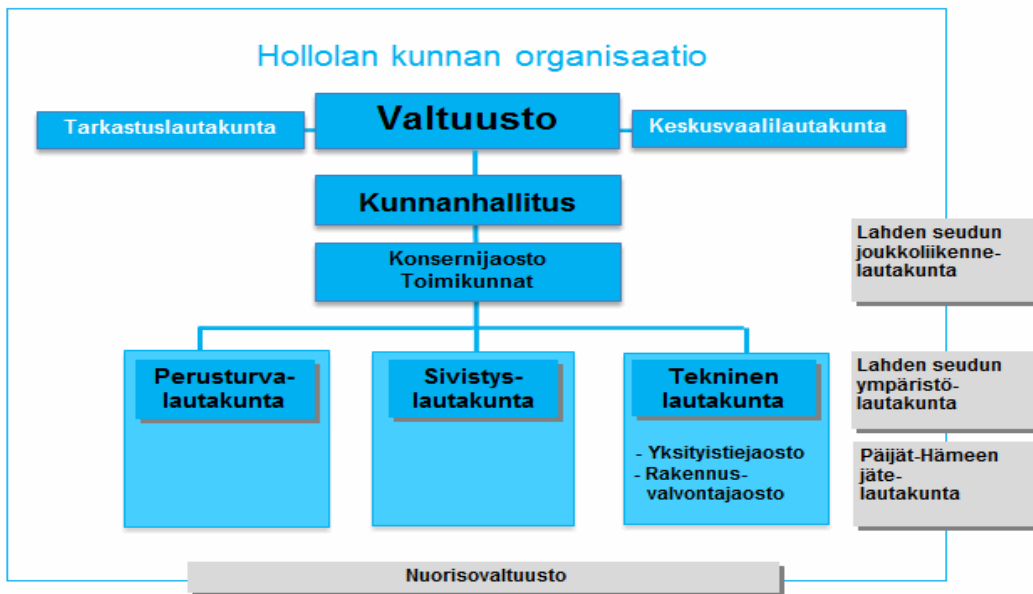
Julkisen sektorin tulisi em. tekijöiden valossa kyetä lisäämään tuottavuuttaan nopeasti ja merkittävästi. Uudistuksia on jatkettava ja talouden tasapainottamisen keinoja etsittävä edelleen. Tasapainotus ei kuitenkaan onnistu ilman sosiaali- ja terveystoimen kustannuskasvun merkittävää hidastamista ja kuntien velvoitteiden vähentämistä.

Hollolassa 23. maaliskuuta 2015

Päivi Rahkonen
Kunnanjohtaja

1.1.2 Hallinto

Hollolan kunnan luottamushenkilöorganisaatio 31.12.2014

Perusturvalautakunta toimii yhteistoimintasopimuksen mukaisesti Asikkalan, Hollolan, Hämeenkosken, Kärkölän ja Padasjoen kuntien yhteislautakuntana

Sivistyslautakunta toimii Hollolan ja Kärkölän yhteislautakuntana

Lahden kaupungin organisaatiossa toimivat seuraavat yhteislautakunnat:
Lahden seudun ympäristölautakunta, Lahden seudun joukkoliikennelautakunta ja Päijät-Hämeen jätelautakunta

Valtuuston jäsenet (43), tilanne 31.12.2014

Arvila Erkki	SDP
Engman Marja	KESK
Holopainen Ville	KOK
Hottola Arto	KOK
Hyytiä Kari	SDP
Hämäläinen Kristiina	KOK
Ihalainen Tapani	KD
Jalonen Pasi	KOK
Kiiski Mia	KOK
Kurijärvi Mari	SDP
Lindeman Aino	SDP
Louekoski-Huttunen Toini	SDP
Louhelainen Anne	PS
Maattola Helena	KOK
Mantere Heikki	KOK
Masih Salamat	KD
Niemi Jarkko	SDP
Nurminen Heli	KESK
Palm Kati	PS
Peltonen Lasse	SDP
Penttilä Veli	KOK
Pulkkanen Markku	KOK
Pälsi Pasi	KD
Pölönen Kati	KESK
Rantanen Seppo	VAS
Rehula Juha	KESK
Rinne Keijo	KOK

Ronkainen Jari	PS
Salminen Jari	PS
Salo Tuulia	KESK
Sirola Matti	KESK
Siljander Hannu	PS
Sirkkä Juhani	PS
Sulonen Kari	KOK
Söyriä Tatu	KOK
Taarasti Anna-Kaarina	KESK
Talvitie Jarmo	VAS
Tanhuva Veli-Matti	PS
Tiirikainen Mira	PS
Tuominen Timo	PS
Vanhala-Selin Kristiina	VIHR
Vinnamo Harri	KESK
Virta Eero	KOK

Valtuuston poliittiset voimasuhteet

Kokoomus	13
Perussuomalaiset	9
Keskusta	8
Sosialidemokraatit	7
Kristillisdemokraatit	3
Vasemmistoliitto	2
Vihreät	1
Yhteensä	43

Kunnanhallituksen jäsenet (11), tilanne 31.12.2014

Virta Eero pj.	KOK
Louhelainen Anne vpj.	PS
Hottola Arto	KOK
Kiiski Mia	KOK
Maattola Helena	KOK
Niemi Jarkko	SDP
Pölonen Kati	KESK
Pöyry Jorma	KESK
Söyriä Tatu	KOK
Taarasti Anna-Kaarina	KESK
Siljander Hannu	PS

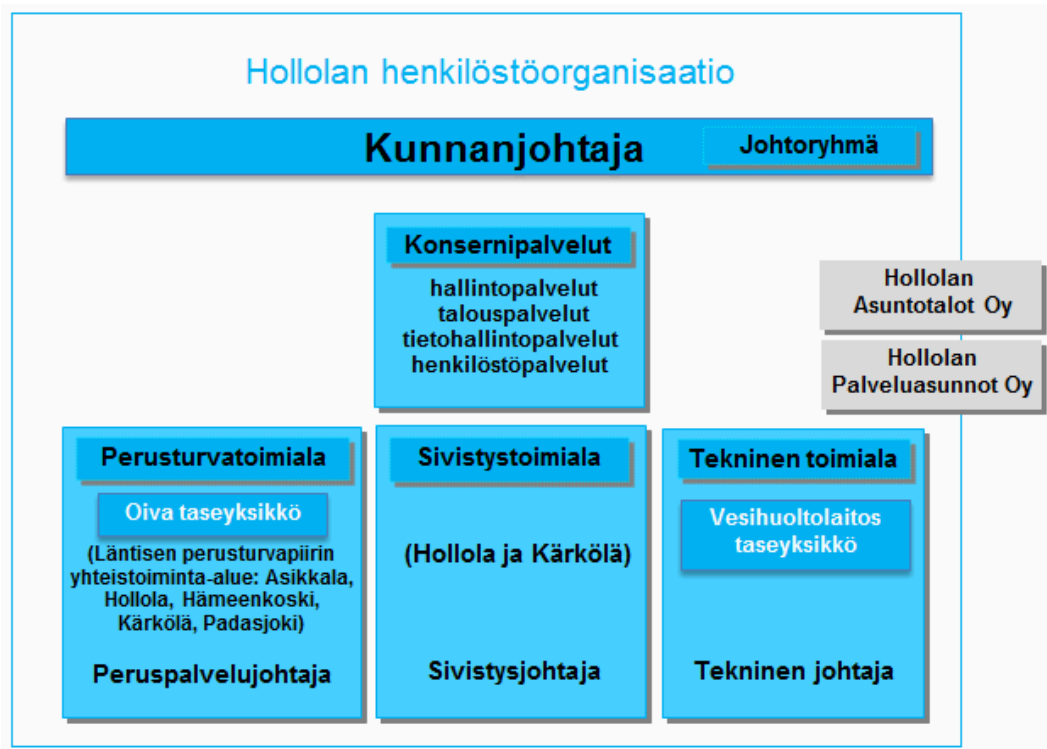
Kunnanhallituksen esittelijä: kunnanjohtaja Päivi Rahkonen

Kunnanhallituksen poliittiset voimasuhteet:

Kokoomus	5
Perussuomalaiset	2
Keskusta	3
Sosialidemokraatit	1
Yhteensä	11

Hollolan kunnan viranhaltijaorganisaatio/toimialat

1.1.3 Yleinen taloudellinen kehitys ja kuntien talous

Suomen talouskehitys on vuoden 2007 jälkeen ollut heikkoa, ja kokonaistuotanto sekä työllisyys ovat edelleen vuoden 2008 tason alapuolella. Globaali taantuma on vaikuttanut Suomeen, mutta talouden heikkous johtuu vahvasti myös kotimaisista tekijöistä. Euroalueen tilanteen ennustetaan jatkuvan vaisuna. Vuonna 2014 kasvua kertyi prosentin verran ja vuosi 2015 näyttää vain hiukan paremmalta.

Valtiovarainministeriön arvioiden mukaan Suomen talouden kasvuksi vuonna 2015 ennustetaan muodostuvan 0,9 %, mutta julkinen talous on pitkään jatkuneen heikon suhdannetilanteen vuoksi edelleen alijäämäinen. Matala suhdanne heijastuu selvimmin valtiontalouteen, joka pysyy selvästi alijäämäisenä, mutta myös kuntasektori on alijäämäinen vaimean verotulokehityksen ja väestön ikääntymisestä aiheutuvien menojen kasvun vuoksi.

Julkisen velan suhteen kokonaistuotantoon arvioidaan vuonna 2015 ylittävän EU:n kasvu- ja vakaussopimuksessa asetetun 60 prosentin rajan.

Suomen taloutta vaivaavat samanaikaisesti rakenteelliset kasvun ja julkisen talouden kestävyysongelmat. Ikärakenteen muutos pienentää taloudessa tarjolla olevaa työn määrää ja kasvattaa ikäsidonnaisia julkisia eläke-, hoito- ja hoivamenoja. Ikäsidonnaisten menojen kasvu heikentää julkisen talouden rahoitusasemaa niin, että vallitsevalla veroasteella julkisen talouden tulot eivät riitä kattamaan julkisen talouden menoja normaalin kehityksen puitteissa. Ilman korjaavia toimenpiteitä julkinen velka uhkaa kasvaa hallitsemattomasti suhteessa kokonaistuotantoon. Tämä ns. *kestävyysvaje* on valtiovarainministeriön syyskuussa 2014 tehdyn arvion mukaan noin 4 % BKT:sta. Tämä tarkoittaa, että julkisen talouden rahoitusaseman tulisi kohentua perusennusteeseen verrattuna noin 9 mrd. euroa vuoteen 2018 mennessä, jotta julkinen valta kykenisi hoitamaan velkoitensa ilman, että julkisen talouden velkaantuminen karkaa kestävämmälle uralle.

Julkisen talouden velkasuhteen taittaminen laskuun edellyttäisi VM:n mukaan noin 6 miljardin euron sopeutustoimia vuoteen 2019 mennessä, jotta valtiontalous ja kuntatalous palaisivat lähelle tasapainoa.

Lähde: VM: Budjettikatsaus kevät 2015, tammikuu 2015 ja arvio talouspolitiikan haasteista, VN:n kanslia: Yleinen palkanmuodostus, 15.1.2015

Kuntien talous

Kuntien ja kuntayhtymien vuoden 2014 yhteenlaskettu tulos tilinpäätösten ennakkotietojen mukaan oli lähes edellisvuoden tasolla. Maltillinen palkkaratkaisu, kuntien toimintojen tehostaminen ja ammattikorkeakoulujen yhtiöittäminen vaikuttivat siihen, että toimintamenot kasvoivat erittäin maltillisesti, alle puoli prosenttia.

Tilinpäätösarvioiden mukaan kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu tilikauden tulos oli 1,86 miljardia euroa. EU-direktiivistä johtuneen liikelaitosten yhtiöittämisen osuus tästä oli arviolta 1,4 mrd euroa, mikä on kirjanpidollista tuottoa eikä vaikuta kuntien rahoitusasemaan.

Tilinpäätösten ennakkotietojen mukaan kuntien toimintakatteet heikkenivät edellisvuotta vähemmän, vain 1,5 prosenttia toimintakulujen kasvun hidastumisen ansiosta. Kuntien verorahoituksen eli valtionosuuksien ja verotulojen kasvu hidastui kuitenkin edellisvuodesta 1,4 prosenttiin. Kuntien valtionosuuksien kasvu taittui, sillä ne pienenevät 105 miljoonalla eurolla edellisvuodesta. Verotulojen 516 miljoonan euron kasvu piti silti verorahoituksen kehityksen lievästi positiivisena. Verotulojen kasvu oli kuitenkin huomattavasti pienempää kuin edellisenä vuonna, jolloin se oli 1,3 miljardia euroa.

Kuntaliiton toimitusjohtajan mukaan kunnat toteuttivat vuoden 2014 aikana omalta osaltaan julkisen talouden kestävyysvajeen umpeen kuromista. Henkilöstökuluja vähennettiin noin 400 miljoonalla eurolla ja veroprosenttien korotukset lisäsivät verotuloja noin 390 miljoonalla eurolla. Heikko talouskehitys ja kasvava työttömyys ovat kuitenkin hidastaneet kuntien verotulojen

kasvua sekä lisänneet menoja. Vaikka peräti 156 kuntaa nosti tuloveroprosenttiaan vuodelle 2014, kunnallisverotulot kasvoivat vain 1,3 %. Kiinteistö- ja yhteisöverot kasvoivat yli 10 %.

Kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu vuosikate oli 2,74 miljardia euroa, jossa oli kasvua 2 % edellisvuodesta. Vuosikate oli negatiivinen 14 kunnassa, kun edellisvuonna näitä kuntia oli 28. Vuosikate jäi poistoja pienemmäksi 133 kunnassa.

Kulunut vuosi 2014 on ollut kunnille edelleen hyvin haasteellinen käynnissä olevien merkittävien uudistusten kuten kuntalain, valtionosuusjärjestelmän, sote-rakenteen ja rakennepoliittisen ohjelman ja kuntarakenteen muutosten ja yleisen heikon taloustilanteen vuoksi.

Valtionosuusleikkauksista ja heikosta verotulokehityksestä johtuen kuntien tulorahoitus ei riittänyt kattamaan investointeja, mikä selittää lähes kokonaan kuntien velkaantumisen kasvun. Käyttötalousmenojen katteeksi velkaa ei juuri Kuntaliiton mukaan kunnissa kuitenkaan oteta.

Kuntien ja kuntayhtymien lainakanta kasvoi edelleen 7 %. Kunnilla on nyt lainaa 2 733 euroa jokaista asukasta kohti.

Vuonna 2014 harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta haki 85 kuntaa ja haettu määrä oli vajaa 94 miljoonaa euroa. Kuntaliitto esitti korotusta 31 kunnalle. Vuonna 2013 harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta haki 95 kuntaa yhteensä 142 miljoonaa euroa. Kuntaliitto korostaa, että kuntien talouden tilanne ja liikkumavara huomioon ottaen taloudellisen tuen tarpeessa on jatkossa suurempi joukko kuntia.

Heikko talouskehitys ja poikkeuksellisen suuret valtionosuusleikkaukset näkyvät vuoden 2015 kunnallisveroprosenteissa. Noin kolmannes kunnista, yhteensä 98 kuntaa päätti nostaa kunnallisveroprosenttiaan vuodelle 2015. Verotus kiristyy näin ollen noin 100 miljoonalla eurolla. Kaksi vuotta peräkkäin veroprosenttia korottaneita kuntia on yhteensä 42, mikä kuvastaa kuntatalouden vaikeutunutta tilannetta.

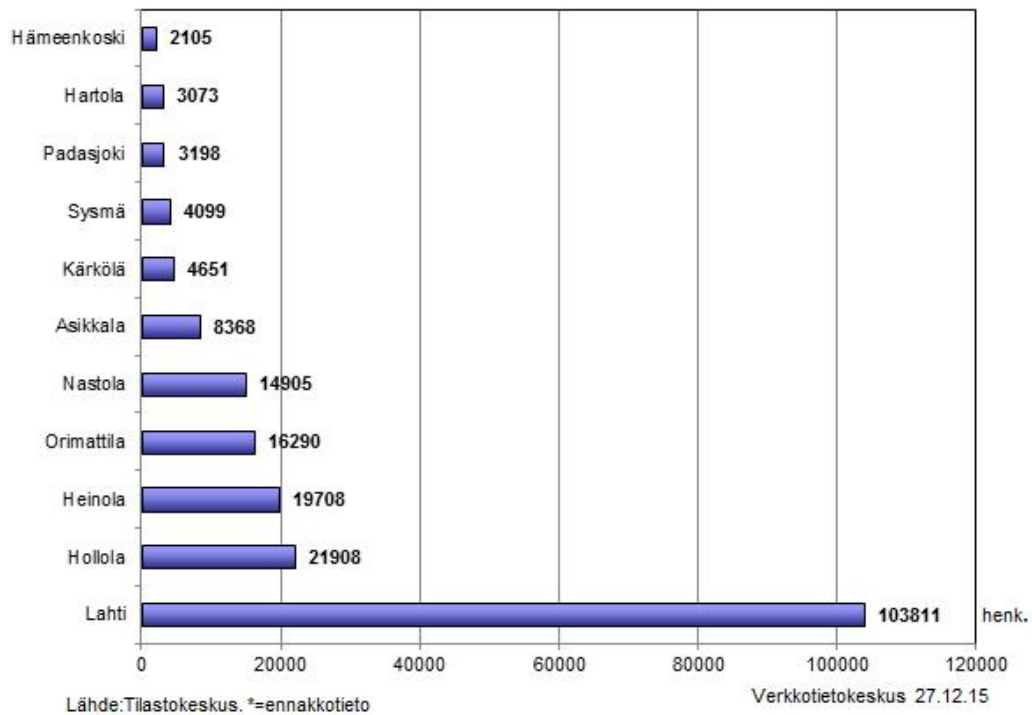
Korkein kunnallisveroprosentti on ensi vuonna Kiteellä 22,50 prosenttia ja alhaisin Kauniaisissa 16,50 prosenttia. Keskimääräinen tuloveroprosentti on kuluvana vuonna 19,84, mikä merkitsee 0,1 prosenttiyksikön kasvua vuodesta 2014.

Lähde: Kuntaliitto: Kunnat.net 18.11.2014, 27.11.2014, 11.2.2015, Tilastokeskus: 11.2.2015

Lahden talousalueen kehitys

Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan Hämeen ELY-keskuksen alueen asukasmäärä vähentyi vuonna 2014 yhteensä 389 henkilöllä. Vuoden 2014 joulukuun lopussa Päijät-Hämeen väkiluku oli ennakkotiedon mukaan 202 166 eli väheni 258 henkilöllä. Väheneminen johtui syntyvyyden negatiivisuudesta, jota muuttovoitto ei kattanut. Ennakkotiedon mukaan kunnittain tarkasteluna vuoden 2014 joulukuun lopussa väkiluku lisääntyi ainoastaan Lahdessa, mikä perustui muuttovoittoon.

Väestön määrä Päijät-Hämeen kunnissa 31.12.2014*

Vuonna 2014 Päijät-Hämeessä perustettiin 867 uutta yritystä ja lakkautettiin 551 yritystä, joten yritysten nettomuutos oli 316.

Hämeen ELY-keskuksen ja TEM:n mukaan yritysten tilauskanta on Lahden seutukunnassa alkuvuonna 2015 joiltain osin vahvistunut. Kasvunäkymät ovat kuitenkin epäyteneisiä ja aloitettavien yritysten määrä on ollut laskussa. Päijät-Hämeessä yritysten rekrytoinnit ovat vähäisiä heikon taloustilanteen vuoksi. Työsuhteet ovat usein lisäksi määräaikaista tai osa-aikaista. Teollisuusammattien häviäminen aiheuttaa kohtaanto-ongelmia sekä Päijät-Hämeessä että koko Hämeen ELY-keskuksen alueella.

Edelleen ELY-keskuksen mukaan kaupan alan kasvunäkymät eivät ole erityisen hyvät ja isot kauppakeskukset investoivat maltillisesti. Huomattavaa on kuitenkin, että K-ryhmä avasi vuoden 2015 alussa supermarketin Hollolaan ja K-Raudalla on suunnitelmia uuden toimipisteen rakentamiseksi Lahteen. Lahden eteläisen kehätien suunnittelu on edennyt myönteisesti ja toteutuessaan toisi myös myönteisiä työllisyysvaikutuksia.

Työttömyys on kasvanut kuluneen vuoden aikana. Kanta-Hämeen ja Päijät-Hämeen maakuntien Hämeen työ- ja elinkeinotoimistossa oli joulukuun lopussa 26 679 työtöntä työnhakijaa, mikä on 2 508 enemmän (10,4 %) kuin vuosi sitten. Marraskuusta työttömien määrä kasvoi 2 754:llä (11,5 %). Koko maassa työttömien työnhakijoiden määrä oli joulukuun lopussa 363 268 kasvaen edellisen vuoden joulukuusta 33 369 (10,1 %). Joulukuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli Hämeen ELY-keskuksen alueella 14,9 % ja koko maassa 13,9 %. Alle 25-vuotiaiden työttömien % -osuus alle 25-vuotiaasta työvoimasta oli joulukuun lopussa Hämeessä 21,4 % ja koko maassa 18,6 %. Ulkomaalaisten työttömien työnhakijoiden osuus ulkomaalaisesta työvoimasta oli Hämeessä joulukuun lopussa 38,4 % ja koko maassa 33,7 %.

Päijät-Hämeen maakunnassa työttömien osuus työvoimasta oli edellisvuotta korkeampi alueen kaikissa kunnissa. Maakunnan matalimmat työttömien osuudet olivat Hämeenkoskella (12,1 %), Kärkölässä (12,1 %) ja Hollolassa (12,2 %). Korkeimmat työttömien osuudet olivat Lahdessa (19,3 %) ja Heinolassa (18,9 %). Hollolan työttömyysaste kohosi vuoden lopussa 12,2 prosenttiin.

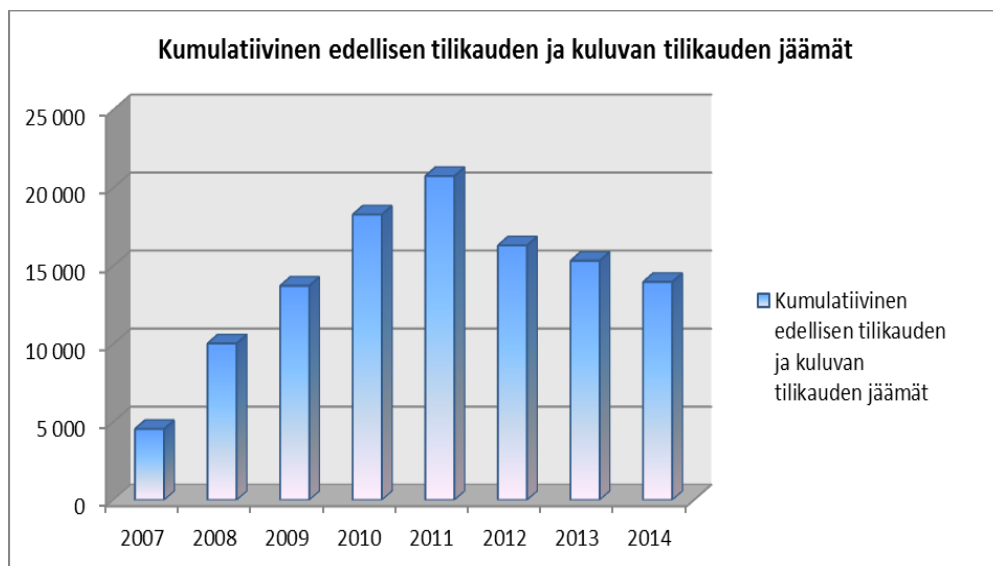
Taulukko. Työttömien osuus työvoimasta (työttömyysaste) kuukauden lopussa.

Työttömien osuus työvoimasta kk:n lopussa			
Kunta	12/2014	12/2013	Muutos 12/13
Asikkala	13,2	11,4	1,8
Hollola	12,2	10,5	1,7
Hämeenkoski	12,1	10,0	2,1
Kärkölä	12,1	10,0	2,1
Lahti	19,3	17,4	1,9
Nastola	15,2	13,4	1,8
Orimattila	15,5	12,4	3,1
Padasjoki	14,3	12,2	2,1
Lahden seutu	17,1	15,1	2,0
Hartola	17,7	12,2	5,5
Heinola	18,9	16,7	2,2
Sysmä	14,1	10,8	3,3
Heinolan seutu	18,1	15,4	2,7
PÄIJÄT-HÄME	17,2	15,1	2,1

Lähde: Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö: Alueelliset kehitysnäkymät 1/2015 , Hämeen ELY-keskus, joulukuun 2014 työllisyyskatsaus, Verkkotietokeskus

1.1.4 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa

Kunnan tilinpäätös osoittaa **1,4 milj. euron alijäämää**, mikä on hieman sekä alkuperäistä että muutettua talousarviota pienempi. Alkuperäinen talousarvio laadittiin n. 1,5 milj. euroa alijäämäiseksi ja valtuuston hyväksymien talousarviomuutosten jälkeen talousarvio oli n. 1,6 milj. euroa alijäämäinen. Taseeseen kertynyt ylijäämä pieneni 13,9 milj. euroon (638 eur/asukas).

Hollolan kunnan tilinpäätökseen sisältyy jälleen poikkeuksellisia eriä (mm. kertapoistot 1,8 milj. eur), jotka on syytä ottaa huomioon kokonaisuuden arvioinnissa. Lisäksi vertailussa on syytä huomioida vuoden 2014 alusta lähtien Hollolan kunnan peruspalvelukeskus Oivan kautta kiertäneet muiden Oiva-kuntien kuntayhtymien maksuosuudet, jotka paisuttavat vuoden 2014 toimintatuottoja ja -kuluja n. 21,7 milj. euroa.

Valtuuston vuonna 2013 hyväksymän sopeutustoimien (mm. koulujen lakkautukset) vaikutukset näkyvät selvästi menokehityksessä. Toimintakulujen kasvu oli varsin maltillinen, sillä toimintakulut¹ kasvoivat vain 669 milj. euroa (0,4 %) ja olivat yhteensä 178,8 milj. euroa. Henkilöstökulut pienentyivät n. 2,5 % (n. 2 milj. eur) ja jäivät merkittävästi talousarvion henkilöstöku-
luja alhaisemmiksi. Tähän vaikuttaa kuitenkin mm. se, että osa budjetoiduista henkilöstöme-
noista on toteutunut palvelujen ostoissa. Henkilöstömäärä pieneni 104 henkilöllä eli n. 5,4 %.
Toimintakatteen osoittama alijäämän kasvu oli n. 0,6 %, ollen siis odotettua pienempi.

Vuoden 2014 verorahoituksen kasvu oli varsin vaisu ja hyvin maltillisesta toimintakulujen kehi-
tyksestä huolimatta ei verorahoituksella saatu katettua toimintakulujen kasvua. Verorahoitus
kasvoi yhteensä vain n. 0,5 milj. euroa (0,4 %) kun verot ja valtionosuudet edellisenä vuonna
kasvoivat n. 8,6 milj. euroa. Vuoden 2013 verotulot sisälsivät kuitenkin veronkorotuksia (vaiku-
tus n. 4,5 milj. euroa) sekä verontilityslain muutoksen, jonka johdosta tilitettävien verojen
maksuaikataulu aikaistui ja kasvatti v. 2013 verotuloja, mutta puolestaan pienensi vuoden
2014 verotuloja. Valtionosuudet v. 2014 toteutuivat hieman talousarviota parempana (n. 0,2
milj. eur), mutta pienentyivät edelliseen vuoteen nähden kuitenkin 0,6 % eli n. 150 t euroa.
Valtion toteuttamat valtionosuusleikkaukset näkyvät kehityksessä.

Työttömyystilanne heikkeni koko maassa ja kunnan työttömyys kasvoi vuoden 2013 joulukuun
tilanteen 10,5 prosentista 12,2 prosenttiin. Myös nuorisotyöttömyys ja pitkäaikaistyöttömyys
kasvoivat.

Väestö ei kasvanut lainkaan vaan asukasluku pieneni edelliseen vuoteen verrattuna 85
henkilöllä.

1.1.5 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Vuoden 2014 tilinpäätös sisältää jälleen kertaluontoisia eriä kuten kertapoistot, jotka on huo-
mioitava tulevien vuosien kehitystä arvioitaessa. Kertapoistoja on tiedossa myös vuosina
2016-2017, jotka syövät taseeseen kertynyttä ylijäämää.

Talousarvio toteutui vuonna 2014 hyvin ja sopeutustoimet näyttävät pureen, mutta sopeutta-
mispaineet eivät edelleenkään ole poistuneet. Investointeja ei edelleenkään kyetä kattamaan
tutorahoituksella ja uusien elinkaarimallilla ja leasing-rahoituksella toteutettujen koulukiinteis-
töjen kustannukset tulevat rasittamaan tulevia vuosia. Väestön ikääntymisen tuomat menojen
kasvupaineet on myös tiedostettava.

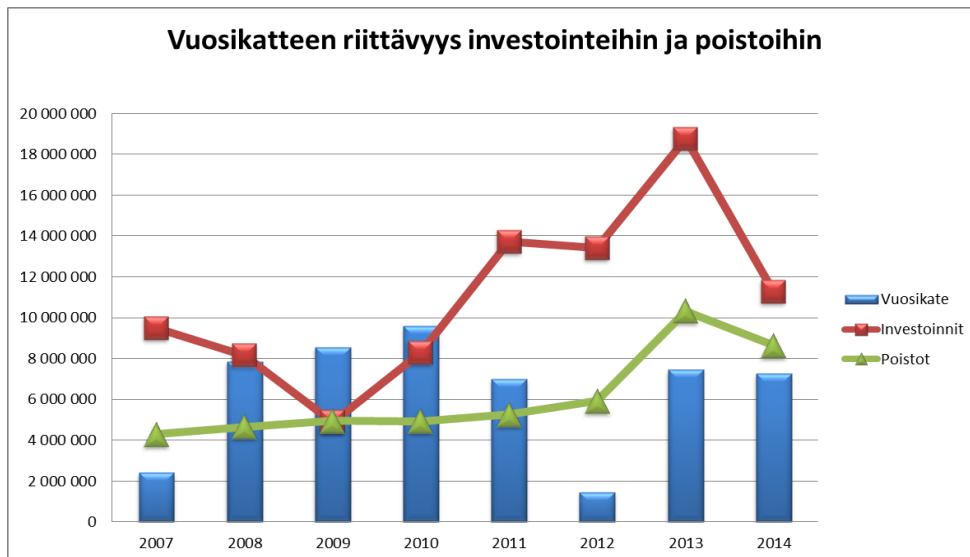
Alla olevasta taulukosta ja kuvasta havaitaan, että kertyneistä ylijäämistä huolimatta Hollolas-
sa vuosien 2011-2014 toiminnan ja investointien rahavirta on ollut negatiivinen eikä vuosikat-
teella vuosina 2012-2014 ole kyetty kattaman poistoja. Ajalla 2007-2014 kassavirta on lähes
24 milj. euroa negatiivinen. Todellisen talouden tasapainon hahmottaminen edellyttää vuosi-
katteen ja ylijäämien tarkastelun lisäksi myös muiden lukujen tarkastelua niin, että lukuja tar-
kastellaan useamman vuoden ajalta. Tällöin myös lainamäärän kehitys ja lainamäärään suh-
teutettujen tunnuslukujen tarkastelu on merkityksellisessä asemassa.

¹ Toimintakulujen kasvusta on poistettu v. 2014 Hollolan kunnan/ppk Oivan kautta kulkevat muiden Oiva-kuntien sosiaali –ja terveyden-
huollon kuntayhtymän maksusuudet, n. 21,7 milj. eur.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Vuosikate	2 411	7 861	8 566	9 622	6 984	1 455	7 464	7 261
Satunnaiset tuotot	0	2 228	0	0	0	0	1 873	0
Satunnaiset kulut	0	0	0	-145	0	0	0	
Tulorahoituksen korjaukset	-695	-1 500	-380	-415	-423	-310	-2 072	-193
Investoinnit								
Käyttöomaisuusinvestoinnit	7 681	6 633	7 142	9 125	16 456	13 406	19 157	13 782
Investointitulot	819	3 167	2 343	1 015	2 588	5 327	2 469	2 527
Nettoinvestoinnit	6 862	3 466	4 799	8 110	13 868	8 079	16 688	11 255
Varsinaisen toiminnan ja investointien kassavirta, netto	-5 146	5 123	3 387	952	-7 307	-6 934	-9 423	-4 187

Toiminnan ja investointien rahavirta negatiivinen ajalla 2007-2014 **-23 535**

Vuosikatteen riittävyys poistoihin on heikentynyt vuodesta 2011 ja poistojen määrä ylittää vuosikatteen vuonna 2012 selvästi. Myöskään vuosina 2013-2014 ei vuosikatteella ole kyetty kattamaan poistoja. Vuosikatteen ja poistojen suhteen lisäksi tulee kuitenkin tarkastella vuosikatteen riittävyttä myös investointeihin, jota voidaan pitää yhtenä keskeisenä talouden tasapainon mittarina. Vuosikate Hollolassa ei ole riittänyt myöskään investointeihin. Investointitason kestävyttä on syytä arvioida tulevien vuosien suunnitelmia laadittaessa.

Vuoden 2015 talousarvio on hyväksytty n. 0,3 milj. euroa alijäämäisenä, sisältäen 0,25 %-yksikön veronkorotuksen. Menopaineita jo kuluvalle ja tuleville vuosille aiheuttaa edelleen epävarma yleinen taloudellinen tilanne, jonka johdosta verotuloarvioita jouduttaneen tarkentamaan kuluvalle vuodelle. Kuntaliiton veroennusteet vuodelle 2015 näyttävät huomattavasti alhaisemmalta kuin talousarvioon on syksyllä 2014 arvioitu.

Valtionosuuksissa on Hollolan osalta hienoista kasvua vuonna 2015, valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta johtuen. Järjestelmämuutoksen johdosta Hollolan valtionosuudet kasvavat yhteensä n. 2,2 milj. euroa, vuosittaisen vaikutuksen ollen kuitenkin huomattavasti pienempi uudistuksen tuomaa kasvua kompensoivan valtionosuusleikkauksen johdosta.

Kuntaliiton mukaan talouskasvun ennustetaan elpävän hitaasti, joten myös kuntien veropohja kehittyi jatkossakin hyvin vaatimattomasti. Kuitenkin kuntien toimintamenot kasvavat edelleen tasaisesti ikärakenteen muutoksen lisätessä palvelutarvetta sekä uusien tehtävien myötä. Kuntien tulorahoitus ei riitä kattamaan investointeja ja velkaantuminen jatkuu voimakkaana. Kuntaliiton toimitusjohtajan mukaan kunnallisveroon kohdistuu suuret korotuspaineet jatkossakin.

Hollolan kunnan talouden haasteita lisää edelleen uusien rakennusinvestointien tieltä purettavien kiinteistöjen tasearvojen alaskirjaukset, jotka tulevat rasittamaan kunnan tulosta edellisten vuosien tapaan myös vuonna 2015. Suunnitelmavuosia tulevat lisäksi rasittamaan uusien kiinteistöleasingillä rahoitettavien koulujen vuokramenot, jotka perinteisen lainarahoitukseen verrattuna tulevat rasittamaan suoraa tulosta. Toisaalta poistot tulevat vähentymään kun ao. kouluhankkeiden tasearvoja ei enää kirjata kunnan taseeseen. Ikääntymisen tuomat menojen kasvupaineet on syytä huomioida tulevaisuuden kehitystä arvioitaessa.

1.1.6 Kunnan henkilöstö

Kunnan palveluksessa oli 31.12.2014 yhteensä 1 939 henkilöä (v. 2013 henkilöstömäärä 2 043), josta Peruspalvelukeskus Oiva-liikelaitoksen osuus 1 072 (v. 2013 1 130 henkilöä). Henkilöstömäärä näin ollen vähentyi 104 henkilöllä. Myös henkilöstökulut kääntyivät laskuun vuonna 2014 ja ne vähentyivät 2,5 % (n. 2 milj. euroa) edelliseen vuoteen nähden (v. 2013 kasvu n. 2 %). Sairauspoissaolojen kokonaismäärässä ei tapahtunut merkittävää muutosta, mutta kokonaismäärä kasvoi edellisestä vuodesta n. 1,3 päivää.

Tarkempia tietoja henkilöstöstä on vuoden 2014 henkilöstökertomuksessa.

1.2. Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

1.2.1 Arvio merkittävimmistä riskeistä

Arvio perustuu kunkin toimialan tekemään riskikartoitukseen sekä arvioon yleisen taloustilanteen kehityksestä ja epävarmuustekijöiden huomioimiseen.

Henkilöriskit, rahoitusriskit sekä tietojärjestelmiin liittyvät riskit on tunnistettu keskeisimmiksi toimintaa ja tavoitteiden toteutumista vaarantaviksi riskeiksi. Myös osaamispuutteet on tunnistettu riskeiksi.

Henkilöriskit kohdentuvat pitkälti henkilöstön saatavuuteen ja vaihtuvuuteen. Myös sijaisjärjestelyjen puute on tiettyjen tehtävien osalta todettu merkittäväksi riskiksi. Lisäksi merkittävä riski erityisesti esimies- ja johtotehtävissä olevien osalta on työssä jaksaminen.

Yleinen talouden heikko tilanne on lisännyt myös taloudenhoitoon liittyviä riskejä. Lainamäärä on kasvanut edelleen vuoden 2014 aikana ja uuden lainan sitominen vaihtuvaan viitekorkoon on lisännyt edelleen myös kunnan korkoriskiä. Merkittäviä epävarmuustekijöitä jatkossakin ovat yleinen taloustilanne ja sen kehittymisen vaikutukset kuntatalouteen. Myös taloustilanteen vaikutus mm. työttömyyden ja sen aiheuttamiin kustannusten nousuun on tunnistettu merkittäväksi riskiksi.

Tietojärjestelmien toimivuus, järjestelmämuutosten toteuttaminen on todettu selkeästi päivittäistä toimintaa uhkaaviksi riskeiksi. Lisäksi hankala käytettävyys sekä järjestelmien hyödynnettävyys on myös tunnistettu riskiksi.

Palvelussuhdeosaamisessa ja talousosaamisessa ja näissä havaittujen puutteiden hallinnassa on todettu riskejä. Lisäksi sopimuksiin ja sopimushallintaan ja näihin liittyvään osaamiseen liittyvät riskit on tunnistettu selkeästi toimintaa haittaaviksi riskeiksi. Erityisesti sopimusten valvonnassa esiintyneiden puutteiden osalta riskejä on myös toteutunut.

Toimintaan liittyvät rakennusvalvonnan riskit ovat myös edelleen yksi merkittävä riskiryhmä. Rakennusvalvonnassa keskeiseksi riskiksi ovat nousseet vanhoissa luvissa tehdyt laiminlyönnit joko lupaprosessissa tai rakennuslupaan liittyvissä tarkastuksissa. Näihin riskeihin ei voi ennalta varautua.

1.2.2 Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Kuvaus säännösten, määräysten ja päätösten noudattamisesta

Kunnan säännösten, määräysten ja päätösten noudattamisessa ei ole todettu merkittäviä poikkeamia. Kunnassa ei ole minkään toimialan osalta havaittu säännösten noudattamatta jättämisestä aiheutuneita olennaisia sisäisen valvonnan puutteita ja säännökset ovat pääsääntöisesti ajan tasalla. Hallintosääntö ja sen liitteenä olevat päätösvaltataulukot on päivitetty jo v. 2013 vastaamaan toiminnassa tapahtuneita muutoksia ja kuntalain vaatimuksia sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Taloudenhoito-ohje on päivitetty vuoden 2014 aikana. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteasiakirja on hyväksytty valtuustossa tammikuussa 2014. Talousarvion täytäntöönpano-ohjeella on ohjeistettu toimialoja mm. talouden ja toiminnan seurannassa. Henkilöstölle on järjestetty myös taloudenhoitoon ja riskienhallintaan liittyvää koulutusta.

Sosiaali- ja terveystalouden toimintaa on pääosin lakisäätöistä toimintaa, joka pohjautuu tiukasti säädelyyn lainsäädäntöön ja valvontaan. Olennaisia puutteita ei ole havaittu. Hoitotakuun ja toimeentulotukilain asettamia määräaikoja ei ole ylitetty.

Myös sivistystoimialan toiminta on pitkälti lakeihin ja asetuksiin pohjautuvaa ja valvottavaa toimintaa.

Tekninen toimiala myi vuoden 2014 aikana Messilän satama-alueelta veneen, vaikka ohjeistuksen mukaan hylätyksi tulkittu vene olisi tullut viedä ensin kunnan varikolle säilytettäväksi. Ohjeiden vastainen toiminta johti siihen, että kunta joutui korvaamaan vahingon veneen omistajalle. Koska ohjeistus ei kuitenkaan ole ollut selkeä, on sekä ohjeistus että venesatamasääntö uusittu ajan tasalle.

Salpakankaan koululla sattui urakan vastaanoton jälkeen vesivahinko muovintyöstökoneen vesiliitoksen pettäessä. Kunnan hankkiman asiantuntijalausannon mukaan vastuutahona voi olla putkiurakoitsija tai rakennusurakoitsija. Syntyneet vauriot on kuitenkin korjattu ja kunnan saaman asiantuntijalausannon mukaisesti kunta on päättänyt maksaa korjauksesta syntyneet kustannukset. Kustannukset pyritään hakemaan ensisijaisesti putkiurakoitsijan vakuutuksesta. Mikäli vakuutus ei korvaa vahinkoa kustannukset peritään suoraan vahingon aiheuttajilta. Kysymyksessä ei sinänsä ole sääntöjen noudattamatta jättäminen, mutta liittyyne sisäisen valvonnan toimivuuteen kokonaisuutta tarkasteltaessa.

Kunnan toimintaan ei ole kohdistunut oikeudenkäyntiprosesseja vuonna 2014.

Kuvaus tavoitteiden toteutumisesta, varojen käytön valvonnasta, tuloksellisuuden arvioinnin pätevydestä ja luotettavuudesta

Vuoden 2014 tavoitteet on saavutettu kokonaisuutena tarkasteltuna hyvin. Tilinpäätös toteutui toimialojen tuottoja ja kuluja tarkasteltaessa talousarviota huomattavasti parempana. Talousarvion toteutumisesta myös raportoidaan systemaattisesti neljännesvuosittain. Myös riskienhallinnan toimenpiteiden toteutumisesta on raportoitu puolivuotiskatsauksen yhteydessä. Talousarvion toteutumisesta on raportoitu tarkemmin talousarvion toteutumisosiossa.

Kuvaus riskienhallinnan järjestämisestä

Riskikartoitukset on tehty vuodelle 2014 ja näiden perusteella määritelty hallinnan toimenpiteet, jotka on dokumentoitu ja käsitelty toimielimittäin. Riskienhallinnan toimenpiteiden toteutumisesta on seurattu myös kuuden kuukauden osavuotiskatsauksessa.

Riskienhallintaan on otettu käyttöön systemaattinen toimintamalli. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteasiakirja on hyväksytty valtuustossa tammikuussa 2014. Riskienhallinnasta on järjestetty esimiehille koulutusta kevään 2014 aikana ja riskit huomioitu myös osana vuoden 2015 talousarvion valmistelua.

Riskienhallintatyötä ohjaa ja koordinoi riskienhallinnan johtoryhmä. Lisäksi johtoryhmä valvoo ja arvioi riskienhallinnan toteutumista sekä tiedottaa riskienhallintaan liittyvistä päätöksistä ja

ajankohtaisista asioista. Toimialoilla on nimetty myös omat riskienhallintatyöryhmät tai riskejä, niiden kartoitusta ja hallintatoimenpiteitä käsitellään säännöllisesti toimialojen omissa johtoryhmissä.

Riskien hallintatoimet on myös vastuutettu ja osin aikataulutettu. Riskienhallinnan vastuut on määritelty sekä hallintosäännössä että tarkemmin myös sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asiakirjassa.

Vakuutettavien riskien osalta on myös laajennettu vakuutusturvaa mm. hallinnon vastuuvakuutusturvaa korottamalla.

Teknisen toimialan riskien hallinta on järjestetty muuta kuntaa hieman tarkemmalla tasolla siten, että toimialan riskit arvioidaan tulosalueittain yhdessä. Näissä arvioinneissa merkittäväksi nousevat riskit kartoitetaan tarkemmin. Tarkemmassa arvioinnissa sovitaan toimenpiteet, joilla riskit hallitaan. Näiden pohjalta suunnitellaan riskien hallintatoimenpiteet sekä nimetään vastuuhenkilö ja aikataulutetaan toimenpiteet. Riskien arviointi tehdään vuosittain. Samalla arvioidaan suunniteltujen riskienhallintatoimenpiteiden ajanmukaisuus

Tapaturmien kehitys

Osana riskienhallintaa raportoidaan myös tapaturmien kehityksestä. Tapaturmien määrä on vähentynyt vuoteen 2013 verrattuna.

Tapaturmat yhteensä (sis. Peruspalvelukeskus Oivan)

	2013	2014	Muutos
Työtapaturmat	91	69	-22
Työmatkatapaturmat	29	19	-10
Yhteensä	120	88	-32

Kuvaus omaisuuden hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonnasta

Omaisuuden osalta ei ole tiedossa sellaista laiminlyöntiä vai virheellistä menettelyä, josta aiheutuisi kunnalle korvausvaateita. Kiinteistöjen huonokuntoisuudesta ja suurista tasearvoista johtuvat ylimääräiset poistokirjaukset vaikuttivat tulokseen, kun purettujen rakennusten tasearvot on jouduttu kirjaamaan kertakulukuksi.

Toimialalla pidetään laskentataulukkomuodossa rekisteriä kunnan maaomaisuudesta sekä ost- ja myyntihinnoista. Ongelmana laskentataulukossa on, että se vaatii manuaalista ylläpitoa eikä siitä ole yhteyttä muihin järjestelmiin. Vuokrasopimukset ja niiden valvonta siirretään jatkossa sopimustenhallintajärjestelmään, joka helpottaa mm. sopimusten määräaikojen valvontaa.

Rakennuskiinteistöt on luetteloitu Haahtela-järjestelmään, josta on saatavissa myös korjaushistoria ja korjausvastuun euroarvo. Haahtela-huoltokirja toimii valvonnan välineenä, johon syötetään mm. vikailmoitukset sekä tehdyt toimenpiteet.

Lahti Aqua Oy ylläpitää vesijohto- ja viemäriverkostokarttaa. Toimialan kartta- ja mittauspalveluissa jatkuivat suunnittelu- ja paikkatietojärjestelmän (XCity) käyttöönotto, kartta-aineiston ja tietorekisterien ajan tasalle saattaminen ja korjaaminen sekä maaomaisuusluettelon käyttöönoton valmistelu. Kunnassa on arkistoituna verkostosuunnitelmat (kadut ja vesihuoltoverkostot), mutta varsinaista omaisuusluetteloa ei ole.

Kuvaus sopimustoiminnasta

Sopimusten hallinnointiin, niiden valvontaan ja sopimuksiin liittyvät riskit on tiedostettu. Joidenkin sopimusten osalta on sopimusten valvonnan puutteen johdosta syntynyt seuraamuksia, joten sopimusten noudattamisen valvontaan on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Sopimustoiminnassa haasteena on sopimusten sisällön aukottomuuden varmistaminen. Tähän käytetään tarvittaessa ulkopuolisia asiantuntijoita mm. Suomen Kuntaliiton osajäiä. Sopimukset pyritään laatimaan kunnan toimesta, jotta varmistettaisiin kunnan asema sopimusosapuolena. Sopimusten riskienhallinnalla turvataan niitä toiminnallisia perusedellytyksiä, jotka tarvitaan kunnan toteuttaessa perustehtävänsä häiriöttä. Cloudia-järjestelmän hyödyntäminen on helpottanut myös sopimushallintaa.

Sopimusten hallintaa tulee helpottamaan myös sopimushallintasovelluksen käyttöönotto. Sopimushallintajärjestelmän käyttöönotto on resurssivajauksesta ja henkilöstömuutoksista johtuen siirtynyt osin vuodelle 2015, mutta tavoitteena on, että kaikki sopimukset viedään järjestelmään. Tällöin myös hallinnointi tehostuu ja niihin liittyvät riskit pienenevät. Sopimusten vieminen järjestelmään on vielä kesken. Järjestelmä pienentää riskiä erityisesti määrä-aikoihin sidottujen sopimusten hallinnassa. Tällaisia ovat mm. tontinvaraus sopimukset.

Arvio sisäisen tarkastuksen järjestämisestä

Hollolan kunnassa ei ole omaa sisäisen tarkastuksen yksikköä eikä sisäistä tarkastusta ole hankittu ostopalveluna. Ostopalveluina hankitaan vain lakisääteinen ulkoinen tarkastus.

1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tilikauden tuloksen muodostumista kuvataan tuloslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla.

TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT	TP 2014	TP 2013
	Milj.€	Milj.€
Toimintatuotot	98,20	76,37
Valmistus omaan käyttöön	0,13	0,16
Toimintakulut	-200,47	-178,04
Toimintakate	-102,13	-101,51
Verotulot	83,23	82,60
Valtionosuudet	26,41	26,56
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	0,05	0,04
Muut rahoitustuotot	0,39	0,40
Korkokulut	-0,63	-0,53
Muut rahoituskulut	-0,06	-0,10
Vuosikate	7,26	7,46
Poistot ja arvonalentumiset	-8,62	-10,33
Satunnaiset erät	0,00	1,87
Tilikauden tulos	-1,36	-0,99
Poistoeron lisäys (-), vähennys (+)	0,01	0,01
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-1,36	-0,99
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot/Toimintakulut %		
100*Toimintatuotot/ (Toimintakulut-Valmistus omaan käyttöön)	49,0	42,9
Vuosikate/Poistot, %	84,2	72,3
100*Vuosikate/Poistot		
Vuosikate €/asukas	332	339
Asukasmäärä	21 902	21 987

Vuoteen 2013 verrattaessa toimintatuotoista ja kuluista tulee vähentää muiden Oiva-kuntien erikoissairaanhoidon ym. kustannusten osuus, joka on vuoden 2014 alusta kiertänyt Hollolan kunnan kautta ja erät ovat näin ollen lisänneet sekä toimintatuottoja että kuluja n. 21,6 milj. euroa. Näiden nettovaikutus on nolla, sillä vaikka erät ovat kuluna Oivan ja Hollolan kunnan tuloslaskelmassa, on ne veloitettu täysimääräisesti ao. kunnalta, jolloin tuottojen määrä on vastaavan suuruinen.

Em. erien vuoden 2014 luvuista poistamisen jälkeen toimintatuotot kasvoivat n. 0,08 milj. euroa (0,1 %) vuodesta 2013 ja olivat yhteensä n. 76 milj. euroa. **Toimintakulut** kasvoivat 0,7 milj. euroa (0,4 %) ja olivat yhteensä 178,7milj. euroa. Toimintakulujen kasvu oli vain 0,4 %, mikä kertoo osaltaan talouden sopeutustoimien tehoamisesta. Edellisenä vuonna toimintakulut kasvoivat 2,4 % (4,2 milj. eur) ja vuonna 2012 toimintakulut kasvoivat peräti 10,6 milj. euroa (6,5 %). Toisaalta on huomattava, että myös toimintatuottojen kasvu pienentyi edelliseen vuoteen nähden.

Tuloslaskelman **toimintakate** ilmoittaa, paljonko toimintamenoista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Toimintakatteen osoittama alijäämä kasvoi vain n. 0,6 % ja oli vuonna 2014 n.-102,13 milj. euroa (-101,51 milj. euroa vuonna 2013).

Verotus

Tuloveroprosentti vuonna 2014 oli 20,75. Kiinteistöverot olivat alla olevan mukaiset.

Kiinteistöveroprosentit	2014	2013
Vakinaiset asuinrakennukset	0,55	0,55
Muut kiinteistöt ja maapohja	1,15	1,15
Loma-asunnot	1,1	1,1

Vuodelle 2014 ei korotettu veroja ja luontainen verotulojen kasvu jäi varsin vaimeaksi. Verotulot kasvoivat vain n. 640 t euroa eli 0,8 %. Kunnallisveron kehitys oli erityisen heikko ja kunnallisverotuotto jäi edellisvuotta n. 353 t euroa alhaisemmaksi (-0,5 %). Yhteisöverotuotto kasvoi n. 657 t euroa (24,9 %). Verotulojen heikkoa kehitystä selittää osin vuonna 2013 toteutettu verontilityslain muutos, jonka johdosta tilitettävien verojen kertymisajanjakso muuttui lyhyemmäksi ja tammikuun 2014 jäännösverojen tilitys aikaistui joulukuulle 2013 ja vähensi näin ollen vuoden 2014 verotuloja. Kunnallisveron heikko kehitys kertoo kuitenkin myös yleisestä taloustilanteesta ja kehitys näyttää heikolta myös vuonna 2015.

Verotulojen erittely	TP 2013	TP 2014	Muutos €	Muutos %
Kunnallisvero	75 524 590	75 171 505	-353 085	-0,5 %
Yhteisövero	2 640 181	3 296 850	656 669	24,9 %
Kiinteistövero	4 431 153	4 763 133	331 980	7,5 %
Yhteensä	82 595 924	83 231 488	635 564	0,8 %

Valtionosuudet

Valtionosuusleikkausten toteuttaminen näkyy edelleen valtionosuuksien kehityksessä. Myös lukion lakkauttaminen näkyy valtionosuuden kehityksessä. Valtionosuudet pienentyivät n. 150 t euroa (-0,6 %) edelliseen vuoteen nähden. Valtionosuuksia kertyi 26,4 milj. euroa.

Valtionosuuksien erittely	TP 2013	TP 2014	Muutos €	Muutos %
Kunnan peruspalvelujen valtionosuudet	31 615 640	31 690 296	74 656	0,2 %
Verotul perust valtionos.tasaus	-300 709	-286 270	14 439	-4,8 %
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-4 756 695	-4 995 030	-238 335	5,0 %
Yhteensä	26 558 236	26 408 996	-149 240	-0,6 %

Vuoden 2013 kunnan peruspalvelujen valtionosuudessa otettiin huomioon 31.12.2012 tilanteen mukaiset asukasmäärät. Uusia väestömääriä on käytetty sekä ikäryhmittäin että kieli-ryhmittäin kunnan peruspalvelujen valtionosuutta laskettaessa.

Vuonna 2014 kunnan peruspalvelujen valtionosuuden valtionosuusprosentti oli 29,57 % (vuonna 2013 30,96 %) ja kunnan omarahoitusosuus on 3 282,60 euroa/asukas (vuonna 2013 3 136,92 €/asukas).

Kunnan peruspalvelujen valtionosuutta koskevissa laskelmissa huomioitiin kustannustason arvioitu muutos (1,5 %), vuonna 2014 kunnille annettavien uusien ja laajenevien tehtävien vaikutukset valtionosuuteen sekä valtionosuuteen vuonna 2014 tehtävä leikkaus (-362 milj. euroa). Valtionosuuteen tehtävän leikkauksen suuruus oli kaikissa kunnissa asukasta kohden yhtä suuri.

Verotulot ja valtionosuudet kasvoivat yhteensä vain. 0,5 milj. euroa eli 0,4 % (8,6 milj. eur, 8,6 % v. 2013).²

Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen tunnusluku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä.

Vuosikate heikkeni edelliseen vuoteen nähden n. 2,7 % (0,2 milj. euroa) ollen n. 7,3 milj. eur (v. 2013 n. 7,5 milj.) Vuosikate/poistot –tunnusluvun arvo on 84,2 % (v. 2013 n. 72,3 %). Asukaskohtaisessa vuosikatteessa ei ollut suurta muutosta. Vuosikate/asukas oli 332 eur kun se vuonna 2013 oli 339 euroa.

Rahoituserät

Rahoituskulujen osalta merkittävin erä on lainojen korot 0,63 milj. euroa. Korkotaso on ollut varsin alhaalla vuosina 2014 ja 2013 ja taso säilynee alhaisena myös vuonna 2015. Tästä huolimatta korkokustannukset ovat voimakkaasti kasvaneen lainamäärän seurauksena kasvaneet edellisestä vuodesta n. 0,1 milj. euroa (19 %). Rahoitustuottoja kertyi sijoitussalkun yhteydessä saaduista myyntivoitoista.

Poistot

Poistoja kirjattiin n. 8,6 milj. euroa. Tähän sisältyy kertaluontoisia tasearvojen alaskirjauksia n. 1,8 milj. euroa. Poistot toteutuvat kertapoistoista huolimatta edellisvuotta n. 1,7 milj. euroa pienempänä johtuen vuonna 2013 kirjatusta 3,8 milj. euron kertapoistoista. Vuosikate riitti kattamaan 84,2 % poistoista (vuosikate/poistot 72,3 % v. 2013).

Tilikauden alijäämä

Tilikauden alijäämä muodostui 1,36 milj. euroksi, mikä on muutettua talousarviota n. 0,2 milj. pienempi (talousarvion alijäämä n. 1,6 milj. eur), mutta edellisen vuoden alijäämää n. 0,4 milj. euroa suurempi.

---

² v. 2013 verorahoitusta kasvatti veronkorotus sekä verontilityslain muutos.

1.3.2 Toiminnan rahoitus

RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT	TP 2014	TP 2013
	Milj. €	Milj. €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	7,26	7,46
Satunnaiset erät	0,00	1,87
Tulorahoituksen korjauserät	-0,19	-2,07
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-13,78	-19,16
Rahoitusosuudet investointimenoihin	2,30	0,19
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoit	0,42	2,28
Toiminnan ja investointien rahavirta	-3,99	-9,43
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset	1,11	0,10
Antolainasaamisten vähennykset	1,11	0,10
Lainakannan muutokset	4,55	11,49
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	13,00	16,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-5,65	-5,31
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-2,80	0,80
Muut maksuvalmiuden muutokset	7,98	-1,29
Rahoituksen rahavirta	13,65	10,30
Rahavarojen muutos	9,65	0,87
Rahavarat 31.12.	24,95	15,30
Rahavarat 01.01.	-15,30	-14,43
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirta kertymä		
5 vuodelta, milj. eur	-24,8	-18,2
Investointien tulorahoitus, %	63,2	39,3
Lainanhoitokate	1,3	1,4
Kassan riittävyys pv	41	27
Asukasmäärä	21 902	21 987

Kunnan toiminnan rahoitusta tarkastellaan rahoituslaskelmalla ja siitä laskettavilla tunnusluvuilla. Tuloslaskelmaan verrattuna rahoituslaskelmassa käsitellään kunnan varsinaisen toiminnan lisäksi myös investoinnit ja rahoitustoiminta.

Keskeinen talouden tasapainon mittari on vuosikatteen riittävyys investointien rahoittamiseen. Investointien tulorahoitusprosentti –tunnusluvun arvo parantui 63,2 prosenttiin edellisestä vuodesta, jolloin se oli 39,3 % . Näin ollen vuonna 2014 saatiin yli puolet investointimenoista katettua tulorahoituksella. Tästä huolimatta lainanhoitokykyä koskeva tunnusluku heikkeni.

Investoinnit

Investointitaso säilyi korkeana myös vuonna 2014, mutta pieneni kuitenkin edelliseen vuoteen verrattuna. Investointien bruttomenot olivat 13,8 milj. euroa (v. 2013 bruttomenot n. 19,16 milj. eur). Investointeihin saatiin myös rahoitusosuutta eli ns. homekouluavustusta, joka kirjautui vuoden 2014 rahoitusosuudeksi pienentäen kunnan nettoinvestointeja.

Antolainat

Antolainojen osalta huomioitavaa on, että Hollolan Asuntotalot Oy maksoi kunnalle koko n. 1 milj. euron lainan takaisin vuoden 2014 lopussa.

Lainat

Tulorahoitus on investointeihin nähden edelleen pysynyt alhaisella tasolla, mikä on tarkoittanut myös vuonna 2014 sitä, että investointien toteuttamiseksi tarvittiin lainaa. Uutta pitkäaikaista lainaa otettiin yhteensä 13 milj. euroa (16 milj. eur v. 2013). Pitkäaikaista lainaa lyhennettiin n. 5,65 milj. euroa..

Lainanhoitokykyä kuvaavan tunnusluvun arvo oli vain 1,3 laskien hieman edellisestä vuodesta (vuonna 2014 1,4) Lainanhoitokate on tyydyttävällä tasolla.

1.3.3 Rahoitusasema ja sen muutokset

HOLLOLAN KUNTA					
	2014	2013		2014	2013
VASTAAVAA	Milj. €	Milj. €	VASTATTAVAA	Milj. €	Milj. €
A PYSYVÄT VASTAAVAT	124,13	122,62	A OMA PÄÄOMA	76,05	77,41
I Aineettomat hyödykkeet	0,37	0,52	I Peruspääoma	62,09	62,09
Aineettomat oikeudet	0,08	0,03	V Edellisten tilikausien ylijäämä	15,32	16,31
Muut pitkävaikutteiset menot	0,28	0,50	VI Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-1,36	-0,99
II Aineelliset hyödykkeet	111,16	108,33	B POISTOERO JA VAPAAEHTOISET		
Maa- ja vesialueet	20,66	19,24	VARAUKSET	0,05	0,05
Rakennukset	52,54	43,22	Poistoero	0,05	0,05
Kiinteät rakenteet ja laitteet	32,24	32,41	D TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	0,10	0,08
Koneet ja kalusto	1,41	1,27	Valtion toimeksiannot	0,08	0,05
Muut aineelliset hyödykkeet	0,03	0,03	Lahjoitusrahastojen pääomat	0,03	0,03
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	4,29	12,16	E VIERAS PÄÄOMA	82,52	76,80
III Sijoitukset	12,61	13,76	I Pitkäaikainen	52,95	46,78
Osakkeet ja osuudet	12,27	12,31	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	43,66	38,15
Muut lainasaamiset	0,34	1,45	Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	0,00
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT	0,03	0,04	Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	8,50	8,14
Valtion toimeksiannot	0,00	0,01	Siirtovelat	0,78	0,50
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	0,03	0,03	II Lyhytaikainen	29,57	30,02
C VAIHTUVAT VASTAAVAT	34,56	31,68	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	7,49	8,45
I Vaihto-omaisuus	0,01	0,01	Saadut ennakot	0,03	0,05
Aineet ja tarvikkeet	0,01	0,01	Ostovelat	7,40	7,68
II Saamiset	9,60	16,38	Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	1,54	1,66
Pitkäaikaiset saamiset	2,17	2,71	Siirtovelat	13,12	12,19
Muut saamiset	2,17	2,71	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	158,72	154,34
Lyhytaikaiset saamiset	7,43	13,66	TASEEN TUNNUSLUVUT	2014	2013
Myyntisaamiset	2,99	7,64	Omavaraisuusaste, %	48,0	50,2
Muut saamiset	2,14	2,15	Suhteellinen velkaantuneisuus-%	39,7	41,4
Siirtosaamiset	2,30	3,87	Kertynyt yli/alijäämä, 1000 eur	13 964	15 322
III Rahoitusomaisuusarvopaperit	0,00	1,74	Kertynyt yli/alijäämä, eur/asukas	638	697
Joukkovelkakirjalainasaamiset	0,00	0,22	Lainakanta 31.12., €/asukas	2 335	2 119
Muut arvopaperit	0,00	1,52	Lainakanta 31.12. 1000 €	51 148	46 597
IV Rahat ja pankkisaamiset	24,95	13,56	Lainasaamiset 31.12. 1000 €	335	1 449
VASTAAVAA YHTEENSÄ	158,72	154,34	Asukasmäärä	21 902	21 987

Kunnan rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Kuntien rahoituslaskelman niin myös taseen tunnuslukujen avulla voidaan todeta kunnan taloudellisen tilanteen edelleen heikentyneen. Omavaraisuusastetta (48 %) sekä suhteellista velkaantuneisuutta (39,7 %) kuvaavien tunnuslukujen arvot ovat heikentyneet edelliseen vuoteen nähden. Asukaskohtainen lainamäärä on kasvanut n. 2 335 euroon (v. 2013 asukaskohtainen lainamäärä 2 119 eur), mikä on kuitenkin vielä tilinpäätösten ennakkotietojen perusteella laskettua valtakunnallista keskiarvoa (2 733 eur/asukas) alhaisempi. Kokonaisuutena lainakanta kasvoi 4,55 milj. euroa

1.3.4 Kokonaistulot ja –menot

Kokonaistulot- ja menot kattavat varsinaisen toiminnan ja investointien tulot ja menot sekä rahoitustoiminnan rahan lähteet ja käytön.

HOLLOLAN KUNTA

KUNNAN KOKONAISTULOT JA MENOT 2014

TULOT	Milj. €	
Toiminta		
Toimintatuotot	98,20	43,7 %
Verotulot	83,23	37,0 %
Valtionosuudet	26,41	11,8 %
Korkotuotot	0,05	0,0 %
Muut rahoitustuotot	0,39	0,2 %
Satunnaiset tuotot	0,00	0,0 %
Tulorahoituksen korjaukset		
- Pysyvien vastaavien hyöd. luovutusvoitot	-0,36	-0,2 %
Investoinnit		
Rahoitusosuudet investointimenoihin	2,30	1,0 %
Pysyvien vastaavien hyöd. luovutustulot	0,42	0,2 %
Rahoitustoiminta		
Antolainasaamisten vähennys	1,11	0,5 %
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	13,00	5,8 %
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	0,00	0,0 %
Oman pääoman lisäykset	0,00	0,0 %
Kokonaistulot yhteensä	224,75	100,0 %

MENOT	Milj. €	
Toiminta		
Toimintakulut	200,47	89,9 %
- Valmistus omaan käyttöön	-0,13	-0,1 %
Korkokulut	0,63	0,3 %
Muut rahoituskulut	0,06	0,0 %
Satunnaiset kulut	0,00	0,0 %
Tulorahoituksen korjaukset		
- Pakollisten varausten lis. (+), väh. (-)	0,00	0,0 %
- Pysyvien vastaavien hyöd. tappiot	-0,17	-0,1 %
Investoinnit		
Investointimenot	13,78	6,2 %
Rahoitustoiminta		
Antolainauksen lisäykset	0,00	0,0 %
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	5,65	2,5 %
Lyhytaikaisten lainojen vähennys	2,80	1,3 %
Oman pääoman vähennykset	0,00	0,0 %
Kokonaismenot yhteensä	223,08	100,0 %

1.4 Konsernin toiminta ja talous

1.4.1 Konsernin toiminnan ohjaus

Hollolan kunnan konserniyhteisöjä ohjeistetaan konserniohjeilla, talousarviolla sekä jotosäännöillä. Yhtiökokousedustajille ja kuntaa eri yhteisöjen hallituksissa edustaville henkilöille annetaan hallituksessa ohjeistus vuosittain.

Konserniohjeilla varmistetaan Hollolan kunnan hyväksymän omistajapolitiikan ja asetettujen tavoitteiden toteutus sekä yhtenäistetään konsernin toimintakulttuuria ja käytäntöjä. Konserniohjeistus sisältää ohjeet mm. tytäryhteisöjen tiedonantovelvollisuutta koskien.

Tytäryhteisöjen tulee konserniohjeiden lisäksi noudattaa myös kunnan hyväksymiä hyvän hallinto- ja johtamistavan ohjeita.

1.4.2 Olennaiset tapahtumat

Tytäryhtiö Työvoimapalvelu Soiva Oy myytiin tilikauden aikana. Kunnanvaltuusto päätti jo 16.9.2013, että kunnan osuus Työvoimapalvelu Soiva Oy:stä myydään Päijät-Hämeen Koulutuskonserni -kuntayhtymälle. Työvoimapalvelu Soiva Oy:n osakkeiden myynti on suoritettu 1.1.2014, joten yhtiö ei enää vuonna 2014 ole osana Hollolan konsernitilinpäätöstä.

Konsernissa tapahtui myös osakkuusyhtiöiden osalta muutoksia. Osakkuusyhtiö Päijät-Tili Oy fuusioitui Calpro Oy:öön, joka ei ole enää Hollolan kunnan osakkuusyhtiö.

1.4.3 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Konserniyhteisöjen toimintaa ohjataan konserniohjeistuksella, joiden mukaan tytäryhtiöiden on raportoitava toiminnastaan ja taloudestaan säännöllisesti kunnanhallitukselle.

Kunta asettaa tavoitteita talousarviossaan myös tytäryhteisöille. Tavoitteita on asetettu vuotta 2014 koskien Hollolan Asuntotalot Oy:lle, Hollolan Palveluasunnot Oy:lle. Tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan konserniohjeiden mukaisesti säännöllisesti kunnalle ja näin on toimittu myös vuonna 2014. Konserniyhteisöjen tavoitteiden toteutumisesta on raportoitu myös kirjallisena laaditussa puolen vuoden osavuosisikatsauksessa.

Kunnanjohtaja voi lisäksi pyytää erillisiä selvityksiä yhteisöjen toiminnasta ja taloudesta. Konsernivalvonta toimii myös kunnan yhtiöiden toimitelmiin nimeämien edustajien avulla. Hollolan konsernin riskienhallinta järjestetään noudattaen yhtenäistä riskienhallintapolitiikkaa ja kunnanhallituksen mahdollisesti antamia ohjeita.

Tarkastuslautakunta arvioi osana arviointityötään myös konserniyhteisöjen toimintaa.

1.4.4 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

KONSERNITULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT	TP 2014 1000 eur	TP 2013 1000 eur
Toimintatuotot	147 432	127 595
Toimintakulut	-245 497	-225 617
Osuus osakkusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	23	32
Toimintakate	-98 042	-97 990
Verotulot	83 231	82 596
Valtionosuudet	26 409	26 558
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	53	43
Muut rahoitustuotot	434	418
Korkokulut	-891	-843
Muut rahoituskulut	-94	-127
Vuosikate	11 101	10 655
Suunnitelman mukaiset poistot	-11 490	-13 251
Tilikauden yli- ja alipariarvot	0	-51
Arvonalentumiset	0	-1
Satunnaiset erät	52	1 903
Tilikauden tulos	-338	-744
Tilinpäätössiirot	-616	-33
Vähemmistöosuudet	0	17
Rahastojen lisäys (-), vähennys (+)	6	6
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-947	-755
KONSERNITULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot/Toimintakulut %	60,1	56,6
Vuosikate/Poistot, %	97	80
Vuosikate €/asukas	507	485
Asukasmäärä	21 902	21 987

VASTAAVAA	2014	2013	VASTATTAVAA	2014	2013
	1000 eur	1000 eur		1000 eur	1000 eur
PYSYVÄT VASTAAVAT	143 315	141 635	OMA PÄÄOMA	76 061	77 087
Aineettomat hyödykkeet	676	819	Peruspääoma	62 087	62 087
Aineettomat oikeudet	354	277	Arvonkorotusrahasto	1 839	1 955
Muut pitkävaikutteiset menot	321	541	Muut omat rahastot	63	63
Ennakkomaksut	0	1	Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	13 020	13 736
			Tilikauden yli-/alijäämä	-947	-755
Aineelliset hyödykkeet	139 336	137 351	VÄHEMMISTÖOSUUS	455	456
Maa- ja vesialueet	22 230	20 826			
Rakennukset	74 316	66 099	POISTOERO JA VAPAAEHTOISET	4 201	3 593
Kiinteät rakenteet ja laitteet	32 409	32 618	VARAUKSET		
Koneet ja kalusto	3 572	3 558	Poistoero	652	712
Muut aineelliset hyödykkeet	1 541	1 626	Vapaaehtoiset varaukset	3 549	2 881
Ennakkomaksut ja kesken- eräiset hankinnat	5 268	12 623			
			PAKOLLISET VARAUKSET	886	619
Sijoitukset	3 304	3 465	Muut pakolliset varaukset	886	619
Muut osakkeet ja osuudet	2 931	3 057			
Muut lainasaamiset	359	399	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	830	1 372
Muut sijoitukset	13	10			
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	518	1 091	VIERAS PÄÄOMA	108 051	101 573
			Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	59 368	54 176
VAIHTUVAT VASTAAVAT	46 652	41 974	Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	9 160	8 535
Vaihto-omaisuus	643	623			
Saamiset	13 429	21 498	Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	8 911	9 667
Pitkäaikaiset saamiset	2 848	3 147	Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	30 612	29 195
Lyhytaikaiset saamiset	10 581	18 351			
Rahoitusarvopaperit	817	3 044	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	190 485	184 700
Rahat ja pankkisaamiset	31 763	16 809			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	190 485	184 700	KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT	2014	2013
			Omavaraisuusaste, %	42,4	43,9
			Suhteellinen velkaantuneisuus, %	59,3	42,9
			Kertynyt yli/alijäämä, 1000 €	12 072	12 982
			Kertynyt yli/alijäämä, €/asukas	551	590
			Konsernin lainat, €/asukas	3 117	2 904
			Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	68 279	63 843
			Konsernin lainasaamiset 31.12., 1000 €	359	399
			Kunnan asukasäärä	21 902	21 987

KONSERNIRAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT	TP 2014 1000 eur	TP 2013 1000 eur
Toiminnan rahavirta	11 112	10 546
Vuosikate	11 101	10 655
Satunnaiset erät	52	1 903
Tulorahoituksen korjauserät	-40	-2 012
Investointien rahavirta	-13 028	-18 808
Investointimenot	-16 159	-21 902
Rahoitusosuudet investointimenoihin	2 479	230
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	652	2 865
Toiminnan ja investointien rahavirta	-1 916	-8 261
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset	36	7
Antolainasaamisten lisäykset	-3	-8
Antolainasaamisten vähennykset	40	15
Lainakannan muutokset	4 436	11 397
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	14 310	17 218
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-7 259	-6 590
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-2 615	768
Oman pääoman muutokset	49	-39
Muut maksuvalmiuden muutokset	10 121	-1 329
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	32	26
Vaihto-omaisuuden muutos	-21	130
Saamisten muutokset	8 069	-2 209
Korottomien velkojen muutokset	2 041	725
Rahoituksen rahavirta	14 642	10 036
Rahavarojen muutos	12 727	1 775
Rahavarat 31.12.	32 580	19 853
Rahavarat 01.01.	-19 853	-18 078
Rahavarojen muutos	12 727	1 775
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	TP 2014	TP 2013
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 eur	-21 706	-18 741
Investointien tulorahoitus, %	81,1	49,2
Lainanhoitokate	1,5	1,5
Kassan riittävyys (pv)	44	28

1.5 Kunnanhallituksen esitys tuloksen käsittelystä

Kunnanhallituksen on kuntalain 69 §:n mukaan tehtävä toimintakertomuksessa tai sen antamisen yhteydessä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä sekä talouden tasapainottamista koskevista toimenpiteistä.

Tilikauden tuloksella tarkoitetaan kunnan tuloslaskelman tulosta ennen varauksia ja rahastosiirtoja. **Tilikauden tulos** jakautuu tilinpäätöksessä 2014 seuraavasti:

- Kunta (peruskunta) tilikauden tulos -1 641 980,84 eur
- Vesihuoltolaitos, taseyksikkö, tilikauden tulos 278 535,11 eur
- Peruspalvelukeskus Oiva, taseyksikkö, tilikauden tulos 0 eur

Hyväksyttäväksi esitetystä tilinpäätöksessä **tilikauden tulos** on euroa **1 363 445,73 euroa** alijäämäinen.

Kunnanhallitus esittää tilikauden tuloksen käsittelyksi seuraavaa:

- Kirjataan investointeihin liittyvää poistoeron vähennystä 5 897,59 euroa
- Hollolan kunnan **tilikauden alijäämäksi** vuodelta 2014 jää edellä mainitun kirjauksen jälkeen **1 357 548,14 euroa**, joka siirretään edellisten tilikausien ylijäämään

2. Talousarvion toteutuminen

2.1 Strategisten tavoitteiden toteutuminen

Hollolan kunnanvaltuusto hyväksyi 26.6.2013 uuden kuntastrategian.

Kuntastrategiassa visio eli kunnan tahtotila on määritelty seuraavasti:

”Hollola on aktiivisesti ratkaisuja etsivä, yhteistyöhakuinen ja vastuullinen kunta.”

Arvoiksi on puolestaan määritelty seuraavat:

- Avoimuus
- Oikeudenmukaisuus
- Yritysystävällisyys
- Vastuullisuus

Strategiassa korostuvat valtuustokauden näkökulmasta keskeisimmiksi koetut osa-alueet. Teemoina nousevat esiin tasapainoinen talous, kuntalaisten hyvinvointi, laatutyö ja arviointi, viihtyisät asuin ympäristöt, yrittäjyys ja työllisyys sekä henkilöstön hyvinvointi ja osaamisen hyödyntäminen. Näistä on johdettu strategisiksi tavoitteiksi ne asiat, joissa kunnan on onnistuttava.

Strategiset tavoitteet ovat seuraavat:

1. **Tasapainoinen talous:** vuosikate= poistot, vuosikate riittää korvausinvestointeihin
2. **Hyvinvoiva kuntalainen ja toimivat peruspalvelut:** Laatu, arviointi ja asiakaspalaute > 3,7
3. **Vetovoimainen ja aktivoiva kunta:** Väestönlisäys > 0,5 %/vuosi
4. **Kehittyvät elinkeinot, yrittäjyys ja työllisyys:** Yritysten määrä > +50(netto)/vuosi
5. **Hyvinvoiva, osaava ja työstä innostunut henkilöstö:** Henkilöstön työhyvinvointi > 3,7

Strategian pohjalla on toimintaympäristön SWOT-analyysi. Strategia sisältää vision, arvot, strategiset tavoitteet (tavoitteet, missä kunnan on onnistuttava vision saavuttamiseksi), kriittiset menestystekijät (mitkä edistävät tai mahdollistavat strategisen tavoitteen saavuttamisen) sekä keskeiset toimenpiteet. Lisäksi strategia sisältää mittarit, joiden avulla voidaan mitata strategisten tavoitteiden, kriittisten menestystekijöiden ja keskeisten toimenpiteiden saavuttamista. Kaikkia mittareita ei ole kuitenkaan saatu vielä vuonna 2014 käyttöön, joten strategian toteutumista ei voida arvioida kaikkien mittareiden avulla.

STRATEGISET TAVOITTEET

TASAPAINOINEN TALOUS	HYVINVOIVA KUNTALAINEN JA TOIMIVAT PERUSPALVELUT	VETOVOIMAINEN JA AKTIVOIVA KUNTA	KEHITTYVÄT ELINKEINOT, YRITTÄJYYS JA TYÖLLISYYS	HYVINVOIVA, OSAAVA JA TYÖSTÄ INNOSTUNUT HENKILÖSTÖ
Vuosikate = poistot Vuosikate riittää korvausinvestointeihin	Laatu, arviointi ja asiakaslaute > 3,7	Väestönlisäys > 0,5 %/v	Yritysten määrä > +50/vuosi/netto	Henkilöstön työhyvinvointi > 3,7

Kriittiset menestystekijät

Rakenteiden uudistaminen	Kuntalaisten oma rooli ja vastuu	Viihtyisät ja turvalliset asuinympäristöt	Ydinkuntayhteistyö	Kaikki arvioivat ja kehittävät
Tuottavuuden jatkuva kehittäminen	Ennaltaehkäisevät ratkaisumallit ja terveyden edistäminen	Toiminnalliset lähiyhteisöt	Houkuttelevat, uudet yritysalueet	Laadukas esimiestyö ja hyvät työyhteisötaidot
Kestävä investointitaso	Asiakaslähtöisyys	Elävä keskusta	Matkailualojen kehittäminen	Vetovoimainen työnantaja

STRATEGISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

TAVOITE/kriittinen menestystekijä	TOTEUTUMA V. 2014
<p>1. TASAPAINOINEN TALOUS: Vuosikate=poistot, vuosikate riittää korvausinvestointeihin</p> <p>Rakenteiden uudistaminen</p> <p>Tuottavuuden jatkuva kehittäminen</p> <p>Kestävä investointitaso</p>	<p>Vuosikate ei riittänyt poistoihin, vuosikate/poistot 84,2 %. Poistoista kuitenkin 1,8 milj. euroa kertaluontoista, ilman tätä vuosikate olisi riittänyt kattamaan poistot.</p> <p>Rakenteita uudistettu sekä sivistyspalveluissa että keskitämällä talous-, tietohallinto- ja hallintopalveluita konsernipalveluihin. Oivasta tehtiin taseyksikkö 1.1.2014. Kunnan työllisyydenhoidon malli 1.1.2015 hyväksytty kh:ssa 20.10.2014.</p> <p>Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet hyväksytty valtuustossa 27.1.2014. Tuottavuuden jatkuvaan kehittämiseen kannustaminen mm. uuden v. 2014 hyväksytyn nopean palkitsemisen mallin avulla. Toimintolaskentaa pilotoitu ruokahuollossa ja aloitettu varhaiskasvatuksessa. Kvantto-määrätyökalun käyttöönoton käynnistys.</p> <p>Investointien määrä laski, investointien tulo-rahoitusprosentti –tunnusluvun arvo parantui 63,2 prosenttiin edellisestä vuodesta, jolloin se oli 39,3 % .</p> <p>V. 2014 tehtiin päätös elinkaarihanketoteutuksesta /Heinsuo ja Kalliola,Oiva-talosta luovuttiin 1.8.2014 ja muiden tilojen käyttöä tehostettiin.</p>
<p>2. HYVINVOIVA KUNTALAINEN JA TOIMIVAT PERUSPALVELUT: Laatu, arviointi ja asiakaspalaute > 3,7</p> <p>Kuntalaisten oma rooli ja vastuu</p> <p>Ennaltaehkäisevät ratkaisumallit ja terveyden edistäminen</p> <p>Asiakaslähtöisyys</p>	<p>Toimialoilla on tehty erillisiä asiakaspalautteita, joiden keskiarvot ovat pääosin suurempia kuin 3,7. Asiakaspalauttejärjestelmän kehittämiseen on kuitenkin syytä kiinnittää huomiota. Keskitetty asiakaspalauttejärjestelmä puuttuu kunnasta.</p> <p>NHG:n maakunnallinen toimintasuunnitelma laadittu akuuttivuodeosastohoidon ja siihen liittyvien hoitoprosessien toteuttamiseksi..</p> <p>Palveluohjauksen käyttöönotto vanhuspalveluissa.</p> <p>Hyvis-portaali, sähköinen resepti, Kanta-arkisto – käyttöönotto.</p>
<p>3. VETOVOIMAINEN JA AKTIVOIVA KUNTA: Väestönlisäys >0,5 % /vuosi</p> <p>Viihtyisät ja turvalliset asuin ympäristöt</p> <p>Toiminnalliset lähiyhteisöt</p> <p>Elävä keskusta</p>	<p>Ei toteutunut v. 2014, väestö vähentynyt edellisestä vuodesta 85 henkilöllä.</p> <p>Aktiivinen maanhankinta: Kv 16.6.2014 sekä kv 17.11.2014: 1,4 milj. euroa ja 61,7 ha asemakaavaan sisältyviä/rajoitettavia, rakentamiseen soveltuvia alueita. Taustalla valtion määräämää myyntiverotuksen helpotus.</p> <p>Vesikansafoorumin toiminta käynnistyi. Strateginen yleiskaava (etenee), yhdistyy Hämeenkosken yleiskaavatyöhön.</p> <p>Hämeenmaan hanke ei edennyt vuoden 2014 aikana.</p>

<p>4. KEHITTYVÄT ELINKEINOT, YRITTÄJYYS JA TYÖLLISYYS: Yritysten määrä > +50 (netto)/vuosi</p> <p>Ydinkuntayhteistyö</p> <p>Houkuttelevat, uudet yritys-alueet</p> <p>Matkailualojen kehittäminen</p>	<p>Perustettiin 90 yritystä ja lakanneita oli 61, nettomuutos oli 29, ei toteutunut</p> <p>Toteutuneet kuntaliitosselvitykset: Salpauskunta ja Hollola-Hämeenkoski. Esikuntaliitosselvitys: Hollola-Hämeenkoski-Kärkölä</p> <p>Paassilta: tiesuunnitelma valmis Hopeakallio: esirakentaminen käynnissä Yrityskontaktointi: Hopeakallio</p> <p>Messilän asemakaava: toteutettiin luontoselvitykset Pyhäniemen asemakaava: toteutettiin luontoselvitykset</p>
<p>5. HYVINVOIVA, OSAAVA JA TYÖSTÄ INNOSTUNUT HENKILÖSTÖ: Henkilöstön työhyvinvointi > 3,7</p> <p>Kaikki arvioivat ja kehittävät</p> <p>Laadukas esimiestyö ja hyvät työyhteisötaidot</p> <p>Vetovoimainen työnantaja</p>	<p>Työhyvinvointikyselyn 2014 tulosten ka. 4,0</p> <p>CAF-arviointimalli pilotoitiin onnistuneesti v. 2014 aikana. Malli otetaan käyttöön v. 2015., nopean palkitsemisen malli käyttöön 1.1.2015</p> <p>Työhyvinvointikyselyn esimiestyötä koskevan osion ka. 3,84. Esimiehille järjestettiin mm. talous-, päätöksenteko- ja palvelussuhdekoulutusta.</p> <p>Vakituisen henkilöstön lähtövaihtuvuus 3,6 %</p>

2.2 Käyttötalouden toteutuminen

Toimielimet	Sitovuustaso valtuustoon nähden	Vastuuhenkilöt
Kunnanhallitus	Konsernipalvelut	kunnanjohtaja, talousjohtaja
Perusturvalautakunta	Sosiaali- ja terveyspalvelut	sosiaali- ja terveysjohtaja
Sivistyslautakunta	Sivistyspalvelut	sivistysjohtaja
Tekninen lautakunta	Tekniset palvelut	tekninen johtaja
<p>Tilivelvollisia ovat johtavien viranhaltijoiden lisäksi kunnan toimielinten jäsenet ja tulosalueiden johtavat viranhaltijat.</p>		

Sitovuustaso on kaikilla toimialoilla tulojen ja menojen netto.

KUNNANHALLITUS

Kunnanhallituksen alaiseen toimintaan vuonna 2014 kuuluvat sekä konsernipalvelut että tilaajakeskuksen lakkauttamisesta johtuen myös Hollolan kunnan sosiaali- ja terveystalouden kustannukset, jotka on esitetty omana vastuualueenaan.

KONSERNIPALVELUT

Vastuuhenkilö: Hanna Hurmola-Remmi

Talousjohtajan katsaus vuoteen 2014

Vuotta 2014 leimasi osaltaan kuuden kunnan sekä myös Hollolan ja Hämeenkosken kuntien kuntaliitosselvitykset. Vuosi oli varsin työntäyteinen selvitystyön vaatiman ajan johdosta, jota tehtiin normaalin palvelutuotannon ja työtehtävien ohessa.

Konsernipalvelujen organisaatioon tehtiin vuoden aikana keskittämisselvityksen pohjalta muutoksia, kun talous- hallinto- ja tietohallintopalveluiden henkilöstöä muilta toimialoilta siirrettiin konsernipalveluiden toimialalle 1.2.2014 alkaen. Varsinainen tiimien ja henkilöiden tehtäväkuvien muokkaus kuitenkin jäi osin kuntaliitosselvityksen jalkoihin. Lisäksi henkilöstövaihdokset ovat vaikuttaneet joidenkin tulosalueiden toimintaan. Taloudenohjaustiimi aloitti toimintansa ja yhteisten pelisääntöjen etsiminen käynnistyi sekä hallintopalveluiden, talouspalveluiden että tietohallintopalveluiden osalta vuoden toisella puoliskolla. Henkilöstön keskittäminen toi mukanaan myös uusia esimiesvastuita.

Konsernipalvelujen toiminnassa on em. keskittämisen toteutuksen ja kuntaliitosselvityksen lisäksi keskitytty vuoden 2014 aikana taloudenohjauksen edelleen kehittämiseen, henkilöstön talousosaamisen kehittämiseen, riskienhallinnan järjestämiseen, palvelussuhdeosaamisen sekä hallinto- ja päätöksenteko-osaamisen lisäämiseen. Europarlamenttivaalit näkyivät toimialan toiminnassa kevään aikana ja ne hoidettiin onnistuneesti. Lisäksi osana toimintaa on kehitetty tietojärjestelmiä ja niiden tehokkuutta sekä panostettu viestintään liittyvien asioiden kehittämiseen (mm. www-sivujen uudistaminen, intran ja extran käytön tehostaminen ja viestintäohjeiden laatiminen). CAF-mallin pilotointi ja sen käyttöönoton valmistelu on myös ollut selkeä osa vuoden 2014 toimintaa.

Työllistämisen toimintamallia kehitettiin vuoden 2015 lakimuutoksia vastaavaksi kokonaisvaltaisemman koordinoinnin suuntaan. Toimintamallin juurruttaminen ja kehittäminen jatkuu vuonna 2015. Valtuuston kesäkuussa 2014 hyväksymä palvelujen järjestämishankkeiden ohjattu toiminnan kehittäminen vuoden loppupuolella.

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kokonaisuutena toteutuivat pääosin hyvin. Kuntaliitoksen vaatima työmäärä ja resurssivajaukset ovat osin kuitenkin vaikuttaneet toiminnallisten tavoitteiden toteuttamiseen siirtymiseen vuodelle 2015. Tavoitteiden toteuttamista kuitenkin jatketaan vuonna 2015 mm. osana konsernipalvelujen organisaation kehittämishankkeessa sekä osana kuntaliitoksen toteutusta.

Hanna Hurmola-Remmi
Talousjohtaja,
konsernipalvelujen toimialajohtaja

Toiminnan kuvaus

Konsernipalvelut –toimiala sisältää seuraavat tulosalueet: hallintopalvelut, talouspalvelut, henkilöstöpalvelut, tietohallintopalvelut. Menoihin sisältyy myös valtuuston, tarkastuslautakunnan ja keskusvaalilautakunnan alainen toiminta maaseutupalvelut ja Eu- hankkeisiin varatut määrärahat. Toiminta sisältää myös työllisyshoidon.

Kunnanhallituksen ja konsernipalvelujen tehtävänä on valtuuston asettamien tavoitteiden mukaisesti huolehtia kunnan tarkoituksenmukaisesta ja tuloksellisesta hoitamisesta ja tällöin seurata yleistä yhteiskunnallista ja maakunnallista kehitystä kunnan toiminta-ajatuksen toteutumisen ja päämäärien kannalta. Tehtävänä on

myös huolehtia kunnan organisaation ja sen eri toimialojen suunnittelusta ja kehittämisestä sekä kunnan taloudellisten, teknisten ja henkilöstövoimavarojen tarkoituksenmukaisesta käytöstä.

Konsernipalveluiden tehtävänä on huolehtia kuntakonsernin hallinto-, talous- henkilöstö- ja tietohallintopalveluista keskitetysti siten, että muut toimialat saavat tarvitsemansa palvelut.

Konsernipalvelujen toimialan toiminnalliset tavoitteet pohjautuvat kuntastrategian mukaisiin tavoitteisiin: tasapainoinen talous, hyvinvoiva kuntalainen ja toimivat peruspalvelut, vetovoimainen ja aktiivoiva kunta, hyvinvoiva, osaava ja työstä innostunut henkilöstö.

Tavoitteet ja mittarit

Valtuuston hyväksymät tavoitteet

Ulottuvuus/näkökulma: Vaikuttavuus

Tavoite	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso	Toteutunut 31.12.2014
Työllisyyden kuntako- keiluhankkeen tavoit- teiden toteutumisen seuranta	Säännöllinen raportointi kokeilun etenemisestä	Tilannekatsaukset kehi- tyksestä osavuosisaksa- usten yhteydessä	Toteutunut
Työllistämisen tehok- kaat ja vaikuttavat yh- teistoimintamallit	Nuorten työttömien määrän kehitys Pitkäaikaistyöttömien määrän kehitys	Kehitys aleneva Kehitys aleneva	Nuorten työttömien lkm. 114 v. 2014 (101 v. 2013), ei toteutunut, ei toteutunut työsopimuslain tulkinnan muutos vaikeuttanut sekä nuorten että pitkäaikais- työttömien sijoittamista
Yritysten määrän myön- teinen kehitys	lukumäärän seuranta	yritysten määrä > +50/vuosi/netto	ei toteutunut, nettomu- utos 29
Tehtävien edelleen kes- kittäminen konsernipal- veluille	Keskittämisen etenemi- sen seuranta ja arviointi	Talous- ja hallintopalve- lut olennaisilta osin kes- kitetty v. 2014 loppuun mennessä	Hallintopalvelujen osalta palvelut on jo keskitetty olennaisilta osin ja keskit- tämistä jatketaan vähitel- len resurssien puitteissa. Talouspalveluiden osalta henkilöstöä keskitetty ja taloudenohjaustiimi aloit- tanut toimintansa, tehtä- vät ja rajanvedot vielä hakevat muotoaan. Kehi- tyskeskustelut uuden henkilöstön kanssa käyty.
Hallinnon avoimuuden lisääminen sekä kunta- laisten ja kunnan väli- sen vuorovaikutuksen	Demokratiaohjelman seuranta ja arviointi	Demokratiaohjelma valmis ja osa tavoitteista toteutuksessa	Demokratiatyöryhmä on kehittänyt Vesikansafaoo- rumia, jonka toteutus on käynnistynyt (kh 31.3.2014). Vesikansan

kehittäminen			<p>kahvilatoiminta on aloit- tanut 12.1.2015.</p> <p>Avoimen hallinnon toimin- taohjelma on laadittu ja toimitettu valtiovarainmi- nisteriölle (kh 9.6.2014).</p> <p>V. 2015 laaditaan osalli- suus- ja vaikuttavuusoh- jelma osana kuntaliitosta.</p>
---------------------	--	--	--

Ulottuvuus/näkökulma: Palvelukyky

Tavoite	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso	Toteutunut 31.12.2014
Asiakkaiden tarpeiden mukaiset palvelut	Asiakaspalautekysely sisäiset asiakkaat	Kyselyn keskiarvo hyvä	Yhteistä asiakaspalautekyselyä ei tehty v. 2014 osalta. Kysely toteutetaan v. 2015 kun toimintaa saatu vakiinnutettua.
Kokonaisvaltainen kuljetussuunnittelu	Joukkoliikennettä ja kuljetusta koskevien tehtävien järjestäminen	Tehtävät vastuutettu ja toiminta organisoitu v. 2014	Tehtävät vastuutettu talouspalveluiden alaisuuteen, toiminta hakee vielä muotoaan, palvelujen järjestämishjelmassa hyväksytty linjaus kehittämisestä.
Tietohallintopalvelujen ja järjestelmien yhtenäisyys	Prosessin eteneminen	Yhteiset järjestelmät v. 2014.	Koko henkilöstö ml. Oiva uusien palveluiden piirissä. Toteutui v. 2014.

Ulottuvuus/näkökulma: aikaansaannoskyky

Tavoite	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso	Toteutunut 31.12.2014
Osaava ja innostunut henkilöstö	Työhyvinvointikysely tulokset	Työstä innostuminen, tavoite > 3,7	Toteutunut, kyselyn ka. konsernipalveluiden osalta 4,23 (koko kunta 4,0)
Onnistunut työnjako	Ajantasaiset toimenkuvat	Kaikilla konsernipalveluiden tulosalueilla ja tiimeillä päivitetty toimenkuvat v. 2014	Toimenkuvat pääosin päivitetty. Osin tehtäväkuvat vielä hakevat muotoaan v. 2015 aikana.

Ulottuvuus/näkökulma: taloudellisuus ja tuottavuus

Tavoite	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso	Toteutunut 31.12.2014
Kustannustietoisuuden lisääminen	Tuotteistuksen käyttöönotto	Toimintolaskentaohjelman (Opiferus) käytön jatkaminen 1-2 kohteessa v. 2014 aikana	KVANTO-määrätyökalun käyttöönotto (sama tuoteperhe) aloitettu ruokapalveluissa (jatko Opiferuksen pilotoinnille) ja toimintolaskentaohjelman käyttö aloitettu varhaiskasvatuksessa. Työ jatkuu v. 2015.
Talous- ja hallintopalveluiden optimaalinen organisaatio	Talous- ja hallintopalveluiden keskittämisen jatkaminen/toteutuksen edistyminen	Keskittämistä koskevat päätökset tehty ja organisaation ja tiimien tehtävien muokkaus v. 2014 aikana	Tiimien ja henkilöstön tehtäviä on määritelty. Työtä jatketaan konsernipalvelujen organisaation kehittämishankkeessa v. 2015.
Koordinoinnin kehittäminen	Selkeät toimintamallit keskitetyssä organisaatiossa	Toimintamallit ja tavat määritelty vuoden 2014 aikana	Hallinto- ja talouspalveluissa käydään läpi toimintaprosesseja ja luodaan yhteiset toimintamallit, työ jatkuu v. 2015 konsernipalvelujen organisaation kehittämishankkeessa sekä osana kuntaliitoksen toteutusta.
Sopeutusesitysten toteutuminen	Sopeutusesitysten toteutumisen seuranta	Valtuuston päättämiä sopeustoimia seurataan ja niiden toteutus on koordinoitu konsernipalveluissa	Sopeustoitimien täytäntöönpano ja selvitystyö on toteutunut osana talousarvion 2014 toteutusta (toimintakateen kasvu v. 0,6 %).

Tuloarviot ja määrärahat

KONSERNIPALVELUT/KUNNANHALLITUS							
	TP 2013	ALKUPERÄINEN TA 2014	TA-MUUTOKSET 2014	TA 2014 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2014	TOT %	+ Yli/- Alle arvion
TOIMINTATULOT	1 593 284,77	1 149 000	603 200	1 752 200	1 820 891,82	103,92	68 691,82
TOIMINTAMENOT	5 349 241,98	5 497 000	625 200	6 122 200	5 990 089,26	97,84	-132 110,74
TOIMINTAKATE	-3 755 957,21	-4 348 000	-22 000	-4 370 000	-4 169 197,44	95,40	-200 802,56
Suunnitelmapoistot MENOT	3 211,99	5 970 700	0	5 970 700	3 499,65	0,06	-5 967 200,35

SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT, HOLLOLAN KUNNAN OSUUS

Vastuuhenkilöt: Päivi Rahkonen

Toiminnan kuvaus

Kunnanhallituksen alaiseen toimintaan vuodesta 2014 alkaen on kuulunut tilaajakeskuksen lakkauttamisesta johtuen myös Hollolan kunnan sosiaali- ja terveyspalvelujen kustannukset, jotka on esitetty omana vastuualueenaan.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden vastuualue sisältää seuraavat tulosalueet:

- 3010 Sosiaali- ja terveyspalveluiden hallinto
- 3020 Sosiaali- ja perusterveydenhuolto
- 3040 Erikoissairaanhoito
- 3050 Ympäristöterveydenhuolto

Kunnanhallituksen vastuulla ovat Hollolan kunnan sosiaali- ja terveyspalveluista aiheutuvat kustannukset. Palvelut ostetaan peruspalvelukeskus Oivalta sekä Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymältä. Peruspalvelukeskus tuottaa kuntalaisille sosiaali- ja perusterveydenhuollon palvelut. Sosiaali- ja terveysyhtymä tuottaa puolestaan erikoissairaanhoidon, perusterveydenhuollon päivystyksen ja ensihoidon palvelut sekä myös ympäristöterveydenhuollon palvelut.

Tilaajakeskuksen lakkauttamisen johdosta vastuualueen kustannukset eivät sisällä henkilöstön palkkakustannuksia, mutta kustannuksiin sisältyvät maksuosuudet aikaisempina vuosina syntyneistä eläkevastuista (Tiirismaa).

Tavoitteet ja mittarit

Valtuuston hyväksymät tavoitteet

Ulottuvuus/näkökulma: Vaikuttavuus

Tavoite (vaikuttavuus)	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso	Toteutunut
Syrjäytymisen ehkäisy	huostaan otettujen osuus alle 18-vuotiaista	Pysyy alle valtakunnallisen keskiarvon	Hollolassa 57 otettu huostaan, 1,1 % alle 18-vuotiaista v. 2013 (v. 2014 luvut saadaan vasta 31.3.2015) Toteutui. (valtakunnallinen ka. 1,2 vuonna 2013)

Ulottuvuus/näkökulma: Palvelukyky

Tavoite	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso	Toteutunut
Palveluiden saatavuuden turvaaminen	Lakisääteisten oikeuksien toteutuminen	Lainsäädännössä olevien määräaikojen toteutumisen 100 %	Toteutunut 100 %

Ulottuvuus/näkökulma: taloudellisuus ja tuottavuus

Tavoite	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso	Toteutunut
Kokonaistaloudellisuus	Hollolan sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset/asukas	enintään 90 % valtakunnalliseen keskiarvoon verrattuna	Toteutunut. Hollolan sote-menot asukas: 1690 eur/Oiva, 2737 eur/koko sote-palvelut (valtakunnallinen ka. v. 2013 Manner-

			Suomen osalta 3208 eur/asukas)
Palvelujärjestelmän kustannustehokkuus	sopeuttamishjelman to- teuttaminen	Edetty sopeutusohjelman mukaisesti	Toteutunut pää- osin.

Tuloarviot ja määrärahat

KUNNAN SOSIAALI JA TERVEYSPALVELUT/KUNNANHALLITUS							
	TP 2013	ALKUPERÄINEN TA 2014	TA-MUUTOKSET 2014	TA 2014 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2014	TOT %	+ Yli/- Alle arvion
TOIMINTATULOT	1 004 106,77	750 000	0	750 000	828 240,59	110,43	78 240,59
TOIMINTAMENOT	60 661 371,24	61 667 800	0	61 667 800	62 042 550,00	100,61	374 750,00
TOIMINTAKATE	-59 657 264,47	-60 917 800	0	-60 917 800	-61 214 309,41	100,49	296 509,41
Suunnitelmapoistot MENOT	291,40	0	0	0	70 799,32		70 799,32

PERUSTURVALAUTAKUNTA

Vastuhenkilö: peruspalvelujohtaja Aino Eerola

Peruspalvelujohtajan katsaus

Yleistä

Vuoden 2014 aikana jatkui sosiaali- ja terveysministeriön valmisteleva sosiaali- ja terveydenhuollon raken- teita ja järjestämistä koskevan lainsäädännön valmistelu sekä sosiaalihuollon lainsäädäntöuudistus. Uuden sosiaalihuollon yleislain voimaantulon ajankohta on 1.4.2015. Sote- järjestämislaki ei valmistunut vuoden 2014 aikana, vaan järjestämislain valmistelu siirtyi seuraavalle hallitukselle.

Läntisen perusturvapiirin yhteistoimintasopimuksen päivittäminen on ollut vireillä vuoden 2014 keväästä läh- tien. Asikkalan kunnan pyrkimys irrottaa vanhuspalvelut yhteistyömallista ja kilpailuttaa se, päättyi yhteistyö- sopimusmuutoksen kaatumiseen Asikkalan valtuustossa marraskuussa.

Palvelutoiminta

Kevään 2014 perusturvalautakunta käsitteli palveluiden järjestämishjelman 2020. Palveluiden järjestämisen painopisteet ovat: asiakkuuksien hallinta, laitoshoidon purkaminen, palveluverkon kuvaaminen ja asi- akkaiden ja potilaiden omahoidon kehittäminen.

Organisaatiota muutettiin asiakaslähtöiseksi ja toimintojen päällekkäisyyksiä purettiin. Oivan alueella lasten- suojelun kokonaiskustannukset pienenevät ja erityisesti laitoshoidon kustannukset pienenevät. Lastensuojelun myönteiseen kehitykseen on vaikuttanut lastensuojelun avohuollon vahvistamisen lisäksi ennaltaehkäisevis- sä lasten ja perheiden palveluissa tehty kehittämistyö, sekä aikuisille suunnattujen palveluiden vahvistami- nen. Toimeentulotuen käsittelyajat ovat toteutuneet lain asettamissa määräaajoissa ja hoitotakuun määräaiko- ja ei ylitetty.

Psykologista ja kahdesta psy.sairaanhoidajasta koostuva nuorten mielenterveystiimi aloitti toimintansa 1.8.2014. Uusi oppilas - ja opiskelijahuoltolaki tuli voimaan 1.8.2014. Laki lisää kuntien velvollisuuksia koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon järjestämisestä sekä muuttaa opiskeluhoollon rakennetta. Laissa on määritelty määräajat palveluiden saamiselle. Sähköisten palveluiden= Hyvis.fi toiminta laajeni vuoden 2014 aikana.

Vammaispalveluiden asiakasmäärät kasvoivat etenkin Hollolassa ja kustannukset nousivat Hollolassa yli 10 % edelliseen vuoteen verrattuna, myös palveluseteliasiakkaiden määrä nousi ja uusia palvelusetelitä otet- tiin käyttöön mm. kuntoutuksessa ja lapsiperheiden tilapäisessä kotipalvelussa. Vanhuspalveluissa palve-

luohjausyksikön toiminta vakiintui ja toiminta on jo nyt osoittautunut asiakaslähtöiseksi palveluksi. Kotihoidon toiminnanohjausjärjestelmä on käytössä kaikissa muissa Oivan kunnissa paitsi Asikkalassa.

Heti alkuvuodesta 2014 käynnistyi Hollolassa 60-paikkainen tehostetun palveluasumisen yksikkö Onnenkoto. Tehostetun palveluasumisyksikkö Koivukodon laajentaminen 30-paikkaiseksi yksiköksi eteni puolestaan Hämeenkoskella ja yksikkö avautuu huhtikuussa 2015.

Vastaanottopalveluissa kehitettiin paljon palveluita käyttävien asiakkaiden toimintamallia ja lääkäri-hoitajapari työskentelyä. Vuodeosastojen paikkamäärä väheni, vuoden lopussa oli terveyskeskuksen vuodeosastopaikkoja 116, kun vuonna 2011 niitä oli 176. Siirtoviivemaksuja ei kertynyt vuoden 2014 aikana lainkaan. E-reseptin osuus kaikista resepteistä oli jo 97 %.

Asiakkaan valinnanvapaus laajeni 1.1.2014 siten, että henkilö voi valita perusterveydenhuollostaan vastaavan terveyskeskuksen ja terveysaseman koko maan alueelta. Oivaan siirtyi noin 350 asiakasta ja Oivasta siirtyi pois 20 asiakasta.

Peruspalvelukeskus Oiva oli mukana laatimassa toimintasuunnitelmaa akuuttivuodeosastohoidon ja siihen liittyvien hoitoprosessien tuottamiseksi Päijät-Hämeessä. Hanke toteutettiin osana Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen –hanketta. Se on osa Kuntayhteistyön tuki –hanketta, jonka rahoituksesta vastaavat Päijät-Hämeen liitto (maakunnan kehittämisraha) sekä alueen kunnat. Toimintasuunnitelman laatimisen rahoitukseen osallistui myös Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveysyhtymä. Suunnitelman valmistelusta vastasi NHG yhteistyössä paikallisen asiantuntijatyöryhmän kanssa.

Talous

Vuoden aikana jatkettiin aiemmin aloitettuja talouden sopeuttamistoimenpiteitä. Hollolan valtuuston vuodelle 2014 edellyttämä säästövelvoite oli 1,9 milj. euroa, minkä lisäksi valmisteltiin 1,3 milj. lisäsäästöt vuodelle 2015. Asikkalaa valmisteltiin 1 milj. euron säästöohjelma, jonka toteutuu pääosin vuodesta 2015. Säästöt kohdentuivat edelleen palvelurakenteen muuttamiseen avopainotteisemmaksi, henkilöstömenoihin, palveluiden ostoihin sekä ei-lakisääteisistä palveluista luopumiseen. Talouden kasvun hallinnassa onnistuttiin melko hyvin, sillä Oivan oman toiminnan kuntalaskutus (78,5 milj. euroa) kasvoi edellisestä vuodesta vain 0,9 %.

Peruspalvelukeskus Oivan talousarvio sisälsi ensimmäistä kertaa myös jäsenkuntien erikoissairaanhoidon, Akuutti 24:n, ensihoidon sekä ympäristöterveydenhuollon menot. Näiden toteutuma oli 40,2 milj. euroa, kasvua edellisestä vuodesta 1,1 % (0,4 milj. euroa). Erikoissairaanhoidon kuntakohtaisia menoja nostivat kalliin hoidon oikaisu 2013 sekä investointiavustus 2014 -kirjaukset, jotka kasvattivat maksuosuuksia yhteensä 0,8 milj. euroa.

Osavuositarkastuksen käsittelyn yhteydessä perusturvalautakunta esitti Asikkalalle, Kärkölälle ja Padasjoelle maksuosuuksien tarkistamista. Asikkala myönsi lisämäärärahaa yhteensä 1 milj. euroa, Kärkölä 561 400 euroa ja Padasjoki 400 000 euroa, josta huolimatta Padasjoen koko sote-menot ylittyivät vielä 260 000 euroa. Muiden kuntien toteutuma jäi alle talousarvion: Asikkalan kokonaismenot alittuivat 477 000, Hollolan 689 000, Hämeenkosken 311 000 ja Kärkölän 1 780 000 euroa.

Oivan tulos oli 632 260 euroa ylijäämäinen. Kertynyt ylijäämä hyvitetiin jäsenkunnille suoritelaskutuksen suhteessa.

Henkilöstö

Peruspalvelukeskus Oivan henkilöstömäärä oli 31.12.2014 yhteensä 1070. Vakinaisia työntekijöitä oli 861 ja 209 määräaikaista työntekijää. Uutena toimijan henkilöstön rekrytoinnissa aloitti alkuvuodesta Seutu-rekryointipalvelu. Pätevien sosiaalityöntekijöiden rekrytointi muuttui vaikeammaksi vuoden aikana ja samoin oli pulaa lääkäreistä ja puheterapeuteista.

Aino Eerola
peruspalvelujohtaja

Toiminnan kuvaus

Peruspalvelukeskus Oiva järjestää lakisääteiset Läntisen perusturvapiirin kuntien (Asikkala, Hämeenkoski, Hollola, Kärkölä ja Padasjoki) sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut, sisältäen myös erikoissairaanhoidon ja ympäristöterveydenhuollon palvelut. Oiva järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut kunnille joko omana toimintana, ostopalveluina tai palveluseteleillä. Vuoden 2014 alusta peruspalvelukeskus Oiva muuttui liikelaitoksesta taseyksiköksi.

Yhteistoiminnan hallinnosta vastaa Hollolan kunta. Myös erikoissairaanhoidon palveluiden tilaus ja kustannukset sisältyivät 1.1.2014 alkaen vuonna 2013 hyväksytyn yhteistoiminta-sopimuksen mukaisesti Oivan talousarvioon.

Yhteistoiminnan hoitamista varten on Hollolan kunnan organisaatiossa yhteinen perusturvalautakunta. Perusturvalautakunta käsittelee myös yksilöasiat. Lautakunta kokoontui 12 kertaa ja käsittelee 85 pykälää.

Toiminta muodostuu kuudesta tulosalueesta: hyvinvointi, sosiaalipalvelut, koti- ja asumispalvelut, terveyden- ja sairaanhoidonpalvelut, hallinto- ja talouspalvelut sekä erikoissairaanhoido. Oiva tuottaa sosiaali- ja perusterveydenhuollon palvelut joko omana toimintana tai ostopalveluina. Tavoitteena on vahvistaa perustason toimintoja ja muokata palvelurakennetta avopainotteiseen suuntaan, huomioiden asiakkaiden tarpeet ja lain säädännön velvoitteet. Toiminnan lähtökohtana on ennaltaehkäisy, toimivat, oikea-aikaiset palveluketjut sekä kokonaistaloudellisuus kuntien taloudellisten voimavarojen puitteissa.

Tavoitteet ja mittarit

Valtuuston hyväksymät tavoitteet

Ulottuvuus/näkökulma: Vaikuttavuus

Tavoite (vaikuttavuus)	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso ja toteutuma 31.12.2014
Sosiaali- ja terveystaloudellisten palveluita paljon käyttävien asiakkaiden tunnistaminen ja haltuunotto.	Suunnitelman laatiminen	Laaditaan suunnitelma palveluiden suurkuluttajien hoitoprosessiksi vuoden 2014 aikana. Suurkuluttajien tunnistaminen ja kohortointi menossa, tähän liittyen hoitosuunnitelmien laadinnan juurruttaminen käynnissä.
Palvelurakenteen muuttaminen laitospainotteisesta avohoitopainotteiseksi yhdessä kuntien kanssa.	Vuodeosasto- ja vanhainkotipaikkojen määrä	Laitospaikat vähentyneet 40:llä vuoden 2014 loppuun mennessä Vanhus- ja vammaispalveluissa vuonna 2014 vähennetty 26 laitospaikkaa (Hämeenkosken Hoivakoti 23 paikkaa, Hollolan vanhainkoti 3 paikkaa). Vuodeosastojen paikkavähennys vuonna 2014 oli 19 paikkaa (Hollola 10, Asikkala 8, Padasjoki 1).
Palvelut tuotetaan asiakaslähtöisesti, laadukkaasti ja tehokkaasti.	Toimintayksiköiden toiminta on kuvattu ja profiloitu.	Peruspalvelukeskus Oivan palveluverkon laadinta aloitettu ja valmis vuonna 2015 huomioiden kuntarakenne-suunnitelmat. Palvelujen järjestämishjelma laadittu. (Petu § 19/2014)
Liiketoimintasuunnitelman päivittäminen vastaamaan uutta organisaatiota.	Suunnitelman valmiusaste	Peruspalvelukeskus Oivan tulevaisuussuunnitelma 2014-2016 valmis. Ei toteutunut, odotettu Sote- järjestämislain voimaantuloa. Asiasta informoitu tarkastuslautakuntaa.

Ulottuvuus/näkökulma: Palvelukyky

Tavoite	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso ja toteutuma 31.12.2014
Laaditaan suunnitelma ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi.	Suunnitelman valmiusaste	Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi tehty Suunnitelman valmistunut ja hyväksytty Petu § 56/2014.
Erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon yhteistyön lisääminen siten, että erikoislääkärikonsultaatio- mahdollisuudet paranevat ja kehitetään uusia käytänteitä.	Lähetteen määrä	Lähetemäärät erikoissairaanhoidon vähenevät. Oivan oman toiminnan läheteet vähentyneet 3,6 % verrattuna v.2013. Psykiatrirerurssi tuplaantunut, aluekardiologihanke kesken, elokuusta -14 alkaen geriatri käy Salpakankaalla 1-2 krt/kk. Lisäksi mm. uniapneatutkimus otettu omaksi toiminnoksi, keskusteluyhteisiä yhteistyön parantamiseksi avattu erikoissairaanhoidon.

Ulottuvuus/näkökulma: Aikaansaannos

Tavoite	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso ja toteutuma 31.12.2014
Palvelutarvetta vastaava organisaatio muuttuvan toimintaympäristön haasteisiin.	Toteutuneet muutokset organisaatiossa	Organisaatio päivitetty vuoden 2014 loppuun mennessä Sosiaalipalveluiden tulosalueen toiminnot uudelleenjärjestelty, siten, että sosiaalipalveluiden tulosalue lakkautettu. Kuntoutuksen tulosyksikkö perustettu ja osana sitä aloittanut uusi nuorten mielenterveystiimi. Työhön kuntoutus liitetty osaksi sosiaalityön yksikköä. Perustettu uusi palveluohjauksen ohjauksen yksikkö ja vanhus- ja vammaispalvelut yhdistetty samaan tulosalueeseen.
Tulosalueiden ja tulosyksiköiden esimiesten työnkuvat päivitetty	Päivitetyt toimenkuvat	Päällekkäisyydet poistettu ja sijaisuudet määritetty Toteutui 90%:sti, työstäminen jatkuu 2015 aikana.
Työhyvinvoinnin tukemisen työkaluksi tuotetaan työyhteisöihin viestintäsuunnitelma.	Suunnitelma tehty kyllä/ei	Suunnitelma on tehty koko toimialalle vuoden 2014 loppuun mennessä. Suunnitelma valmistunut ja toteutus siirretty Oivan intraan.
Henkilöstön työhyvinvointi	Terveysprosentti	>46% Tietoa ei ole saatavissa.

Ulottuvuus/näkökulma: taloudellisuus ja tuottavuus

Tavoite	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso
Kuntien laskutuksen seuranta paranee ja ajantasaistuu	1.1.2014 aloitettava nettolaskutus, esh:n laskutus	Kunnat saavat selkeän laskun koko sote-palveluistaan Toteutunut.

Tuloarviot ja määrärahat

PERUSTURVALAUTAKUNTA/OIVA TASEYKSIKKÖ							
	TP 2013	ALKUPERÄINEN TA 2014	TA-MUUTOKSET 2014	TA 2014 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2014	TOT %	+ Yli/- Alle arvion
TOIMINTATULOT	92 870 581,47	137 834 500	1 961 400	139 795 900	139 106 294,19	99,51	-689 605,81
TOIMINTAMENOT	92 769 960,31	137 782 800	1 961 400	139 744 200	139 085 491,20	99,53	-658 708,80
TOIMINTAKATE	100 621,16	51 700	0	51 700	20 802,99	40,24	30 897,01
Suunnitelmapoistot MENOT	100 664,74	53 700	0	53 700	36 231,65		-17 468,35

SIVISTYSPALVELUT

Vastuhenkilö: sivistysjohtaja Matti Ruotsalainen

Sivistysjohtajan katsaus 2014

ESIOPETUS- JA VARHAISKASVATUSPALVELUT

Hollolan kunnan varhaiskasvatuksen piirissä olevien lasten määrä joulukuussa 2014 oli 975 lasta, joista päivähoitossa oli 673 ja esiopetuksen päivähoitossa 189 lasta. Esiopetuksessa oli 279 lasta ja leikkitoiminnassa 23 lasta. Perheiden Villiinassa toteutettiin leikkitoiminnan lisäksi perheille suunnattua avoin toimintaa mm. vertaistukiryhmiä. Kaikkiaan lasten hoidon tarve on ollut vuonna 2014 laskusuunnassa. Vuorohoidon tarve on hieman laskenut. Valtaosa uusista lapsista oli alle 3-vuotiaita.

Yksityisessä päivähoitossa olevien lasten määrä pysyi jokseenkin samana, keskimäärin 118 lasta. Yksityisen palvelutuottajan siirtäessään toiminnan painopistettä Lahteen uusiin toimitiloihin, yksityisen päiväkodin hoitopaikat hieman vähenivät Hollolassa.

Kärkölässä varhaiskasvatuksen piirissä olevien lasten määrä joulukuussa 2014 oli 172 lasta, joista päivähoitossa oli 127 lasta ja esiopetuksen päivähoitossa 20 lasta. Esiopetuksessa oli 45 lasta. Yksityisessä päivähoitossa olevien lasten määrä oli keskimäärin 13.

Perhepäivähoitajien määrä on vähentynyt kolmella hoitajalla. Perhepäivähoidon varahoito on vakiintunut Hiekkalinnan päiväkotiin ja Vesikansassa Kukkilan päiväkotiin.

Varhaiskasvatussuunnitelma (vasu) valmistui syyskuussa 2014. Varhaiskasvatussuunnitelman päivittäminen aloitettiin marraskuussa 2012, teemalla ”Voimaannu vasusta.” Varhaiskasvatussuunnitelmatyötä veti ohjausryhmä, joka koostui esimiehistä ja erityislastentarhanopettajasta. Lähtökohtana työlle oli koko henkilöstön osallistaminen ja sitouttaminen yhteiseen ohjaavaan asiakirjaan. Vasun työtä pohdittiin työyksiköissä erilaisien keskusteluteemojen ja tehtävien pohjalta ja sieltä nousseet asiat koottiin yhteisissä vasukahviloissa (4kpl). Vasun punaisena lankana on vuorovaikutuksen merkitys ja jatkumo esiopetuksen ja perusopetuksen opetussuunnitelmaan. Varhaiskasvatussuunnitelman yhteydessä päivitettiin lapsen varhaiskasvatussuunnitelma ja laadittiin pedagogisen toiminnan suunnitelma henkilöstölle ja esimiehille työvälineeksi.

Esiopetus ja esioppilaiden päivähoito järjestettiin koulujen yhteydessä lukuun ottamatta vuorohoidon lapsia, joiden esiopetus järjestettiin Hiekkalinnassa. Hiekkalinnan vuoropäiväkodin esiopetus teki yhteistyötä Salpakankaan esiopetuksen kanssa. Kasvatuksellista ja opetuksellista yhteistyötä toteutettiin eri yksiköissä paikallisten olosuhteiden asettamissa puitteissa.

Alkupolkutyöryhmä (esi- ja alkuopetuksen) jatkoi toimintaansa. Alkupolku on Hollolan ja Kärkölän kuntien esi- ja alkuopetuksen työryhmä, jossa on edustus kultakin alueelta ja seuraavista ammattityhmistä: rehtorit, erityisopettajat, luokanopettajat, lastenhoitajat ja esiopettajat. Edustaja toimii linkkinä alueelleen tuoden ja vieden tietoa. Tarvittaessa työryhmää kasvatetaan eri asiantuntijoilla, riippuen tehtävänä olevasta asiasta. Työryhmä järjesti syksyllä esi- ja alkuopetuksen henkilöstölle yhteisen illan, jossa pohdittiin esiopetuksen ja perusopetuksen opetussuunnitelman teemoja – oppimisympäristöstä, kielen rikkaasta maailmasta, leikistä ja ilmaisusta jne.

Salpakankaan uusi päiväkotitoiminta valmistui kesäkuun lopussa ja uusiin tiloihin muutettiin heinäkuun lopussa. Uuteen päiväkotitoimintaan siirtyivät Ylikartanon, Piiparin ja Viirikukon päiväkodin henkilöstö ja lapset sekä Villiinan leikkitoiminta ja avoimen toiminnan palvelut. Lokakuussa valmistui Salpakankaan päiväkodin piharakennus, joka remontoitiin koulun tiloista päiväkotitiloiksi.

Vesikansassa, Kalliolan päiväkodilla on tehty sisäilmaremonttia ja Kukkilan päiväkodin salitilassa on vaihdettu lattiapinnoitteet. Ruoka- ja siivouspalvelu on edelleen tuotettu yksityisten palvelutuottajien toimintana. Eri yksiköillä on ollut omia täydennyskoulutus/kehittämispäiviä. Henkilöstölle järjestettiin sisäisenä koulutuksena huoli puheeksi – koulutusta (hupu) sekä kasvatuskumppanuuden peruskurssin-koulutusta keväällä. Sen lisäksi varhaiskasvatuksen henkilöstölle oli ensiapukoulutusta ja osa päiväkodin lastenhoitajista on suorittanut lääkehuoltoon liittyvän LOVE -koulutuksen.

Kuntastrategian työstäminen ja jalkauttaminen on jatkunut alueilla ja yksiköissä. Strategiaa ja laatukortteja on edelleen käyty läpi CAF itsearvioinnin avulla. Henkilöstön hyvinvointiin kiinnitettiin huomiota vaihtamalla edelleen yksiköihin ergonomisia lasten kalusteita. Organisaation esimiesmuutokset varhaiskasvatuksessa toteutettiin asteittain helmikuusta elokuun alkuun ja esimiestyön kehittäminen jatkui.

Henkilöstön lomiamia on keskitetty koulujen loma-aikoihin, jolloin lapsia on vähemmän hoidossa ja tällöin on myös valtaosa yksiköistä ollut suljettuina ja päivähoito on järjestetty päivystävissä yksiköissä. Loma-aikoina pidennetyn päivähoidon tarvitsijat on ohjattu Vesikansasta Hiekkalintaan, kuten myös Kärkölän vuorohoidon tarvitsijat.

Päivähoitomaksuihin tehtiin indeksitarkistus 1.8.2014. Hoitoaikaperusteinen päivähoitomaksu otettiin käyttöön samaan aikaan. Hoitoaikaperusteisen päivähoitomaksun määräytymisen perusteena ovat perheen kanssa palvelusuunnitelmassa sovitut/varatut kuukausittaiset hoitotunnit ja maksun prosentuaalinen porrastaminen kokopäivähoidon maksusta.

Effica päivähoito -ohjelma ja Läsna – lasten läsnäolojen seuranta otettiin käyttöön 1.1.2014. Effican käyttöä laajennettiin loppuvuodesta mm. asiakkaiden sähköisten palveluiden osalta. Ohjelman myötä varhaiskasvatuksen käyttö- ja täyttöasteiden seuranta tehostettiin.

Keskitetty palveluohjaus on vaikuttanut merkittävästi päivähoitopaikkojen tehokkaaseen käyttöön. Päivähoitopaikka järjestyi perheen tarvitsemasta ajankohdasta alkaen, kun päivähoitoon hakeminen tapahtui asetuksen mukaisesti. Päivähoidon informaatio ja tiedottaminen on keskitetty Pedanet – sivuille.

Varhaiskasvatuksen seudullisen verkoston toiminta käynnistyi maaliskuussa, tapaamisia oli 4 kertaa. Tapaamisissa käytiin läpi ajankohtaisia asioita, tarkasteltiin yhteisiä käytänteitä ja suunniteltiin mahdollisia yhteisiä koulutuksia. Yhteistyö Oivan kanssa jatkui säännöllisenä – neuvolan, ehkäisevän perhetyön ja lastensuojelun kanssa.

Varhaiskasvatuksessa aloitettiin Opiferus -toimintalaskelman valmistelut syksyllä 2014.

YLEISSIVISTÄVÄ KOULUTUS

Perusopetus

Vuoden 2014 toimintaa on leimannut valtuuston 26.6.2013 hyväksymän talouden sopeutusohjelman täytäntöpanon toteutuksen jatkaminen. Hallinnon tiivistäminen ja esimiesten määrän väheneminen toteutui lopullisesti 1.8.2014 alkaen. Koko hallinnon tiivistämisprosessin vaikutus oli erittäin merkittävä sivistystoimen esimiesten määrällä mitattuna. Joulukuussa 2009 oli sivistystoimessa 78 esimiestä ja elokuussa 2014 33 esimiestehtävää. Muutos on todella merkittävä ja toteutuksen loppuunsaattaminen vaatii vielä työstämistä.

Oppimisen tuen järjestelyjen toteuttamiseksi ja tasapuolisuuden varmistamiseksi kaikkien tuentarpeessa olevien lasten osalta kokonaisvastuu tukijärjestelyjen rakenteesta ja toimivuudesta on siirtynyt kokonaisuudessaan erityisopetuksen rehtorin vastuulle. Haastavasta tilanteesta huolimatta pystyttiin järjestämään opetukselle riittävät tuenresurssit. Opetusministeriöltä saadun lisärahoituksen turvin toteutettiin edelleen opetusryhmäkokojen pienentämiseen kohdistuvia toimia, mm. palkkaamalla samanaikaisopettaja ja lisäämällä jakotunteja siten, että ne koskettavat nyt kaikkia toimintayksiköitä. Palvelutarpeen osalta merkittävin paine kohdistuu juuri kolmiportaisen tuen toteuttamiseen käytännössä, joka edellyttää jatkuvaa kriittistä resursoinnin tarpeen arviointia, jonka toteutusta helpottaa sopeutusohjelmassa päätetyt palveluverkkorakenteen muutokset. Painetta tuottaa selkeästi kaksi asiaa, oppilaiden tuen tarpeen kasvu ja toimintakulttuurin muutos käytännön tuen toteuttamisessa.

Edellä mainittujen hankkeiden lisäksi on oltu aktiivisesti mukana myös seudullisesti useissa valtionavustuksella kokonaan tai osittain toteutetuissa hankkeissa. TVT-opetus suunnitelmaa on toteutettu edelleen ja Hollola osalta tilanne on varsin hyvä. Alustavat tulokset oppimisen prosessin monipuolistamisesta ovat olleet hyvin lupaavia ja tavoitteisiin on päästy helpohkon oloisesti.

Sisäilmaongelmista ja muista peruskorjaustarpeista sekä osittain oppilasmäärien kasvusta, erityisesti Vesikansan alueella, on seurannut merkittävä investointitarpeiden kasvu sivistystoimen kokonaisuudessa. Vuoden aikana on otettu käyttöön myös runsaasti tilapäisiä lisä- ja väistötiloja. Salpakankaan osalta tilanne on helpottunut kun rakennushankkeen II-vaihe on otettu käyttöön.

Yläasteen osalta vuotta 2014 leimasi Hollolan yläasteella sisäilmaongelmat ja niistä aiheutuneet tilajärjestelyt. Kiinteistön haasteista huolimatta toiminnallisuus saatiin toteutettua hyvin. Kokonaisoppilasmäärässä ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia.

Lukio

Hollolan lukion toiminta päättyi 31.7.2014.

VAPAA-AIKATOIMI

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Hollolan ja Kärkölen kirjastoista lainattiin vuoden aikana 397 011 lainaa ja kävijöitä oli 205 797. Henkilöstövähennykset ja aukioloaikojen leikkaukset näkyvät odotetusti sekä lainaus- että kävijäluvuissa. Lukuihin vaikuttaa myös kesän ja loppuvuoden sulkemiset. Kävijämäärät laskivat kaikissa toimipisteissä. Suurin lasku, 29,7 prosenttia, oli kirjastoautossa, jossa virkoja on vähennetty kolmesta kahteen ja tämän myötä jouduttu harventamaan kouluilla käyntiä. Auton suurimmat kävijä- ja lainamäärät tulevat koulupysäkeiltä. Pääkirjaston aukiolokuukausien kävijämäärät laskivat vain 3,6 prosenttia, tähän vaikuttaa lehtilukusalin laajennetut aukioloajat. Kalliolan kirjaston kävijämäärät laskivat 14,5 prosenttia ja Kärkölen 3,8 prosenttia. Lainamäärien lasku oli Hollolan kirjaston toimipisteissä yhteensä 18,5 prosenttia, suurin pudotus oli kirjastoautossa, jossa lainat vähenivät 29,7 prosenttia. Kärkölen kirjastossa lainaus laski ainoastaan 0,6 prosenttia. Kärkölässä aukiolotunnit eivät vähentyneet vuonna 2014.

Tapahtumat ja tilaisuudet keräsivät edelleen paljon kävijöitä. Yleisötilaisuuksia järjestettiin 80 kappaletta, näissä kävijöitä oli yhteensä 3 961 henkeä. Lisäksi järjestettiin 5 pihasoittokonserttia, joihin osallistui 989 kävijää. Pääkirjastorakennus tuli joulukuussa kymmenen vuoden ikään ja tätä juhlistettiin tarjoamalla erilaisia tapahtumia juhlatiimin jokaisena päivänä.

Kirjastonkäytön opetukseen, satutunneille sekä esikoululaiskäynneille osallistui yhteensä 985 lasta ja nuorta. Ikäihmisten lukupiirissä käyntejä kertyi 333.

Maakunnallisessa kirjastoyhteistyössä verkkokirjastohanke saatiin päätökseen. Verkkokirjasto valmistui vuoden loppuun mennessä ja otettiin käyttöön tammikuussa 2015.

Nuorisopalvelut

Nuorisotyön tavoitteena oli vuoden 2014 aikana vahvistaa ennaltaehkäisevän nuorisotyön työmuotoja ja nuorten osallisuutta sekä tukea toiminnallaan koulujen arjen toimintaa. Näiden lisäksi tavoitteena oli nuorisotyöllisin keinoin edistää nuorisotakuun toteutumista, aktivoida ilman opiskelupaikkaa jääneitä nuoria sekä löytää jatkopolkuna työmarkkinoiden ulkopuolelle jääneille 13-29-vuotiaille nuorille.

Nuorisotyö onnistui hyvin tavoitteissaan. Ennaltaehkäisevän nuorisotyön muotoja kehitettiin ja toteutettiin yhdessä laajan yhteistyöverkoston voimin. Teetetyn sidosryhmäkyselyn mukaan nuorisopalveluiden rooli nähdään eri yhteistyön muodoissa erittäin merkityksellisenä. Nuorisotyöntekijöiden työpanosta ja osaamista pidetään merkittävänä yhteistyön onnistumisen kannalta. Ohjatussa viikoittaisessa toiminnassa lapsia ja nuoria kohdattiin määrällisesti edellisvuotta enemmän.

Nuorisopalveluiden tarjoamia, viikoittain järjestettäviä ennaltaehkäisevän nuorisotyön työmuotoja ovat: avoin nuorisotalotoiminta, harrastuskerhotoiminta sekä Mestan avoimet nuorisokahvilat. Sen lisäksi ennaltaehkäiseväksi työksi nuorisotyössä nähdään koululaisten loma-aikoina järjestettävät palvelut, kouluille tarjottavat teemalliset oppitunnit, välituntitoiminta sekä erilaiset nuorille järjestettävät tapahtumat. Kesälomalla järjestettyyn leiritoimintaan osallistui Hollolassa yhteensä 108 eri lasta. Kärkölässä kesäleireille osallistui 31 eri lasta. Kerhotoiminnassa kirjattiin Hollolassa 862 käyntiä.

Nuorten osallisuushanke on lisännyt nuorten aktiivisuutta ja äänen kuulumista kunnallisessa päätöksenteossa. Hankkeen ansiosta Hollolassa järjestettiin vaikuttamispäivä huhtikuussa, jonka tuotoksena Hollolan yläasteen 9-luokkalaiset oppilaat tekivät yhteensä 9 aloitetta. Vaikuttamispäivän toteutuksessa olivat mukana myös Hollolan kunnan luottamushenkilöitä sekä ylintä virkamiesjohtoa. Hollolan ja Kärkölen nuorisovaltuus-
tot osallistuivat Salpausselän kuntajakoselvitykseen. Hollolan nuorisovaltuuston puheenjohtaja toimi nuorten johtoryhmän edustajana kuntajakoselvityksen demokratiatyöryhmässä.

Koulunuorisotyön toteuttaminen lisääntyy vuosivuodelta. Nuorisopalvelut tukee koulun arjen toimintaa tarjoamalla erilaisia arjenhallintaan liittyviä teemakokonaisuuksia: Älä Kiusaa! – oppitunteja; tavoitteena kiusaamisen vähentäminen, luokkahengen parantaminen ja kiusaamisen seuraamusten ymmärtäminen. Selviytymispelejä; tavoitteena päihdekasvatus, lasten elämäntapoihin puuttuminen ja perheiden tukeminen. Luokkien ryhmäytyksiä; tavoitteena luokan yhteishengen parantaminen. Interventioprojekteja ja ryhmätoimintaa; tavoitteena pureutua teemoihin joiden vuoksi luokan toiminta kärsii. Lisäksi Hollolassa yläkouluilla järjestetään välituntitoimintaa yhtenäisen kouluhengen lisäämiseksi. Tehostetumpaa tukea tarvitsevien luokkien interventioprojekteihin osallistui yhteensä 146 oppilasta. Kärkölässä pienryhmätoimintaan osallistui 18 eri nuorta.

Etsivässä nuorisotyössä aloitti syksyllä 2014 kaksi uutta hanketyöntekijää. Hankerahan kasvun myötä Hollolan ja Kärkölen alueella työskenteli kolme täysiaikaista etsivää nuorisotyöntekijää (hankerahoitus) ja kaksi oman työnsä ohella etsivää nuorisotyötä tekevää nuorisotyöntekijää (Hollolan nuorisopalvelut/Kärkölä, nuorisohjaaja ja Oiva, erityisnuorisotyöntekijä). Etsivän nuorisotyön asiakkuudessa oli vuoden aikana Hollolassa 91 ja Kärkölässä 34 eri nuorta. Etsivän nuorisotyön toimiessa tehokkaasti, lisää se työtä työvoimatoimistossa. Olemassa olevia työkokeilu ja/tai palkkatukipaikkoja ei ole tarpeeksi. Tästä syystä vuodelle 2014 asetettu tavoite: ”Nuorisotyön vaikuttavuus näkyy mm. nuorisotyöttömyyslukujen laskuna”, ei toteudu. Nuorisotyöttömyysluvut voivat aktiivisen ja tehokkaan etsivän nuorisotyön ansiosta näyttää entistä heikommilta.

Toiminnan kuvaus

Sivistystoimen palveluilla tuetaan ja annetaan laaja-alaista ja monipuolista kasvatusta ja opetusta lapsille ja nuorille. Lisäksi tarjotaan vapaa-aikatoimen palveluja kuntalaisille sekä luodaan edellytyksiä sosiaaliselle kasvulle ja yhteistyössä toimimiselle.

Sivistyspalvelut huolehtivat laadukkaasti varhaiskasvatuksen, yleissivistävän koulutuksen, muiden kasvatus- ja opetuspalveluiden sekä vapaa-aikapalvelujen järjestämisestä lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Hollola tuottaa sivistystoimen palvelut myös Kärkölen kunnalle lukuun ottamatta kulttuuripalveluja

Tavoitteet ja mittarit

Valtuuston hyväksymät tavoitteet

Ulottuvuus/näkökulma: Vaikuttavuus

Tavoite (vaikuttavuus/tuotanto, laita näkyviin)	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso / tp. 2014
Toimivat sivistystoimialan palvelut	CAF ja ZEF	Palvelut hyvää keskitasoa , jota on parannettu kevään 2014 aikana
	Esim. peruskoulunsa päättäneistä jatkokoulutukseen hakeutuneiden ja hyväksytyjen määrä	Jatko-opintopaikat 100 %:lla Hollolan yläaste tilanne 12.6.2014 toteuma 92,8%(-14) ja tilanne 15.8.2014 (-3) 98,5%, tp 2014: 99,5 % (-1) Kankaan koulu toteuma 100% Opintien koulu toteuma 100%
CAF-itsearviointin käyttöönotto	CAF-itsearviointimittaristo otettu käyttöön	Palvelualueilla ja hallinnossa toteutetaan CAF-arviointia. Kevään 2014 aikana toteutettiin Maakunnallinen varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen arviointi

Ulottuvuus/näkökulma: Palvelukyky

Tavoite	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso / tp. 2014
Palvelutarpeen jatkuva arviointi	Esim. vuosiviikkotunnit (vvh)/oppilas, opetusryhmän koko yleisopetuksessa (1-9 lk:t)	Vähintään valtakunnallinen keskitaso v. 2013 Hollolassa 1,99 vvh/oppilas ja Kärkölässä 2,06 vvh/oppilas. (Keskiarvo Kouluikunnan kunnissa 1,91 vvh/oppilas) Iv. 2013-2014 keskimääräinen luokkakoko alakoulujen yleisopetuksessa Hollolassa 17,98 ja Kärkölässä 18,06. V. 2014 keskimääräinen luokkakoko alakoulujen yleisopetuksessa Hollolassa 17,87 ja Kärkölässä 17,84.

Ulottuvuus/näkökulma: aikaansaannoskyky

Tavoite	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso / tp 2014
Ammattitaitoinen ja sitoutunut henkilöstö	Työhyvinvointikysely, Kelpoisuus	Kyselyn osioiden ka. > 4,0 Toteutui, osioiden ka 4,04 yli 95 % muodollisesti päteviä Tp-2014 tieto: Toteutunut varhaiskasvatuksessa, Opetuksessa: 89 % päteviä opettajia Hlassa (177,75), epäpäteviä 11 % (22), Kä:ssä päteviä 95,2 % (39,5),

TVT-opetusteknologian hyödyntäminen	Kysely	<p>epäpäteviä 2 henkilöä.</p> <p>Käyttöaste yli 65 % Kouluihin on luokkiin asennettu joko älytaulu tai mediayksikkö (tot. 95%). Opettajien koulutusta älytaulujen kanssa jatketaan säännöllisesti, jotta taulut saadaan vielä tehokkaampaan käyttöön. Käyttöastekysely tehty syksyn 2014 aikana; päivittäin 81,3, muutamana kerran viikossa 9,6 ja harvemmin 9,1 % - toteutui.</p> <p>Lisäksi oppilailla on käytössään oppilaskoneita. Oppilaskoneiden suhdelukua (1 kone/5 oppilasta yläkoulussa ja 1 kone/7 oppilasta alakoulussa) ei olla vielä saavutettu, koska aikaisemmin omaksi hankitut koneet XP-käyttöjärjestelmällä poistuivat käytöstä ja uusia leasing-laitteita win7 käyttöjärjestelmällä tarvitaan vielä lisää. Kouluissa on otettu käyttöön TVT-opetus suunnitelma, jota on nyt toteutettu 1,5 vuotta.</p>
--	--------	--

Ulottuvuus/näkökulma: taloudellisuus ja tuottavuus

Tavoite	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso / tp. 2014
Palvelut tuotetaan mahdollisimman tehokkaasti, laadukkaasti ja tarkoituksenmukaisella tavalla	Käyttömenot euroa/asiakas (lapsi, oppilas, nuori, kuntalainen) Esim. opetus euroa/oppilas, kuntakohtaisen perushinnan kattavuus käyttömenoista	<p>Asiakaskohtaiset kustannukset enintään valtakunnallista keskitasoa</p> <p>Aktiivinen kustannusseuranta, raportointi vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä:</p> <p>v. 2013 (Kouluikkuna ja OH:n tilastot): Kouluikkuna: 7.578 e/opp Hollolassa, valtakunn. ka 7.899 e, Kärkölässä 8.325 e. OH: Ho ja Kä 8.404 e ja P-Häme 8.368 euroa, valtakunn. ka 8.599 e. Kouluikkuna 2013: perushinnan kattavuus käyttömenoista Hlassa 94,0 %, Kä:ssä 86,4 %, kuntien ka 94,0.</p> <p>Varhaiskasvatuksen raportointi (Hla, Kä) tunnuslukujen yhteydessä.</p>

Tuloarviot ja määrärahat

SIVISTYSLAUTAKUNTA							
	TP 2013	ALKUPERÄINEN TA 2014	TA-MUUTOKSET 2014	TA 2014 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2014	TOT %	+ Yli/- Alle arvioin
TOIMINTATULOT	12 102 740,51	12 217 600	-378 000	11 839 600	11 464 689,66	96,83	-374 910,34
TOIMINTAMENOT	52 602 183,84	53 816 500	-1 208 000	52 608 500	50 714 524,37	96,40	-1 893 975,63
TOIMINTAKATE	-40 499 443,33	-41 598 900	830 000	-40 768 900	-39 249 834,71	96,27	-1 519 065,29
Suunnitelmapoistot MENOT	233 574,43	0	0	0	255 892,80		255 892,80

VARHAISKASVATUSPALVELUT

TP 2013   TA 2014   TP 2014
(25.2.2014)   (1.10.2013)   (17.2.2015)

Päivähoito / Hollola

0-6 v:n ikäluokka yht. 31.12	1 858	1 858	1 803
Joista kunnan tuottamassa päiväkotihoidossa	673	666	715
Joista kunnan tuottamassa perhepäivähoidossa	133	131	108
Joista kunnan tukemassa yksityisessä päivähoiossa	113	113	118

Päivähoito / Kärkölä

0-6 v:n ikäluokka yht. 31.12	327	327	332
Joista kunnan tuottamassa päiväkotihoidossa	105	121	94
Joista kunnan tuottamassa perhepäivähoidossa	36	36	25
Joista kunnan tukemassa yksityisessä päivähoiossa	11	9	13

Kotihoidon tuki / Hollola

Tuen saajia, keskimäärin / vuosi	284	280	298
Lapsia tuen piirissä, keskimäärin / vuosi	454	453	464
Kotihoidon tuki / tuensaaja / vuosi	4 399	4 500	4 489

Kotihoidon tuki / Kärkölä

Tuen saajia, keskimäärin / vuosi	56	57	66
Lapsia tuen piirissä, keskimäärin / vuosi	81	82	100
Kotihoidon tuki/tuensaaja / vuosi	4 160	4 211	4 832

Hoitopaikan hinta (netto) / vuosi / Hollola

Päiväkodit	12 474	13 268	11 229
Perhepäivähoito	10 600	13 135	11 410
Yksityinen päivähoito	8 036	7 986	8 052

Hoitopaikan hinta (netto) / vuosi / Kärkölä

Päiväkodit	13 535	12 618	13 729
Perhepäivähoito	9 677	9 688	11 707
Yksityinen päivähoito	8 036	7 986	8 052

Hoitopäivän hinta (netto) / Hollola

Päiväkodit	74,72	69,95	73,28
Perhepäivähoito	70,33	84,11	63,40

Hoitopäivän hinta (netto) / Kärkölä

Päiväkodit	75,98	74,15	84,10
Perhepäivähoito	66,98	61,08	67,95

TP 2013   TA 2014   TP 2014
(25.2.2014)   (1.10.2013)   (17.2.2015)

YLEISSIVISTÄVÄ KOULUTUS

Perusopetus / Hollola

Lapsia esiopetuksessa	291	277	298
Lapsia perusopetuksessa	2 519	2 652	2 489
Lapsia koululaisten iltapäivätoiminnassa	225	197	176
Käyttömenot (brutto) / 1000 € (sis. esiopetuksen ja ip-to)	24 082	24 363	23 453
Käyttömenot (brutto) € / oppilas (sis. esiopetuksen ja ip-)	7 935	7 796	7 917
Kotikuntakorvauksen perusosa € / oppilas	5 869	6 011	5 958
Tuntikehys / oppilas, alakoulut *)	1,75	1,80	1,82
Tuntikehys / oppilas, yläkoulu *)	2,07	2,12	2,10
Tuntikehys / oppilas, Kankaan erityiskoulu *)	4,95	4,76	4,94

Perusopetus / Kärkölä

Lapsia esiopetuksessa	52	52	49
Lapsia perusopetuksessa	449	454	442
Lapsia koululaisten iltapäivätoiminnassa	23	20	17
Käyttömenot (brutto) / 1000 € (sis.esiop. ja ip-toim.)	4 718	5 033	4 679
Käyttömenot (brutto) € / oppilas (sis.esiop. ja ip-toim.)	9 004	9 568	9 219
Kotikuntakorvauksen perusosa €/oppilas	6 404	6 562	6 504
Tuntikehys / oppilas, alakoulu *)	1,80	1,66	1,71
Tuntikehys / oppilas, yläkoulu *)	2,57	2,33	2,57

MUUT KASVATUS- JA OPETUSPALVELUT

TP 2013   **TA 2014**   **TP 2014**
(25.2.2014)   (1.10.2013)   (17.2.2015)

Hollola

Wellamo-opisto, opetustunteja   10 158   10 200   9 938

Kärkölä

Wellamo-opisto, opetustunteja   2 003   2 050   1 805
Musiiikki, oppilaspaikkoja Lahden konservatoriossa   4   4   4

VAPAA-AIKAPALVELUT

TP 2013   **TA 2014**   **TP 2014**
(25.2.2014)   (1.10.2013)   (9.2.2015)

Kirjastopalvelut / Hollola:

Lainausten määrä   392 999   370 000   320 481
Kävijöiden määrä   215 724   200 000   184 705
Lainan hinta, euroa   2,67   2,71   2,99
Kirjaston normaali aukioloaika (tuntia / vko)   72,50   63,00   64,00
Vakituisen, kokoaikaisen henkilöstön määrä   13   10   10

Kirjastopalvelut / Kärkölä:

Lainausten määrä   76 966   64 000   76 528
Kävijöiden määrä   21 919   26 000   21 092
Lainan hinta, euroa   2,66   3,00   2,38
Kirjaston normaali aukioloaika (tuntia / vko)   20,00   20,00   20,00
Vakituisen, kokoaikaisen henkilöstön määrä   1   1   1

Lainan hinta, euroa (Etelä-S. läänin keskiarvo)   3,73

Nuorisopalvelut / Hollola

Nuorisotyön piiriin kuuluvien ikäluokka (0-29 vuotiaat)   7 359   7 438   7 135
Ohjatussa toiminnassa kirjattujen käyntien määrä   15 842   12 900   13 846
Suunnitelmallisesti kohdattujen nuorten lukumäärä   145   145   238
Menot (brutto) € / 0-29 vuotias   43,48   43,01   35,39
Valtionosuus nuorisotyöhön   32 784   32 023
Nuokun aukioloaika (tuntia / vko)   20,00   21,00   19,00
Vakituisen, kokoaikaisen henkilöstön määrä   3   3   3

Nuorisopalvelut / Kärkölä

Nuorisotyön piiriin kuuluvien ikäluokka (0-29 vuotiaat)   1 408   1 423   1 336
Ohjatussa toiminnassa kirjattujen käyntien määrä   8 883   6 700   6 044
Suunnitelmallisesti kohdattujen nuorten lukumäärä   51   40   48
Menot (brutto) € / 0-29 vuotias   96,70   106,68   99,96
Valtionosuus nuorisotyöhön   6 273   6 192
Nuokun aukioloaika (tuntia / vko)   22,00   22,00   22,00
Vakituisen, kokoaikaisen henkilöstön määrä   2   2   2

TEKNISET PALVELUT

Vastuuhenkilö: tekninen johtaja Heikki Salonsaari

Teknisen johtajan katsaus vuoteen 2014

Vuoden 2014 keskeisin hanke oli Kalliolan ja Heinsuon koulun elinkaarihanke. Hanke toteutetaan valtuuston päätöksen mukaisesti uudisrakennushankkeena ja leasingrahoituksella. Hankkeen eteenpäin vieminen on edellyttänyt mm. kaavamuutokset kummassakin kohteessa. Hankkeen toteutusorganisaatio edellytti myös muutoksia teknisen toimen tehtävien jaossa ja asiantuntijaryhmän palveluiden ostamista. Hanketta on viety tiiviissä yhteistyössä sivistystoimen kanssa. Hanketta ohjaamaan on asetettu luottamushenkilöistä ja viranhaltijoista koostuva ohjausryhmä.

Maankäyttöpalveluissa on jatkettu edellisen vuoden puolella käynnistyneen strategisen yleiskaavan suunnittelua. Strateginen yleiskaava on valmistuessaan kunnan kehittämisen kannalta todella merkittävä suunnitelma. Kaavatyötä ohjaa luottamushenkilöistä ja viranhaltijoista asetettu ohjausryhmä. Paassillan yritysalueen asemakaavan hyväksyminen lisää kunnan mahdollisuuksia tarjota yritystoiminnalle teollisuusalueita pohjavesialueen ulkopuolelta. Teollisuustonttien myyntiä helpottaa alueen esirakentaminen, joka käynnistettiin vuoden 2014 kesällä. Esirakentamisesta vastasi kuntatekniikan tulosalue. Vanhantalonrinteen omakotitonttien vilkas kysyntä osoittaa kunnan olevan edelleen haluttu omakotirakentajien piirissä.

Matkailun kannalta tärkeiden Pyhäniemen ja Messilän asemakaavoitus ei ole edennyt suunnitellulla tavalla. Viivästyminen johtuu ensisijaisesti kunnan ulkopuolisista toimijoista.

Vuoden 2014 loppuun jatkunut verovapaus kiinteän omaisuuden luovuttamisen osalta myytäessä kunnalle auttoi maanhankinnoissa. Maakauppoja tehtiin yhteensä 7 kappaletta ja maata hankittiin vajaa 91 ha.

Salpakankaan koulun rakentamisen vaihe 2.1 saatiin päätökseen aikataulun mukaisesti. Talouden osalta hanke on kuitenkin vielä keskeneräinen hankkeeseen liittyneiden huomattavan suurien lisälaskujen vuoksi. Kunta ei ole hyväksynyt kaikkia rakennusurakoitsija esittämiä lisälaskuja. Erimielisyys urakoitsijan kanssa on noin 2,5 miljoonaa euroa. Koulurakennuksen vastaanoton jälkeen rakennuksessa tapahtui vesivahinko. Vesivahinko siirsi koulun teknisen työn tilojen käyttöönottoa useilla viikoilla. Vesivahingon vastuutaho ei ole vielä selvillä.

Vesihuoltoyhteistyötä jatkettiin Lahti Aquan kanssa sopimuksen mukaisesti. Edellisvuoden neuvottelut konsenssiosopimuksen muutoksesta pantiin täytäntöön vuoden alussa. Muutoksilla yksinkertaistettiin maksujen laskentaperusteita ja sopimukseen kirjattiin mm. sopimuksen tarkistamisvelvollisuus kolmen vuoden välein. Loppuvuodesta käynnistettiin neuvottelut Ali-Juhakkalan jätevesipuhdistamon laajennuksesta ja kustannusjaosta. Viiden kunnan yhteishanke valmistui vuoden lopulla.

Toteutuneiden investointien loppusumma oli vesihuoltolaitos mukaan lukien 11 513 000 €. Toteuma-aste oli 85,3 %. Edellisvuoteen verrattuna investointiaste on vain 60 %. Investointituottoja vuonna 2014 saatiin 2 295 000 euroa. Investointikustannuksista talonrakennuksen osuus oli 49,4 %, kuntatekniikan osuus oli 29 % ja vesihuollon osuus 21 %. Kuntatekniikan osuudessa on mukana teollisuusalueen esirakentamiskustannukset. Loput eli 0,6 % aiheutui irtaimen omaisuuden hankinnasta.

Käyttötalouteen teknisen toimialan talousarvioon varatut korjatut määrärahat kulujen osalta ilman vesihuoltolaitosta 20 023 000 riittivät siten, että toteuma-aste oli 96,2 % ts. menot alittuivat 789 000 euroa. Tuloarvio toteutui 96,9 %:sti, joten tuloja jäi saamatta 656 000 euroa. Nettotulos oli 133 t euroa parempi kuin talousarviossa oli esitetty.

Teknisen toimialan tulevaisuuden haasteita ovat kuntaliitos Hämeenkosken kanssa. Ts. miten erilaiset toimintajärjestelmät saadaan toimimaan yhteen ja miten mm. Hämeenkosken erilaiset rekisterijärjestelmät saadaan synkronoitua kunnan järjestelmiin. Tähän haasteeseen yritetään vastata vuoden lopulla alkaneella organisaatiouudistuksella ja siihen liittyvällä teknisen toimialan johtamisjärjestelmällä

Heikki Salonsaari
Tekninen johtaja

Toiminnan kuvaus

Teknisen toimialan vastualueet ovat hallinto, maankäyttö, rakennusvalvonta, kuntatekniikka, tilakeskus, kiinteistöpalvelut, liikunta ja vesihuoltolaitos.

Tekninen toimiala järjestää asumisen ja elinkeinoelämän tarvitsemat kuntatekniikan palvelut joustavasti ja taloudellisesti, vastaa toimitilojen rakennuttamisesta, kiinteistöjen ylläpidosta ja käyttäjäpalveluista. Tekniset palvelut mahdollistaa hallintokuntien palvelutuotannon järjestämällä hallintokunnille toimivat ja terveelliset tilat. Tekninen toimiala luo osaltaan laadukkaat ja monipuoliset edellytykset liikunnan harrastamiseen sekä vastaa vesihuoltolaitoksen liiketoiminnasta asetettujen tavoitteiden mukaisesti

Tavoitteet ja mittarit

Valtuuston hyväksymät tavoitteet

Ulottuvuus/näkökulma: Vaikuttavuus

Tavoite (vaikutta- vuus/tuotanto, laita näkyviin)	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso 2014	Toteuma 31.12.2014
Yhdyskunnan ja ympäristön hallittu kehittäminen/alueellinen kehittäminen:	Strategisen yleiskaavan työn eteneminen 2013-2014	Kaavaehdotus valmis	Oas on ollut nähtävillä
	Tonttireservin riittävyys	Kahden vuoden tonttireservi kaavoitettuna n. 100 tonttia	AO tontit: reserviä n. puoleksi vuodeksi, varantoa n. kahdeksi vuodeksi AR tontit: reserviä ja varantoa n. neljäksi vuodeksi AK tontit: ei kunnan tontteja, yksityisiä viisi
Matkailualueiden kehittäminen	Pyhäniemen ja Messilän asemakaavojen valmiusaste	Asemakaavat ehdotusvaiheessa vuoden 2014 loppuun mennessä	Messilän EAKR hanke selvitysten tekemisestä Pyhäniemen asemakaavan luonnos ollut nähtävillä
Laadukkaat tilat palveluiden tuottamiseksi	Rakennusten kunnossapidon pitkän tähtäimen suunnitelma	Valmis 2014	Ei vielä toteutunut
	Sisäilmaongelmien reagoitavuus	Reagointi kirjattuun ilmoitukseen viikon kuluessa	Toteutunut

Ulottuvuus/näkökulma: Palvelukyky

Tavoite	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso	Toteuma 31.12.2014
Tyytyväiset sekä sisäiset että ulkoiset asiakkaat	Asiakastyytyväisyyskysely asteikko 1 -7	> 5 (1=erittäin tyytymätön..7=erittäin tyytyväinen)	Tyytyväinen uimahallin asiakas Toteutunut (5,63, n=351).
	Asiakastyytyväisyyskysely	Keskiarvo 3,5 (asteikolla 1 -5)	ruokapalvelu,toteutui: 4,3 (asteikolla 1-5) siivouspalvelu,toteutui: 3,8 (asteikolla 1-5)
Toimiva demokratia ja hyvä hallinto	Aloitteiden käsittelyaika	≤3 kk	Toteutunut

Ulottuvuus/näkökulma: aikaansaannoskyky

Tavoite	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso	Toteuma 31.12.2014
Työkykyinen henkilöstö	Työyhteisökysely	Taso 4, asteikko 1 - 5	4,1
Latu-hankkeen ideat käyttöön	Käyttöön otettujen toimintamallien määrä	Uusia ideoita otettu käyttöön 50 % vuonna 2013 käyttöön otettujen ideoiden määrästä	Toteutunut

Ulottuvuus/näkökulma: taloudellisuus ja tuottavuus

Tavoite	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso	Toteuma 31.12.2014
Kustannusten hallinta	Toimialan tuottamien palveluiden käyttötalouden bruttokustannukset €/as	Kustannukset nousevat enintään tulosityksiköiden indeksien verran	Toteutunut
	Investointien toteuma-aste	90 %	80,3 %

Tuloarviot ja määrärahat

TEKNINEN LAUTAKUNTA (ei sis. VHL)							
	TP 2013	ALKUPERÄINEN TA 2014	TA-MUUTOKSET 2014	TA 2014 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2014	TOT %	+ Yli/- Alle arvion
TOIMINTATULOT	20 773 083,46	21 561 800	-409 200	21 152 600	20 607 002,45	97,42	-545 597,55
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	164 156,60	243 100	0	243 100	132 560,63	54,53	-110 539,37
TOIMINTAMENOT	20 504 789,63	20 337 400	474 700	20 812 100	20 022 982,16	96,21	-789 117,84
TOIMINTAKATE	432 450,43	1 467 500	-883 900	583 600	716 580,92	122,79	132 980,92
Suunnitelmapoistot MENOT	8 848 791,42	0	0	0	7 132 673,64		7 132 673,64

Tekniset palvelut (sisältää Vesihuoltolaitoksen)

TEKNINEN LAUTAKUNTA (sis. VHL)							
	TP 2013	ALKUPERÄINEN TA 2014	TA-MUUTOKSET 2014	TA 2014 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2014	TOT %	+ Yli/- Alle arvion
TOIMINTATULOT	24 658 822,88 0,00	25 149 000	-409 200	24 739 800	24 300 473,07	98,22	-439 326,93
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	164 156,60 0,00	243 100	0	243 100	132 560,63	54,53	-110 539,37
TOIMINTAMENOT	22 520 066,36	22 326 900	474 700	22 801 600	21 952 713,27	96,28	-848 886,73
TOIMINTAKATE	2 302 913,12	3 065 200	-883 900	2 181 300	2 480 320,43	113,71	299 020,43
Suunnitelmapoistot MENOT	9 990 490,94	0	0	0	8 258 051,09		8 258 051,09

Vesihuoltolaitos

Hollolan vesihuoltolaitos vastaa Hollolan kunnan yleisen vesihuollon järjestämisestä lakien ja määräysten mukaisesti. Hollolan kunta on sopinut vesihuollon järjestämisestä ja vesihuolto-palvelujen tuottamisesta Lahti Aqua Oy:n kanssa konsessiosopimukseen perustuen vuodesta 2008 alkaen. Sopimuksen kokonaiskesto on 15 vuotta.

Vesihuoltolaitos huolehtii vesihuoltolain mukaisin hinnoitteluperustein vedenhankinnasta ja jakelusta sekä viemäroinnistä alueilla vesihuoltolaitoksen toiminta-alueilla. Laitoksen palveluja käyttäviltä asiakkailta peritään vesihuoltolain edellyttämiä vesihuoltomaksuja. Vesihuoltolaitos antaa asiantuntijatukea maankäyttöön ja kaavoittamiseen.

Konsessiosopimuksen mukaisesti Lahti Aqua Oy huolehtii aiemmin mainittujen palveluiden järjestämisestä Hollolan kunnan alueella. Lahti Aqua Oy:n ja kunnan tavoitteita ja niiden toteutumista seurataan neljännesvuosittain yhteistyöryhmän kokouksissa. Yhteistyön periaatteena on säilyttää kuntakohtaiset maksut, omistus ja investoinnit, mutta tuottaa palvelut yhdessä yksikössä (Lahti Aqua Oy).

Hollolan vesihuoltolaitoksella ei aiemmin ole ollut mittarina käyttäjäkohtaista euromäärää asiakasta kohti. Järjestelmä on silti hyvä luoda nyt, koska kokonaan uusia tulevaisuuden haasteita on näköpiirissä (mm. vanhenevan verkoston korjausvelan haltuunotto). Myös toiminta-alueella sijaitsevien liittymättömien kiinteistöjen liittäminen vesihuollon piiriin voi muuttua hankalammaksi vesihuoltolain muutosten jälkeen. Käytännössä uusilla investoinneilla tai asiakasmäärän lisääntymisellä ei voida enää korjata korjausvelan suurenemista yhtä hyvin kuin aiemmin.

Käyttäjapaikkoja (=vesimittareita) oli vuoden lopussa 3906 kappaletta (v. 2013 3867 kappaletta). Lahti Aqua Oy:n Q4-muistion mukainen palvelumaksu oli 1 563 692,05 asiakasta kohti (v. 2013 1 558 183,79 euroa). Käyttäjakohtaiseksi käyttökustannukseksi muodostui täten 400,33 euroa (v. 2013 402,94 euroa).

Vuoden 2014 käyttäjäkohtainen käyttökustannus oli aavistuksen pienempi kuin edellisenä vuonna, joten indeksien mukaista korotusta vuoden aikana ei ole tapahtunut ja asetettu tavoite on jopa ylitetty (=euromääräisesti alitettu).

Huomioitavaa: käyttäjäpaikka tarkoittaa asiakas- eli liittyjäkiinteistöä, ei vesihuoltopalveluita käyttävää kunta-laista

Tavoitteet ja mittarit

Valtuuston hyväksymät tavoitteet

Ulottuvuus/näkökulma: Vaikuttavuus

Tavoite (vaikutta- vuus/tuotanto, laita näky- viin)	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso	Toteuma 31.12.2014
Yhdyskunnan ja vesi- huollon hallittu kehittä- minen	Vesihuollon kehittämis- suunnitelma (päivitetään valtuusto- kausittain)	Vesihuollon kehittämis- suunnitelman toteutumisen	Toteutunut osittain. Uusi kehittämissuun- nitelma voimaan 2015

Ulottuvuus/näkökulma: Palvelukyky

Tavoite	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso	Toteuma 31.12.2014
Tyytyväiset asiakkaat	WACSI-asiakaskysely (Lahti Aqua Oy)	8 (asteikolla 4 -10)	8 (asteikolla 4 – 10)

Ulottuvuus/näkökulma: Aikaansaannoskyky

Tavoite	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso	Toteuma 31.12.2014
Toimiva tilaaja- tuottajamallin mukainen vesihuoltoyhteistyö	Kvartaalipalaverit/Q-raportit	Kitkaton yhteistyö	Sopimuksia koske- vat erimielisyydet on ratkaistu

Ulottuvuus/näkökulma: Taloudellisuus ja tuottavuus

Tavoite	Mittari/arviointitapa	Tavoitetaso	Toteuma 31.12.2014
Kustannustehokas tilaa- ja-tuottajamallin mukai- nen yhteistyö	Käyttökustannukset €/asiakas	402,94 €/asiakas sekä in- deksikorotusten mahdolli- nen vaikutus	400,33 €/asiakas

Tuloarviot ja määrärahat

VESIHUOLTOLAITOS/TASEYKSIKKÖ							
	TP 2013	ALKUPERÄINEN TA 2014	TA-MUUTOKSET 2014	TA 2014 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2014	TOT %	+ Yli/- Alle arvion
TOIMINTATULOT	3 885 739,42	3 587 200	0	3 587 200	3 693 470,62	102,96	106 270,62
TOIMINTAMENOT	2 015 276,73	1 989 500	0	1 989 500	1 929 731,11	97,00	-59 768,89
TOIMINTAKATE	1 870 462,69	1 597 700	0	1 597 700	1 763 739,51	110,39	-166 039,51
Suunnitelmapoistot MENOT	1 141 699,52	1 194 200	0	1 194 200	1 125 377,45	94,24	-68 822,55

YHDISTELMÄSIVU TUNNUSLUVUISTA TEHTÄVÄALUEITTAIN

TEKNINEN LAUTAKUNTA	TP 2010	TP 2011	TP 2012	TP 2013	TP 2014
Kuntatekniikka ja varikkotoimi					
Liikennealueet:					
Liikennealueiden ylläpito, €/asukas	29,3	27,6	36,0	32,2	28,7
Liikenneväylien hoito, €/m ²	0,70	0,63	0,81	0,69	0,61
Yksityisteiden kunnossapitoavustus tiekunnille	75 000	75 000	75 000	75 000	70 000
Puistot ja yleiset alueet:					
Puistojen hoito, €/asukas *)	6,4	6,4	7,1	7,2	6,4
Traktoreiden käyttöaste, %	61	58	68	47	40
Ajoneuvojen käyttöaste, %	86	91	91	92	92
Erikoistyökoneiden laskutus, €	144 323	130 858	145 000	124 706	116 197
Kiinteistöpalvelut					
Siivouksen kokonaiskustannukset €/siiv.m ² /kk	1,56	1,58	1,85	1,83	1,87
-terveysasemat ei mukana TP2010 -2011					
Siivouksen työaika menekit h/sm ^{2/v}	0,96	0,96	0,94	0,94	0,94
Ruokapalvelu/ sivistystoimiala, aterian keskihinta/ €	3,05	3,10	3,1	3,42	3,22
Ruokapalvelu/ kokopäivälaitos, aterian keskihinta/ €	*4,77	*4,86	5,68	5,86	5,33
*Salpakankaan terveysasema ei mukana luvussa					
Tilakeskus					
Rakennusten ylläpitokustannukset €/rak-m ³	9,92	12,19	10,82	12,35	12,02
Rakennusten kunnossapito €/rak-m ³	2,07	3,85	2,72	2,09	1,39
Lämmitysenergian menekki					
- kaukolämpökiinteistöt MWh	36,58	33,28	31,17	31,4	31,22
- öljylämmityskiinteistöt kWh/rak-m ³	12,90	15,15	13,69	12,4	12,94
Hakelämpö MWh/rak-m ³ , 1.1.2013 alkaen kWh/rak-m ³	0,44	0,44	0,45	45,93	40,46
Sähköenergian menekki kWh/rak-m ³	20,01	21,02	20,43	23,02	24,15
Huollon henkilöstömenot €/rak-m ³	1,43	1,20	1,23	1,44	1,39
Liikunta					
Liikunta-alueiden hoito €/asukas	20,44	21,42	23,17	20,14	20,28
Jäähalli, €/käyttötunti *)	72,08	92,02	87,32	104,79	157,64
Uimahalli, €/uintikerta *)	3,03	3,56	4,02	3,87	4,01
*) ei sisällä pääomakuluja					
Maankäyttöpalvelut					
Raakamaan hankinta, hehtaaria	35,5	33,2	0	1,3	91
Kunnan tonttitarjonta:					
Uudet kaavoitetut tontit (A0), kpl	72	60	67	0	0
Myyty tai vuokrattu (AO), kpl	25	16	28	12	33
Tonttireservi	74	139	178	166	133
Uudet kaavatontit (AP, AR), k-m ²	8 180	3 097	7 958	8 138	0
Tonttireservi (AP, AR), k-m ²	13 632	15 011	22 969	23 149	26 216
Rakennusvalvonta					
Rakennuslupien ja ilmoitusten määrä	337	360	355	284	306
Valmistuneet asunnot	82	189	75	177	84
Vesihuoltolaitos					
Laskutettu vesimäärä, 1000 m ³	855	822	818	816	821
Laskutettu jätevesi, 1000 m ³	825	795	797	795	798
Liittyneden kiinteistöjen määrä, kpl	3 725	3 797	3 854	3 867	3 910
Vesimaksu, €/m ³	1,34	1,34	1,34	1,47	1,47
Jätevesimaksu, €/m ³	2,18	2,18	2,18	2,40	2,40
Tuloutus kunnalle, milj.€	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30
Väestö:					
2010 22 100	2013 21 987 (VRK 31.12.2013)				
2011 22 021 (VRK 31.12.2011)	2014 21 902 (VRK 31.12.2014)				
2012 22 066 (VRK 31.12.2012)					

YHDISTELMÄ KÄYTTÖTALOUSTULOISTA JA MENOISTA

Yhdistelmä toimintatuloista

	Alkuperäinen TA	Ta muutokset	Ta muutoksen jälkeen	Käyttö 2014	Käyttö %	+Yli/- Alle arvion
Konsernipalvelut						
Valtiolliset vaalit	30 000		30 000	33 360,00	111,20	3 360,00
Hallintopalvelut	165 000	128 010	293 010	271 025,79	92,50	-21 984,21
Talouspalvelut	170 900	325 200	496 100	522 106,64	105,24	26 006,64
Henkilöstöpalvelut	341 300	0	341 300	401 397,40	117,61	60 097,40
Tietohallintopalvelut	441 800	149 990	591 790	585 501,99	98,94	-6 288,01
Hankkeet	0	0	0	7 500,00		7 500,00
Yhteensä	1 149 000	603 200	1 752 200	1 820 891,82	103,92	68 691,82
Kunnan sosiaali- ja terveystalot						
Sosiaali- ja terveystalot	750 000	0	750 000	828 240,59	110,43	78 240,59
Yhteensä	750 000	0	750 000	828 240,59	110,43	78 240,59
Perusturvalautakunta						
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tulosalue	13 532 600	0	13 532 600	13 675 267,53	101,05	142 667,53
Sosiaalipalvelut	21 301 800	274 850	21 576 650	21 198 573,65	98,25	-378 076,35
Koti- ja terveystalot	31 073 700	639 122	31 712 822	34 254 561,61	108,01	2 541 739,61
Terveyden- ja sairaanhoidon palveluiden tulosalue	30 627 300	386 028	31 013 328	28 991 341,94	93,48	-2 021 986,06
Hallinto- ja talouspalvelut	3 000	0	3 000	112 248,48	3741,62	109 248,48
Erikoissairaanhoidon ja ympäristöterv.huolto	41 296 100	661 400	41 957 500	40 874 300,98	97,42	-1 083 199,02
Yhteensä	137 834 500	1 961 400	139 795 900	139 106 294,19	99,51	-689 605,81
Sivistystalot						
Hollolan sivistystoimen hallinto- ja talouspalvelut	4 544 800	-214 000	4 330 800	3 859 034,00	89,11	-471 766,00
Kärkölan sivistystoimen hallinto- ja talouspalvelut	242 000	-20 000	222 000	218 589,75	98,46	-3 410,25
Hollolan varhaiskasvatuspalvelut	1 528 200	-30 000	1 498 200	1 648 288,19	110,02	150 088,19
Hollolan yleissivistävä koulutus	1 987 300	-80 000	1 907 300	1 823 439,26	95,60	-83 860,74
Kärkölan yleissivistävä koulutus	3 651 300	-34 000	3 617 300	3 624 088,96	100,19	6 788,96
Hollolan muut kasvatus- ja opetuspalvelut	200 500	0	200 500	225 526,50	112,48	25 026,50
Hollolan vapaa-aikapalvelut	57 500	0	57 500	59 445,35	103,38	1 945,35
Kärkölan vapaa-aikapalvelut	6 000	0	6 000	6 277,55	104,63	277,55
Yhteensä	12 217 600	-378 000	11 839 600	11 464 689,56	96,83	-374 910,44
Tekniset talot						
Kuntatekniikka	423 100	-90 000	333 100	296 744,29	89,09	-36 355,71
Tilakeskus (nettobudj.)	12 275 800	-189 300	12 086 500	12 147 328,15	100,50	60 828,15
Kiinteistöpalvelut (nettobudj.)	6 197 600	-34 900	6 162 700	5 800 596,52	94,12	-362 103,48
Liikunta (nettobudj.)	798 800	0	798 800	724 571,89	90,71	-74 228,11
Maankäyttöpalvelut	1 037 400	-70 000	967 400	866 008,92	89,52	-101 391,08
Rakennus- ja ympäristövalvonta	385 000	-25 000	360 000	340 217,99	94,50	-19 782,01
Varikko (nettobudj.)	444 100	0	444 100	431 534,69	97,17	-12 565,31
Yhteensä	21 561 800	-409 200	21 152 600	20 607 002,45	97,42	-545 597,55
Vesihuoltolaitos (taseyksikkö)	3 587 200	0	3 587 200	3 693 470,62	102,96	106 270,62
Yhteensä Tekniset talot ja Vesihuoltolaitos	25 149 000	-409 200	24 739 800	24 300 473,07	98,22	-439 326,93
Toimintatuotot yhteensä	177 100 100	1 777 400	178 877 500	177 520 589,23	99,24	-1 356 910,77
Valmistus omaan käyttöön	243 100	0	243 100	132 560,63	54,53	-110 539,37

Yhdistelmä toimintamenoista

	Alkuperäinen TA	Ta muutokset	Ta muutoksen jälkeen	Käyttö 2014	Käyttö %	+Yli/- Alle arvion
Konsernipalvelut						
Valtiolliset vaalit	25 500	0	25 500	21 548,58	84,50	-3 951,42
Tarkastustoimi	31 000	0	31 000	26 793,82	86,43	-4 206,18
Valtuusto	86 200	0	86 200	56 793,41	65,89	-29 406,59
Hallintopalvelut	1 497 500	150 010	1 647 510	1 700 792,48	103,23	53 282,48
Talouspalvelut	1 615 100	325 200	1 940 300	2 262 561,86	116,61	322 261,86
Henkilöstöpalvelut	1 578 900	0	1 578 900	1 137 526,66	72,05	-441 373,34
Maaseutupalvelut	71 000	0	71 000	50 057,75	70,50	-20 942,25
Tietohallintopalvelut	542 300	149 990	692 290	681 691,02	98,47	-10 598,98
Hankkeet	49 500	0	49 500	52 323,68	105,70	2 823,68
Yhteensä	5 497 000	625 200	6 122 200	5 990 089,26	97,84	-132 110,74
Kunnan sosiaali- ja terveystalvet						
Sosiaali- ja terveystalvet	61 667 800	0	61 667 800	62 042 550,00	100,61	374 750,00
Yhteensä	61 667 800	0	61 667 800	62 042 550,00	100,61	374 750,00
Perusturvalautakunta						
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tulosalu	12 729 300	0	12 729 300	12 595 165,61	98,95	-134 134,39
Sosiaalipalvelut	20 420 800	274 851	20 695 651	20 799 162,47	100,50	103 511,47
Koti- ja terveystalvet	30 608 500	550 972	31 159 472	32 090 941,84	102,99	931 469,84
Terveyden- ja sairaanhoidon palveluiden tulos	28 919 400	386 028	29 305 428	28 756 389,92	98,13	-549 038,08
Hallinto- ja talouspalvelut	3 808 700	88 149	3 896 849	3 969 530,38	101,87	72 681,38
Erikoissairaanhoito ja ympäristöterv.huolto	41 296 100	661 400	41 957 500	40 874 300,98	97,42	-1 083 199,02
Yhteensä	137 782 800	1 961 400	139 744 200	139 085 491,20	99,53	-658 708,80
Sivistyspalvelut						
Hollolan sivistystoimen hallinto- ja talouspalve	453 600	0	453 600	421 101,12	92,84	-32 498,88
Kärkölen sivistystoimen hallinto- ja talouspalve	119 100	0	119 100	112 152,51	94,17	-6 947,49
Hollolan varhaiskasvatuspalvelut	14 232 100	-640 000	13 592 100	13 079 548,76	96,23	-512 551,24
Kärkölen varhaiskasvatuspalvelut	2 358 900	-20 000	2 338 900	2 221 098,30	94,96	-117 801,70
Hollolan yleissivistävä koulutus	28 566 700	-300 000	28 266 700	27 420 673,36	97,01	-846 026,64
Kärkölen yleissivistävä koulutus	5 811 300	-248 000	5 563 300	5 256 825,27	94,49	-306 474,73
Hollolan muut kasvatus- ja opetuspalvelut	542 600	0	542 600	586 922,52	108,17	44 322,52
Kärkölen muut kasvatus- ja opetuspalvelut	44 100	0	44 100	34 989,11	79,34	-9 110,89
Hollolan vapaa-aikapalvelut	1 344 600	0	1 344 600	1 260 223,23	93,72	-84 376,77
Kärkölen vapaa-aikapalvelut	343 500	0	343 500	320 990,19	93,45	-22 509,81
Yhteensä	53 816 500	-1 208 000	52 608 500	50 714 524,37	96,40	-1 893 975,63
Tekniset palvelut						
Tekninen hallinto	509 500	0	509 500	365 040,22	71,65	-144 460
Kuntatekniikka	1 376 200	0	1 376 200	1 271 325,34	92,38	-104 874,66
Tilakeskus (nettobudj.)	6 753 100	477 800	7 230 900	7 223 022,82	99,89	-7 877,18
Kiinteistöpalvelut (nettobudj.)	6 092 400	-3 100	6 089 300	5 689 765,37	93,44	-399 534,63
Liikunta (nettobudj.)	2 017 100	0	2 017 100	2 052 225,46	101,74	35 125,46
Maankäyttöpalvelut	765 200	0	765 200	708 303,48	92,56	-56 896,52
Rakennus- ja ympäristövalvonta	519 000	0	519 000	498 431,85	96,04	-20 568,15
Palo- ja pelastustoimi	1 848 300	0	1 848 300	1 845 922,01	99,87	-2 377,99
Varikko (nettobudj.)	456 600	0	456 600	368 945,61	80,80	-87 654,39
Yhteensä	20 337 400	474 700	20 812 100	20 022 982,16	96,21	-789 117,84
Vesihuoltolaitos (taseyksikkö)	1 989 500	0	1 989 500	1 929 731,11	97,00	-59 768,89
Toimintamenot yhteensä	281 091 000	1 853 300	282 944 300	279 785 368,10	98,88	-3 158 931,90

2.3 Tuloslaskelmaosa

TULOSLASKELMAN TOTEUTUMISVERTAILU 2014

Hollolan kunta (sisältää taseyksiköt)

	Alkuperäinen talousarvio yhteensä	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama +Yli/-alle arvion
Toimintatulot	177 100 100	1 777 400	178 877 500	177 520 589	-1 356 911
Myyntitulot	145 328 100	2 194 700	147 522 800	146 682 421	-840 379
Maksutulot	12 555 200	-158 000	12 397 200	13 387 000	989 800
Tuet ja avustukset	3 227 400	0	3 227 400	2 196 938	-1 030 462
Muut toimintatulot	15 989 400	-259 300	15 730 100	15 254 230	-475 870
Valmistus omaan käyttöön	243 100	0	243 100	132 561	-110 539
Toimintamenot	-281 091 000	-1 853 300	-282 944 300	-279 785 368	-3 158 932
Henkilöstökulut	-86 443 300	201 800	-86 241 500	-81 374 039	-4 867 461
Palvelujen ostot	-153 858 700	-1 785 000	-155 643 700	-157 235 795	1 592 095
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-8 213 300	29 900	-8 183 400	-7 936 612	-246 788
Avustukset	-10 558 300	-290 000	-10 848 300	-11 353 195	504 895
Muut toimintakulut	-22 017 400	-10 000	-22 027 400	-21 885 727	-141 673
Toimintakate	-103 747 800	-75 900	-103 823 700	-102 132 218	-1 691 482
Verotulot	83 800 000	0	83 800 000	83 231 488	-568 512
Valtionosuudet	26 200 000	0	26 200 000	26 408 996	208 996
Rahoitustuotot ja -kulut:	-528 600	0	-528 600	-247 237	-281 363
Korkotulot	56 000	0	56 000	49 234	-6 766
Muut rahoitustulot	394 400	0	394 400	696 769	302 369
Korkokulut	-671 800	0	-671 800	-628 078	-43 722
Muut rahoituskulut	-307 200	0	-307 200	-365 162	57 962
Vuosikate	5 723 600	-75 900	5 647 700	7 261 028	1 613 328
Poistot käyttöomaisuudesta ja muista pitkävaikutteisista menoista	-7 218 600	0	-7 218 600	-8 624 475	1 405 875
Tilikauden tulos	-1 495 000	-75 900	-1 570 900	-1 363 447	-207 453
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	0	0	0	5 898	5 898
Tilikauden ylijäämä+/ alijäämä -	-1 495 000	-75 900	-1 570 900	-1 357 549	-213 351

TULOSLASKELMAN TOTEUTUMISVERTAILU 2014
HOLLOLAN KUNTA, VHL, PPK Oiva

	Talousarvio kunta	Talousarvio VHL	Talousarvio Oiva	Talousarvio Yhteensä	Toteutuma Kunta	Toteutuma VHL	Toteutuma Oiva	Toteutuma Yhteensä	Poikkeama +Ylii-alle arvion
Toimintatulot	35 494 400	3 587 200	139 795 900	178 877 500	34 720 825	3 693 471	139 106 295	177 520 590	-1 356 910
Myyntitulot	17 020 000	3 527 000	126 975 800	147 522 800	16 316 067	3 670 686	126 695 668	146 682 421	-840 379
Maksutulot	2 855 000	0	9 542 200	12 397 200	3 137 914	0	10 249 086	13 387 000	989 800
Tuet ja avustukset	1 468 300	0	1 759 100	3 227 400	1 662 707	0	534 232	2 196 938	-1 030 462
Muut toimintatulot	14 151 100	60 200	1 518 800	15 730 100	13 604 137	22 784	1 627 309	15 254 230	-475 870
Valmistus omaan käyttöön	243 100	0	0	243 100	132 561	0	0	132 561	-110 539
Toimintamenot	-141 210 600	-1 989 500	-139 744 200	-282 944 300	-138 770 146	-1 929 731	-139 085 491	-279 785 368	-3 158 932
Henkilöstökulut	-38 992 200	-103 600	-47 145 700	-86 241 500	-37 249 502	-89 532	-44 035 005	-81 374 039	-4 867 461
Palvelujen ostot	-80 020 600	-1 876 800	-73 746 300	-155 643 700	-79 962 900	-1 835 857	-75 437 038	-157 235 795	1 592 095
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-5 026 000	-500	-3 156 900	-8 183 400	-4 736 863	-173	-3 199 576	-7 936 612	-246 788
Avustukset	-2 852 000	0	-7 996 300	-10 848 300	-2 736 605	0	-8 616 590	-11 353 195	504 895
Muut toimintakulut	-14 319 800	-8 600	-7 699 000	-22 027 400	-14 084 277	-4 169	-7 797 281	-21 885 727	-141 673
Toimintakate	-105 473 100	1 597 700	51 700	-103 823 700	-103 916 761	1 763 740	20 804	-102 132 218	-1 691 482
Verotulot	83 800 000	0	0	83 800 000	83 231 488	0	0	83 231 488	-568 512
Valtionosuudet	26 200 000	0	0	26 200 000	26 408 996	0	0	26 408 996	208 996
Rahoitustuotot ja -kulut:	-164 300	-366 300	2 000	-528 600	97 162	-359 827	15 428	-247 237	-281 363
Korkotulot	50 000	1 000	5 000	56 000	33 241	2 981	13 012	49 234	-6 766
Muut rahoitustulot	390 200	0	4 200	394 400	690 519	46	6 203	696 769	302 369
Korkokulut	-600 000	-64 600	-7 200	-671 800	-567 046	-59 795	-1 237	-628 078	-43 722
Muut rahoituskulut	-4 500	-302 700	0	-307 200	-59 553	-303 058	-2 550	-365 162	57 962
Vuosikate	4 362 600	1 231 400	53 700	5 647 700	5 820 885	1 403 913	36 232	7 261 028	1 613 328
Poistot käyttöomaisuudesta ja muista pitkävaikutteisista menoista	-5 970 700	-1 194 200	-53 700	-7 218 600	-7 462 865	-1 125 377	-36 232	-8 624 475	1 405 875
Satunnaiset tulot ja menot	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Satunnaiset tulot	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	-1 608 100	37 200	0	-1 570 900	-1 641 981	278 535	0	-1 363 447	-207 453
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	0	0	0	0	0	5 898	0	5 898	5 898
Tilikauden ylijäämä+/ alijäämä -	-1 608 100	37 200	0	-1 570 900	-1 641 981	284 433	0	-1 357 549	-213 351

2.4 Investointiosa

INVESTOINTIOSA

Toimielin	Sitovuustaso valtuustoon nähden
Kunnanhallitus	Kiinteä omaisuus
Eri toimielimet	Irtain omaisuus (yli 10 000 eur)
Tekninen ltk	Hankekohtaiset rakennusinvestoinnit Muut rakennusinvestoinnit Liikennealueet Muut yleiset alueet

	TP 2013	ALKU- PERÄINEN TA 2014	TA- MUUTOKSET 2014	TA 2014 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2014	TOT %	+Yii/-Alle arvion
INVESTOINTI YHT.							
MENOT	19 163 675,51	17 057 000	-1 379 000	15 678 000	13 781 810,96	87,91	-1 896 189,04
TULOT	396 873,37	300 000	2 010 000	2 310 000	2 527 073,48	109,40	217 073,48
NETTO	18 766 802,14	16 757 000	-3 389 000	13 368 000	11 254 737,48	84,19	-2 113 262,52

9100 KIINTEÄOMAISUUS

	TP 2013	ALKU- PERÄINEN TA 2014	TA- MUUTOKSET 2014	TA 2014 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2014	TOT %	+Yii/-Alle arvion
MENOT	55 672,06	200 000	1 326 000	1 526 000	1 543 550,35	101,15	17 550,35
TULOT	35 859,88	300 000	0	300 000	135 391,88	45,13	-164 608,12
NETTO	19 812,18	-100 000	1 326 000	1 226 000	1 408 158,47	114,86	182 158,47

9200 AINEETON KÄYTTÖOMAISUUS

	TP 2013	ALKU- PERÄINEN TA 2014	TA- MUUTOKSET 2014	TA 2014 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2014	TOT %	+Yii/-Alle arvion
MENOT	30 500,00	20 000	0	20 000	57 939,60	289,70	37 939,60
TULOT	0,00	0	0	0	96 181,60		96 181,60
NETTO	30 500,00	20 000	0	20 000	-38 242,00	-191,21	-58 242,00

9400 SIVISTYSLAUTAKUNTA (IRTAIN OMAISUUS)

	TP 2013	ALKU- PERÄINEN TA 2014	TA- MUUTOKSET 2014	TA 2014 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2014	TOT %	+Yii/-Alle arvion
MENOT	380 394,92	640 000	0	640 000	563 058,92	87,98	-76 941,08
TULOT	0,00	0	0	0	0,00		0,00
NETTO	380 394,92	640 000	0	640 000	563 058,92	87,98	-76 941,08

IT-laitteita, Kuntakeskuksen, Vesikansan, Keski-Hollolan lähipalvelua.
Kiinteist.kalustus

9403 PPK Oiva, KOTI- JA ASUMISPALVELUJEN IRTAIN OMAISUUS

	TP 2013	ALKU- PERÄINEN TA 2014	TA- MUUTOKSET 2014	TA 2014 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2014	TOT %	+Yii/-Alle arvion
MENOT	6 300,00	0	0	0	0,00		0,00
TULOT	0,00	0	0	0	0,00		0,00
NETTO	6 300,00	0	0	0	0,00		0,00

9404 PPK Oiva, TERVEYSASEMIEN IRTAIN OMAISUUS

	TP 2013	ALKU- PERÄINEN TA 2014	TA- MUUTOKSET 2014	TA 2014 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2014	TOT %	+Yii/-Alle arvion
MENOT	0,00	0	0	0	30 250,00		30 250,00
TULOT	0,00	0	0	0	0,00		0,00
NETTO	0,00	0	0	0	30 250,00		30 250,00

9405 PPK Oiva, TALOUSPALVELUJEN IRTAIN OMAISUUS

	TP 2013	ALKU- PERÄINEN TA 2014	TA- MUUTOKSET 2014	TA 2014 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2014	TOT %	+Yii/-Alle arvion
MENOT	0,00	0	0	0	73 895,73		73 895,73
TULOT	0,00	0	0	0	0,00		0,00
NETTO	0,00	0	0	0	73 895,73		73 895,73

9705 TEKNINEN LAUTAKUNTA (IRTAIN OMAISUUS)

	TP 2013	ALKU- PERÄINEN TA 2014	TA- MUUTOKSET 2014	TA 2014 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2014	TOT %	+Yli/-Alle arvion
MENOT	124 914,95	190 000	0	190 000	60 305,00	31,74	-129 695,00
TULOT	0,00	0	0	0	0,00		0,00
NETTO	124 914,95	190 000	0	190 000	60 305,00	31,74	-129 695,00

Kuntatekniikka:
Opastaulut ja viitat
Kiinteistöpalvelut:
Laitteiden uusiminen eri vastuu alueille
Liikunta:
Heinsuon kiekkokaukalon uusiminen
Pyhäniemen ja tiilikankaan koulun pallokenttien aidat
Maankäyttöpalvelut:
GPS-laitteisto
Nostavan pohjakartta
Pohjakartta täydennys/uudiskartoitus

9721 HANKEKOHTAISET RAKENNUSINVESTOINNIT

	TP 2013	ALKU- PERÄINEN TA 2014	TA- MUUTOKSET 2014	TA 2014 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2014	TOT %	+Yli/-Alle arvion
MENOT	11 901 388,07	8 650 000	-2 250 000	6 400 000	5 687 308,81	88,86	-712 691,19
TULOT	0,00	0,00	2 010 000	2 010 000	2 275 500,00	113,21	265 500,00
NETTO	11 901 388,07	8 650 000	-4 260 000	4 390 000	3 411 808,81	77,72	-978 191,19

ERITTELY HANKKEITTAIN

	TP 2013	ALKU- PERÄINEN TA 2014	TA- MUUTOKSET 2014	TA 2014 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2014	TOT %	+Yli/-Alle arvion
KALLIOLAN KOULU							
MENOT	17 168,60	500 000	-400 000	100 000	113 277,28	113,28	13 277,28
LUKIO							
MENOT	0,00	1 000 000	-420 000	580 000	138 617,76	23,90	-441 382,24
YLÄASTE							
MENOT	234 502,13	100 000	0	100 000	116 497,00	116,50	16 497,00
SALPAKANKAAN TERVEYSASEMA							
MENOT	21 441,07	100 000	0	100 000	20 880,29	20,88	-79 119,71
SALPAKANKAAN KOULU							
MENOT	11 562 525,96	3 200 000	1 370 000	4 570 000	4 412 972,85	96,56	-157 027,15
TULOT	0,00	0	2 010 000	2 010 000	2 010 000,00	100,00	0,00
NETTO	11 562 525,96	3 200 000	-640 000	2 560 000	2 402 972,85	93,87	-157 027,15
NOSTAVAN KOULU							
MENOT	0,00	450 000	-200 000	250 000	247 571,58	99,03	-2 428,42
PYHÄNIEMEN VANHAINKOTI							
TULOT	0,00	0	0	0	265 500,00		265 500,00
PALOASEMA							
MENOT	59 073,34	3 000 000	-2 350 000	650 000	637 492,05	98,08	-12 507,95
LIIKUNTAHALLI							
MENOT	6 676,97	300 000	-250 000	50 000	0,00	0,00	-50 000,00

9722 MUUT RAKENNUSINVESTOINNIT

	TP 2013	ALKU- PERÄINEN TA 2014	TA- MUUTOKSET 2014	TA 2014 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2014	TOT %	+Yli/-Alle arvion
MENOT	2 512 586,74	455 000	-455 000	0	0,00		0,00
TULOT	160 000,00	0	0	0	0,00		0,00
NETTO	2 352 586,74	455 000	-455 000	0	0,00		0,00

9731 LIIKENNEALUEET

	TP 2013	ALKU- PERÄINEN TA 2014	TA- MUUTOKSET 2014	TA 2014 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2014	TOT %	+Yli/-Alle arvion
MENOT	1 929 100,02	4 062 000	0	4 062 000	3 167 494,02	77,98	-894 505,98
TULOT	171 013,49	0	0	0	0,00		0,00
NETTO	1 758 086,53	4 062 000	0	4 062 000	3 167 494,02	77,98	-894 505,98

Kuntatekninen suunnittelu
Kadut, tiet ja sillat
Valaistus
Tarkemmat erittelyt kuntatekniikan rakentamishjelmassa

9741 MUUT YLEISET ALUEET

	TP 2013	ALKU- PERÄINEN TA 2014	TA- MUUTOKSET 2014	TA 2014 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2014	TOT %	+Yli/-Alle arvion
MENOT	122 566,50	290 000	0	290 000	175 998,55	60,69	-114 001,45
TULOT	0,00	0	0	0	0,00		0,00
NETTO	122 566,50	290 000	0	290 000	175 998,55	60,69	-114 001,45

Puistot, aukiot ja leikkipaikat
Maankaatopaikat
Liikunta-alueet
Tarkemmat erittelyt kuntatekniikan rakentamishjelmassa

80 VESIHUOLTOLAITOKSEN INVESTOINNIT (taseyksikkö)

	TP 2013	ALKU- PERÄINEN TA 2014	TA- MUUTOKSET 2014	TA 2014 MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA 2014	TOT %	+Yli/-Alle arvion
MENOT	1 868 113,68	2 550 000	0	2 550 000	2 422 009,98	94,98	-127 990,02
TULOT	30 000,00	0	0	0	20 000,00		20 000,00
NETTO	1 838 113,68	2 550 000	0	2 550 000	2 402 009,98	94,20	-147 990,02

2.5 Rahoitusosa

RAHOITUSOSAN TOTEUTUMISVERTAILU 2014

	Alkuperäinen talousarvio 2014	Talousarvio- muutokset 2014	Talousarvio muutosten jälkeen 2014	Toteutuma yhteensä 2014	Poikkeama
Hollolan kunta (sisältää taseyksiköt)					
Toiminta ja investoinnit					
Toiminnan rahavirta	5 723 600	218 300	5 941 900	7 067 655	-1 125 755
Vuosikate	5 723 600	148 300	5 871 900	7 261 029	-1 389 129
Tulorahoituksen korjauserät		70 000	70 000	-193 374	263 374
Investointien rahavirta	-16 757 000	3 319 000	-13 438 000	-11 061 364	-2 376 636
Investointimenot	-17 057 000	1 379 000	-15 678 000	-13 781 811	-1 896 189
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	2 010 000	2 010 000	2 295 500	-285 500
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	300 000	-70 000	230 000	424 947	-194 947
Toiminta ja investoinnit netto	-11 033 400	3 537 300	-7 496 100	-3 993 709	-3 502 391
Rahoitustoiminta					
Antolainauksen muutokset	10 000	0	10 000	1 113 411	-1 103 411
Antolainasaamisten vähennykset	10 000	0	10 000	1 113 411	-1 103 411
Lainakannan muutokset	11 560 000	0	11 560 000	4 550 257	7 009 743
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	18 000 000	0	18 000 000	13 000 000	5 000 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-6 440 000	0	-6 440 000	-5 649 743	-790 257
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0	0	-2 800 000	2 800 000
					0
Muut maksuvalmiuden muutokset	-1 000 000	0	-1 000 000	7 981 437	-8 981 437
Toimeksiant.varojen ja pääomien muutos	0	0	0	37 820	-37 820
Vaihto-omaisuuden muutos	0	0	0	-295	295
Saamisten muutos	-1 800 000	0	-1 800 000	8 364 418	-10 164 418
Korottomien velkojen muutos	800 000	0	800 000	-420 506	1 220 506
Vaikutus maksuvalmiuteen	-463 400	3 537 300	3 073 900	9 651 396	-6 577 496

Alkuperäinen TA talousarviokirjan lukujen mukaan, joka hyväksytty valtuustossa 11.11.2013

Hollolan kunta ja Vesihuoltolaitos-taseyksikkö sekä Peruspalvelukeskus Oiva-taseyksikkö

	Talousarvio 2014				Toteutuma 2014				Poikkeama
	Kunta TA 2014	VHL TA 2014	Oiva TA 2014	Yhteensä TA 2014	Hollolan kunta	VHL	PPK Oiva	Yhteensä	
Toiminta ja investoinnit									
Toiminnan rahavirta	4 350 500	1 537 700	53 700	5 941 900	5 627 511	1 403 913	36 232	7 067 655	-1 125 755
Vuosikate	4 280 500	1 537 700	53 700	5 871 900	5 820 885	1 403 913	36 232	7 261 029	-1 389 129
Tulorahoituksen korjauserät	70 000	0	0	70 000	-193 374	0	0	-193 374	263 374
Investointien rahavirta	-10 888 000	-2 550 000	0	-13 438 000	-8 555 208	-2 402 010	-104 146	-11 061 364	-2 376 636
Investointimenot	-13 128 000	-2 550 000	0	-15 678 000	-11 255 655	-2 422 010	-104 146	-13 781 811	-1 896 189
Rahoitusosuudet investointimenoihin	2 010 000	0	0	2 010 000	2 275 500	20 000	0	2 295 500	-285 500
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	230 000	0	0	230 000	424 947	0	0	424 947	-194 947
Toiminta ja investoinnit netto	-6 537 500	-1 012 300	53 700	-7 496 100	-2 927 697	-998 097	-67 914	-3 993 709	-3 502 391
Rahoitustoiminta									
Antolainauksen muutokset	10 000	0	0	10 000	1 113 411	0	0	1 113 411	-1 103 411
Antolainasaamisten vähennykset	10 000	0	0	10 000	1 113 411	0	0	1 113 411	-1 103 411
Lainakannan muutokset	12 100 000	-540 000	0	11 560 000	7 890 257	-540 000	-2 800 000	4 550 257	7 009 743
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	18 000 000	0	0	18 000 000	13 000 000	0	0	13 000 000	5 000 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-5 900 000	-540 000	0	-6 440 000	-5 109 743	-540 000	0	-5 649 743	-790 257
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0	0	0	0	0	-2 800 000	-2 800 000	2 800 000
Muut maksuvalmiuden muutokset	-2 300 000	1 300 000	0	-1 000 000	-3 995 165	348 873	11 627 728	7 981 436	-8 981 436
Toimeksiant.varojen ja pääomien muutos	0	0	0	0	0	0	37 820	37 820	-37 820
Vaihto-omaisuuden muutos	0	0	0	0	0	0	-295	-295	295
Saamisten muutos	-2 300 000	500 000	0	-1 800 000	182 872	197 322	7 984 223	8 364 418	-10 164 418
Korottomien velkojen muutos	0	800 000	0	800 000	-4 178 037	151 551	3 605 980	-420 506	1 220 506
Vaikutus maksuvalmiuteen	-2 594 133	-252 300	53 700	3 073 900	2 080 806	-1 189 225	8 759 813	9 651 396	-6 577 496

Alkuperäinen TA talousarviokirjan lukujen mukaan, joka hyväksytty valtuustossa 11.11.2013

2.6 Yhteenvedo valtuuston hyväksymien sitovien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

YHTEENVETO VALTUUSTON HYVÄKSYMISTÄ SITOVIEN MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIoidEN TOTEUTUMISESTA

HOLLOLAN KUNTA (Kunta+ VHL+ Oiva)	Sitovuus NB	Määrärahat					Tuloarviot				
		Alkuperäinen TA	Ta muutokset	Ta muutoksen jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Alkuperäinen TA	Ta muutokset	Ta muutoksen jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
KÄYTTÖTALOUSOSA						alle +					yli +
Konsernihallinto/kunnanhallitus	N	5 497 000	625 200	6 122 200	5 990 089	132 111	1 149 000	603 200	1 752 200	1 820 892	68 692
Kunnan sosiaali- ja terveyspalvelut/kunnanhallitus	N	61 667 800	0	61 667 800	62 042 550	-374 750	750 000	0	750 000	828 241	78 241
Perusturvalautakunta/Oiva Taseyksikkö	N	137 782 800	1 961 400	139 744 200	139 085 491	658 709	137 834 500	1 961 400	139 795 900	139 106 294	-689 606
Sivistyslautakunta	N	53 816 500	-1 208 000	52 608 500	50 714 524	1 893 976	12 217 600	-378 000	11 839 600	11 464 690	-374 910
Tekninen lautakunta	N	20 337 400	474 700	20 812 100	20 022 982	789 118	21 561 800	-409 200	21 152 600	20 607 002	-545 598
Vesihuoltolaitos (taseyksikkö)	N	1 989 500	0	1 989 500	1 929 731	59 769	3 587 200	0	3 587 200	3 693 471	106 271
Valmistus omaan käyttöön	N	0	0	0	0	0	243 100	0	243 100	132 561	-110 539
TULOS LASKELMAOSA											
Verotulot	B	0	0	0	0	0	83 800 000	0	83 800 000	83 231 488	-568 512
Valtionosuudet	B	0	0	0	0	0	26 200 000	0	26 200 000	26 408 996	208 996
Korkotulot	B	0	0	0	0	0	56 000	0	56 000	49 234	-6 766
Muut rahoitustulot	B	0	0	0	0	0	394 400	0	394 400	696 769	302 369
Korkomenot	B	671 800	0	671 800	628 078	43 722	0	0	0	0	0
Muut rahoitusmenot	B	307 200	0	307 200	365 162	-57 962	0	0	0	0	0
INVESTOINTIOSA											
Kiinteä omaisuus	B	200 000	1 326 000	1 526 000	1 543 550	-17 550	300 000	0	300 000	135 392	-164 608
Aineeton käyttöomaisuus ja arvopaperit	B	20 000	0	20 000	57 940	-37 940	0	0	0	96 182	96 182
Irtain omaisuus											
Sivistyslautakunta	B	640 000	0	640 000	563 059	76 941	0	0	0	0	0
Tekninen lautakunta	B	190 000	0	190 000	60 305	129 695	0	0	0	0	0
Kiinteistöt											
Hankekohtaiset investoinnit	B										
Kalliolan koulu	B	500 000	-400 000	100 000	113 277	-13 277	0	0	0	0	0
Lukio	B	1 000 000	-420 000	580 000	138 618	441 382	0	0	0	0	0
Yläaste	B	100 000	0	100 000	116 497	-16 497	0	0	0	0	0
Salpakankaan terveysasema	B	100 000	0	100 000	20 880	79 120	0	0	0	0	0
Salpakankaan koulu	B	3 200 000	1 370 000	4 570 000	4 412 973	157 027	0	2 010 000	2 010 000	2 010 000	0
Nostavan koulu	B	450 000	-200 000	250 000	247 572	2 428	0	0	0	0	0
Pyhäniemen vanhainkoti	B	0	0	0	0	0	0	0	0	265 500	265 500
Paloasema	B	3 000 000	-2 350 000	650 000	637 492	12 508	0	0	0	0	0
Liikuntahalli	B	300 000	-250 000	50 000	0	50 000	0	0	0	0	0
Muut rakennusinvestoinnit	B	455 000	-455 000	0	0	0	0	0	0	0	0
Kunnallistekniikka											
Liikennealueet	B	4 062 000	0	4 062 000	3 167 494	894 506	0	0	0	0	0
Muut yleiset alueet	B	290 000	0	290 000	175 999	114 001	0	0	0	0	0
Vesihuoltolaitos (taseyksikkö)	B	2 550 000	0	2 550 000	2 422 010	127 990	0	0	0	20 000	20 000
Peruspalvelukeskus Oiva (taseyksikkö)											
Terveysasemien irtain omaisuus	B	0	0	0	30 250	-30 250	0	0	0	0	0
Talospalvelujen irtain omaisuus	B	0	0	0	73 896	-73 896	0	0	0	0	0
RAHOITUSOSA											
Antolainaukset muutokset											
Antolainasaamisten vähennykset	B	0	0	0	0	0	10 000	0	10 000	113 411	103 411
Lainakannan muutokset											
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	B	0	0	0	0	0	18 000 000	0	18 000 000	13 000 000	-5 000 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	B	6 440 000	0	6 440 000	5 649 743	790 257	0	0	0	0	0
Lyhytaikaisten lainojen muutos	N	0	0	0	2 800 000	-2 800 000	0	0	0	0	0
Oman pääoman muutokset	B	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vaikutus maksuvalmiuteen											
		536 600	3 313 100	3 849 700	669 959	3 179 741	0	0	0	0	0
YHTEENSÄ		306 103 600	3 787 400	309 891 000	303 680 121	6 210 879	306 103 600	3 787 400	309 891 000	303 680 121	-6 210 879

N= sitovuus nettomääräraha/-tuloarvio, B=bruttomääräraha/-tuloarvio

2.7 Yhteenveto valtuuston hyväksymien nettomenojen toteutumisesta

Toimielin	Toteutunut				TP2013
	Ta	2014	Ta-Tot.2014	Tot %	
10 KUNNANHALLITUS					
Tuotot	2 502 200	2 649 132	-146 932	106	2 597 392
Kulut	-67 790 000	-68 032 639	242 639	100	-66 010 613
Netto	-65 287 800	-65 383 507	95 707	100	-63 413 222
30 PERUSTURVALAUTAKUNTA					
Tuotot	139 795 900	139 106 294	689 606	100	92 870 581
Kulut	-139 744 200	-139 085 491	-658 709	100	-92 769 960
Netto	51 700	20 803	30 897	40	100 621
40 SIVISTYSLAUTAKUNTA					
Tuotot	11 839 600	11 464 690	374 910	97	12 102 741
Kulut	-52 608 500	-50 714 524	-1 893 976	96	-52 602 184
Netto	-40 768 900	-39 249 835	-1 519 065	96	-40 499 443
70 TEKNINEN LAUTAKUNTA					
Tuotot	24 982 900	24 433 034	549 866	98	24 822 979
Kulut	-22 801 600	-21 952 713	-848 887	96	-22 520 066
Netto	2 181 300	2 480 320	-299 020	114	2 302 913
RAPORTTI YHTEENSÄ					
Tuotot	179 120 600	177 653 150	1 467 450	99	132 393 693
Kulut	-282 944 300	-279 785 368	-3 158 932	99	-233 902 824
Netto	-103 823 700	-102 132 218	-1 691 482	98	-101 509 131

3. Tilinpäätöslaskelmat

3.1 Tuloslaskelma

HOLLOLAN KUNTA

Tuloslaskelma

	01.01.-31.12.2014	01.01.-31.12.2013
Toimintatuotot	98 201 177,39	76 365 187,85
Myyntituotot	78 940 281,96	57 615 562,39
Maksutuotot	13 357 922,88	12 718 741,68
Tuet ja avustukset	2 196 538,28	2 510 030,69
Muut toimintatuotot	3 706 434,27	3 520 853,09
Valmistus omaan käyttöön	132 560,63	164 156,60
Toimintakulut	-200 465 956,16	-178 038 475,18
Henkilöstökulut	-81 374 039,15	-83 444 312,06
Palkat ja palkkiot	-63 643 965,75	-65 560 217,10
Henkilösivukulut	-17 730 073,40	-17 884 094,96
Eläkekulut	-14 155 803,83	-14 132 350,05
Muut henkilösivukulut	-3 574 269,57	-3 751 744,91
Palvelujen ostot	-89 607 211,81	-67 329 262,32
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-7 929 910,24	-8 343 640,99
Avustukset	-11 351 377,52	-10 234 048,78
Muut toimintakulut	-10 203 417,44	-8 687 211,03
TOIMINTAKATE	-102 132 218,14	-101 509 130,73
Verotulot	83 231 488,04	82 595 923,67
Valtionosuudet	26 408 995,54	26 558 236,00
Rahoitustuotot ja -kulut	-247 236,66	-181 414,65
Korkotuotot	49 234,42	42 220,68
Muut rahoitustuotot	394 028,70	401 562,51
Korkokulut	-628 078,19	-527 161,50
Muut rahoituskulut	-62 421,59	-98 036,34
VUOSIKATE	7 261 028,78	7 463 614,29
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-8 624 474,51	-10 328 233,50
Satunnaiset tuotot ja kulut		
Satunnaiset tuotot	0,00	1 872 774,40
Satunnaiset kulut	0,00	0,00
TILIKAUDEN TULOS	-1 363 445,73	-991 844,81
Poistoeron lisäys(-)/vähennys(+)	5 897,59	5 897,59
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ(ALIJÄÄMÄ)	-1 357 548,14	-985 947,22

3.2 Rahoituslaskelma

HOLLOLAN KUNTA

Rahoituslaskelma	01.01.-31.12.2014	01.01.-31.12.2013
Toiminnan rahavirta	7 067 655,11	7 264 760,04
Vuosikate	7 261 028,78	7 463 614,29
Satunnaiset erät	0,00	1 872 774,40
Tulorahoituksen korjauserät	-193 373,67	-2 071 628,65
Investointien rahavirta	-11 061 363,81	-16 695 173,49
Investointimenot	-13 781 810,96	-19 163 675,51
Rahoitusosuudet investointimenoihin	2 295 500,00	190 000,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	424 947,15	2 278 502,02
Toiminnan ja investointien rahavirta	-3 993 708,70	-9 430 413,45
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset	1 113 410,97	104 028,90
Antolainasaamisten vähennykset	1 113 410,97	104 028,90
Lainakannan muutokset	4 550 257,00	11 486 059,59
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	13 000 000,00	16 000 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-5 649 743,00	-5 313 940,41
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-2 800 000,00	800 000,00
Muut maksuvalmiuden muutokset	7 981 436,52	-1 294 445,42
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	37 819,77	16 432,51
Vaihto-omaisuuden muutos	-295,22	59 247,91
Saamisten muutos	6 776 556,00	-1 777 174,41
Korottomien velkojen muutos	1 167 355,97	407 048,57
Rahoituksen rahavirta	13 645 104,49	10 295 643,07
Rahavarojen muutos	9 651 395,79	865 229,62
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	24 951 205,91	15 299 810,12
Rahavarat 01.01.	15 299 810,12	14 434 580,50
	9 651 395,79	865 229,62

3.3 Tase

HOLLOLAN KUNTA

Tase

VASTAAVAA	2 014	2 013
A PYSYVÄT VASTAAVAT	124 133 137,28	122 616 285,28
I Aineettomat hyödykkeet	365 628,29	524 471,31
Aineettomat oikeudet	82 371,50	25 194,24
Muut pitkävaikutteiset menot	283 256,79	499 277,07
II Aineelliset hyödykkeet	111 160 650,52	108 333 302,53
Maa ja vesialueet	20 661 246,50	19 242 489,23
Rakennukset	52 537 573,79	43 221 503,83
Kiinteät rakenteet ja laitteet	32 236 204,64	32 409 198,78
Koneet ja kalusto	1 409 753,73	1 270 869,37
Muut aineelliset hyödykkeet	28 482,15	28 482,15
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	4 287 389,71	12 160 759,17
III Sijoitukset	12 606 858,47	13 758 511,44
Osakkeet ja osuudet	12 271 578,47	12 309 820,47
Muut lainasaamiset	335 280,00	1 448 690,97
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT	28 564,40	39 054,76
Valtion toimeksiannot	0,00	10 490,36
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	28 564,40	28 564,40
C VAIHTUVAT VASTAAVAT	34 559 576,88	31 684 441,87
I Vaihto- omaisuus	7 654,05	7 358,83
Aineet ja tarvikkeet	7 654,05	7 358,83
II Saamiset	9 600 716,92	16 377 272,92
Pitkäaikaiset saamiset	2 171 428,00	2 714 285,00
Muut saamiset	2 171 428,00	2 714 285,00
Lyhytaikaiset saamiset	7 429 288,92	13 662 987,92
Myyntisaamiset	2 994 707,28	7 642 298,48
Muut saamiset	2 139 440,74	2 149 882,35
Siirtosaamiset	2 295 140,90	3 870 807,09
III Rahoitusomaisuusarvopaperit	0,00	1 736 858,32
Joukkovelkakirjalainasaamiset	0,00	220 124,33
Muut arvopaperit	0,00	1 516 733,99
IV Rahat ja pankkisaamiset	24 951 205,91	13 562 951,80
VASTAAVAA YHTEENSÄ	158 721 278,56	154 339 781,91
VASTATTAVAA	2 014	2 013
A OMA PÄÄOMA	76 051 113,05	77 408 661,19
I Peruspääoma	62 087 033,38	62 087 033,38
IV Edellisten tilikausien ylijäämä	15 321 627,81	16 307 575,03
V Tilikauden yli-/alijäämä	-1 357 548,14	-985 947,22
B POISTOERO JA VATAAEHTOISET VARAUKSET	45 914,17	51 811,76
Poistoero	45 914,17	51 811,76
D TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	103 783,79	76 454,38
Valtion toimeksiannot	75 219,39	47 889,98
Lahjoitusrahastojen pääomat	28 564,40	28 564,40
E VIERAS PÄÄOMA	82 520 467,55	76 802 854,58
I Pitkäaikainen	52 948 169,46	46 783 692,66
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	43 659 739,00	38 147 633,00
Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	8 504 441,33	8 136 822,53
Siirtovelat	783 989,13	499 237,13
II Lyhytaikainen	29 572 298,09	30 019 161,92
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	7 487 894,00	8 449 743,00
Saadut ennakot	32 725,70	45 503,54
Ostovelat	7 395 799,44	7 677 322,93
Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	1 537 626,67	1 659 786,63
Siirtovelat	13 118 252,28	12 186 805,82
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	158 721 278,56	154 339 781,91

3.4 Konsernilaskelmat

Konsernituloslaskelma

KONSERNITULOSLASKELMA 31.12.2014

	2014	2013
Toimintatuotot	147 432 050,19	127 595 162,74
Toimintakulut	-245 496 908,13	-225 616 950,57
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	23 287,48	31 800,26
TOIMINTAKATE	-98 041 570,46	-97 989 987,57
Verotulot	83 231 488,04	82 595 923,67
Valtionosuudet	26 408 995,54	26 558 236,00
Rahoitustuotot ja -kulut	-498 123,11	-508 973,53
Korkotuotot	53 250,54	42 572,05
Muut rahoitustuotot	434 124,08	418 450,59
Korkokulut	-891 251,84	-842 568,86
Muut rahoituskulut	-94 245,88	-127 427,30
VUOSIKATE	11 100 790,02	10 655 198,57
Poistot ja arvonalentumiset	-11 489 939,61	-13 302 282,64
Suunnitelman mukaiset poistot	-11 489 939,61	-13 250 523,57
Tilikauden yli- ja alipariarvot	0,00	-50 884,69
Arvonalentumiset	0,00	-874,38
Satunnaiset erät	51 554,82	1 902 667,30
TILIKAUDEN TULOS	-337 594,77	-744 416,77
Tilinpäätössiirrot	-615 585,28	-32 884,48
Vähemmistöosuudet	-141,44	16 838,44
Varausten ja rahastojen muutos	5 897,59	5 897,59
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ(ALIJÄÄMÄ)	<u>-947 423,90</u>	<u>-754 565,23</u>

KONSERNITASE 31.12.2014

VASTAAVAA	2014	2013	VASTATTAVAA	2014	2013
PYSYVÄT VASTAAVAT	143 315 253,13	141 635 171,71	OMA PÄÄOMA	76 061 294,35	77 087 030,36
Aineettomat hyödykkeet	675 582,10	819 077,55	Peruspääoma	62 087 033,38	62 087 033,38
Aineettomat oikeudet	354 437,78	276 753,82	Arvonkorotusrahassto	1 838 711,52	1 955 106,14
Muut pitkävaikutteiset menot	321 144,32	541 175,83	Muut omat rahastot	63 338,12	63 338,12
Ennakkomaksut	0,00	1 147,90	Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	13 019 635,23	13 736 117,95
			Tilikauden yli-/alijäämä	-947 423,90	-754 565,23
Aineelliset hyödykkeet	139 335 853,11	137 350 754,41	VÄHEMMISTÖSUUS	455 388,75	455 719,24
Maa- ja vesialueet	22 230 059,89	20 826 271,54	POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAL	4 201 391,02	3 592 703,33
Rakennukset	74 315 795,68	66 099 265,77	Poistoero	651 954,58	711 986,90
Kiinteät rakenteet ja laitteet	32 408 862,08	32 617 608,28	Vapaaehtoiset varaukset	3 549 436,44	2 880 716,43
Koneet ja kalusto	3 571 709,42	3 558 480,89	PAKOLLISET VARAUKSET	886 365,35	619 370,56
Muut aineelliset hyödykkeet	1 541 002,36	1 626 482,73	Muut pakolliset varaukset	886 365,35	619 370,56
Ennakkomaksut ja kesken- eräiset hankinnat	5 268 423,68	12 622 645,21			
Sijoitukset	3 303 817,92	3 465 339,75	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	829 879,04	1 372 027,02
Muut osakkeet ja osuudet	2 931 467,94	3 056 692,91	Valtion toimeksiannot	662 362,29	1 211 551,78
Muut lainasaamiset	359 364,00	398 983,16	Lahjoitusrahastojen pääomat	28 564,40	28 564,40
Muut saamiset	12 985,98	9 663,69	Muut toimeksiantojen pääomat	138 952,35	131 910,84
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	517 727,49	1 091 443,21	VIERAS PÄÄOMA	108 050 563,28	101 573 348,99
Valtion toimeksiannot	476 801,28	1 060 367,01	Pitkäaikainen	68 527 336,58	62 711 224,70
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	38 414,40	28 564,40	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	59 357 910,39	54 150 447,15
Muut toimeksiantojen varat	2 511,81	2 511,80	Lainat julkisyhteisöiltä	9 791,23	25 465,32
VAIHTUVAT VASTAAVAT	46 651 901,17	41 973 584,58	Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	8 452 868,76	8 085 249,96
Vaihto-omaisuus	643 303,32	622 634,57	Siirtovelat	706 766,20	450 062,27
Aineet ja tarvikkeet	49 203,25	485 244,65	Lyhytaikainen	39 523 226,70	38 862 124,29
Keskeneräiset tuotteet	161 368,06	113 936,24	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	8 750 228,79	9 656 428,94
Valmiit tuotteet	21 561,59	23 453,68	Lainat julkisyhteisöiltä	160 947,60	10 225,80
Muu vaihto-omaisuus	411 170,42	0,00	Saadut ennakot	58 563,06	87 134,99
Saamiset	13 428 912,75	21 497 908,66	Ostovelat	9 260 712,51	9 475 499,16
Pitkäaikaiset saamiset	2 848 016,02	3 146 658,51	Muut velat ja liittymismaksut	3 532 783,90	3 035 956,24
Myyntisaamiset	676 588,02	432 373,51	Siirtovelat	17 759 990,84	16 596 879,16
Muut saamiset	2 171 428,00	2 714 285,00	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	190 484 881,79	184 700 199,50
Lyhytaikaiset saamiset	10 580 896,73	18 351 250,15			
Myyntisaamiset	5 222 571,46	11 129 629,11			
Muut saamiset	2 770 698,72	2 801 523,35			
Siirtosaamiset	2 587 626,55	4 420 097,69			
Rahoitusarvopaperit	817 148,87	3 043 859,59			
Sijoitukset rahamarkkina instrumer	684 000,00	1 216 000,00			
Joukkovelkakirjalainasaamiset	123 169,20	301 145,93			
Muut arvopaperit	9 979,67	1 526 713,66			
Rahat ja pankkisaamiset	31 762 536,24	16 809 181,77			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	190 484 881,79	184 700 199,50			

Konsernin rahoituslaskelman ja sen tunnusluvut
Konsernin rahoituslaskelma 31.12.2014

	2014	2013
Toiminnan rahavirta	11 112 341,52	10 546 104,26
Vuosikate	11 100 790,02	10 655 198,56
Satunnaiset erät	51 554,82	1 902 667,30
Tulorahoituksen korjauserät	-40 003,32	-2 011 761,60
Investointien rahavirta	-13 027 950,32	-18 807 569,29
Investointimenot	-16 158 994,13	-21 902 487,93
Rahoitusosuudet investointimenoihin	2 479 414,49	230 215,29
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	651 629,32	2 864 703,35
Toiminnan ja investointien rahavirta	-1 915 608,80	-8 261 465,03
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset	36 296,85	7 438,81
Antolainasaamisten lisäykset	-3 322,31	-7 637,88
Antolainasaamisten vähennykset	39 619,16	15 076,69
Lainakannan muutokset	4 436 310,80	11 396 820,21
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	14 310 034,83	17 218 419,15
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-7 258 862,95	-6 589 841,03
Lyhyäaikaisten lainojen muutos	-2 614 861,08	768 242,09
Oman pääoman muutokset	48 846,49	-39 256,27
Muut maksuvalmiuden muutokset	10 120 798,40	-1 328 535,24
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	31 567,75	26 344,62
Vaihto-omaisuuden muutos	-20 668,76	129 523,89
Saamisten muutos	8 068 995,92	-2 208 923,73
Korottomien velkojen muutos	2 040 903,49	724 519,98
Rahoituksen rahavirta	14 642 252,54	10 036 467,51
Rahavarojen muutos	12 726 643,74	1 775 002,49
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	32 579 685,10	19 853 041,36
Rahavarat 01.01.	-19 853 041,36	-18 078 038,87
	12 726 643,74	1 775 002,49

4. Tilinpäätöksen liitetiedot

4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Arvostus- ja jaksotusperiaatteet sekä menetelmät

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintameno.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen keskihinnalla.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon. Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintameno tai sitä alempan todennäköiseen luovutushintaan.

Avustusten käsittely

Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty ao. hyödykkeen hankintameno vähennykseksi.

Edellisen tilikauden vertailukelpoisuus

Tilikauden tietojen vertailussa edelliseen tilikauteen tulee ottaa huomioon, että verotilityslain muutoksen johdosta on jäännösverojen tilitys aikaistunut tammikuulta 2014 joulukuulle 2013 vähentäen vuoden 2014 verotulojen kertymää.

Peruspalvelukeskus Oiva – liikelaitos muuttui 1.1.2014 alkaen Peruspalvelukeskus Oiva – taseyksiköksi.

Lisäksi 1.1.2014 alkaen erikoissairaanhoidon palveluiden tilaus ja kustannukset kulkevat yhteistoimintasopimuksen mukaisesti Peruspalvelukeskus Oiva -taseyksikön kautta, eikä enää suoraan Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymältä.

4.2 Tuloslaskelman liitetiedot

Toimintatuotot tehtäväalueittain (vain ulkoiset erät)	2014	2013
Yleishallinto (Yleishallinto, Talouspalvelut, Henkilöstöpalvelut)	410 204,74	766 083,67
Sosiaali- ja terveystalot (sis. PPK Oiva)	78 564 758,90	56 193 655,83
Opetus- ja kulttuuripalvelut	11 087 596,09	11 779 199,28
Yhdyskuntapalvelut (sis. Vesihuoltolaitos)	8 105 257,66	7 626 249,07
Muut palvelut (Vaalit, Maaseutupalvelut)	33 360,00	0,00
Kunnan toimintatuotot yhteensä	98 201 177,39	76 365 187,85

Verotulojen erittely	2014	2013
Kunnan tulovero	75 171 505,44	75 524 589,87
Osuus yhteisöveron tuotosta	3 296 849,72	2 640 180,51
Kiinteistövero	4 763 132,88	4 431 153,29
Verotulot yhteensä	83 231 488,04	82 595 923,67

Valtionosuuksien erittely	2014	2013
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus (ilman tasauksia)	31 690 295,63	31 615 640,00
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	-286 270,09	-300 709,00
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-4 995 030,00	-4 756 695,00
Valtionosuudet yhteensä	26 408 995,54	26 558 236,00

Satunnaisten tuottojen ja kulujen erittely	2014	2013
Satunnaiset tuotot		
Pysyvien vastaavien myyntivoitto/Hämeenmaan Kiinteistöt		
Oy, määräala kiinteistötunnus 98-435-7-790	0,00	1 872 774,40
Satunnaiset tuotot yhteensä	0,00	1 872 774,40

Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista

Kunnanvaltuusto on hyväksynyt 12.11.2012 päivitetyn poistosuunnitelman käyttöön 1.1.2013 alkaen. Poistonalaisten hyödykkeiden poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenosta arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.

Arvioidut poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit sekä poistomenetelmät ovat:		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	5 vuotta	Tasapoisto
Liikearvo	5 vuotta	Tasapoisto
ATK-ohjelmistot	3 vuotta	Tasapoisto
Muut pitkävaikutteiset menot	3 vuotta	Tasapoisto
Aineelliset hyödykkeet		
Rakennukset ja rakennelmat		
Hallinto- ja laitosrakennukset	20 vuotta	Tasapoisto
Tehdas- ja tuotantorakennukset	20 vuotta	Tasapoisto
Talousrakennukset	15 vuotta	Tasapoisto
Vapaa-ajan rakennukset	20 vuotta	Tasapoisto
Asuinrakennukset	30 vuotta	Tasapoisto

Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Kadut, tiet, torit ja puistot	20 %	Menojäännöspoisto
Sillat, laiturit ja uimalat	25 %	Menojäännöspoisto
Muut maa- ja vesirakenteet	20 %	Menojäännöspoisto
Vedenjakelu- ja viemäriverkosto	30 vuotta	Tasapoisto
Kaukolämpöverkko	20 vuotta	Tasapoisto
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslaitteet	20 %	Menojäännöspoisto
Puhelinverkko, keskusasema ja alakeskukset	22 %	Menojäännöspoisto
Maakaasuverkko	15 %	Menojäännöspoisto
Muut putki- ja kaapeliverkot	20 %	Menojäännöspoisto
Sähkö-, vesi yms. laitosten laitoskoneet ja laitteet	25 %	Menojäännöspoisto
Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	20 %	Menojäännöspoisto
Liikenteen ohjauslaitteet	25 %	Menojäännöspoisto
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	25 %	Menojäännöspoisto
Koneet ja kalusto		
Rautaiset alukset	15 vuotta	Tasapoisto
Puiset alukset ja muut uivat työkoneet	8 vuotta	Tasapoisto
Muut kuljetusvälineet	5 vuotta	Tasapoisto
Muut liikkuvat työkoneet	5 vuotta	Tasapoisto
Muut raskaat koneet	10 vuotta	Tasapoisto
Muut kevyet koneet	5 vuotta	Tasapoisto
Sairaala-, terveydenhuolto- yms. laitteet	5 vuotta	Tasapoisto
Atk-laitteet	3 vuotta	Tasapoisto
Muut laitteet ja kalusteet	40 %	Menojäännöspoisto
Vedenottamot ja jätevedenpuhdistamot		
Rakennukset	8 %	Menojäännöspoisto
Pumput	25	Menojäännöspoisto
Muut koneet	18	Menojäännöspoisto
Vesitorni	40 vuotta	Tasapoisto

Pienet pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 10.000 euroa, on kunnassa kirjattu vuosikuluiksi.

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot ja -tappiot		
Muut toimintatuotot	2014	2013
Maa- ja vesialueiden myyntivoitot	364 755,00	183 686,54
Koneiden ja kaluston myyntivoitot	0,00	13 062,00
Osakkeiden ja osuuksien myyntivoitot	0,00	0,00
Muut myyntivoitot	0,00	4 357,73
Myyntivoitot yhteensä	364 755,00	201 106,27
Muut toimintakulut	2014	2013
Maa- ja vesialueiden myyntitappiot	5 469,73	2 252,02
Osakkeiden ja osuuksien myyntitappiot	43 144,45	0,00
Kiinteistöjen myyntitappiot	122 767,15	0,00
Myyntitappiot yhteensä	171 381,33	2 252,02

Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely		
	2014	2013
Osinkotuotot	68 200,00	76 800,00
Peruspääomien korot kuntayhtymiltä	0,00	24 927,87
Muut rahoitustuotot, korot Lemminkäinen Oyj	0,00	112 233,07
AB sijoitusrahasto Arvopapereiden myyntivoitot	200 888,52	67 337,11
AB sijoitusrahasto arvonalentumisten palautumiset	83 174,98	96 404,53
Yhteensä	352 263,50	377 702,58

4.3 Taseen liitetiedot

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet			
Aineettomat hyödykkeet	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikuttavat menot	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	25 194,24	499 277,07	524 471,31
Lisäykset tilikauden aikana	73 895,73	32 027,53	105 923,26
Rahoitusosuudet tilikaudella	0,00	0,00	0,00
Vähennykset tilikauden aikana	0,00	0,00	0,00
Siirrot erien välillä -/+	0,00	0,00	0,00
Tilikauden poisto	-16 718,47	-248 047,81	-264 766,28
Arvonalennukset ja niiden palautukset	0,00	0,00	0,00
Poistamaton hankintameno 31.12.	82 371,50	283 256,79	365 628,29
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	82 371,50	283 256,79	365 628,29
Olennot lisäpoistot			
Erityy olennaisista lisäpoistoista	0,00	-17 104,62	-17 104,62

Aineelliset hyödykkeet	Maa-alueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut	Keskeneräiset työt	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	19 242 489,23	43 221 503,83	32 409 198,78	1270 869,37	28 482,15	0,00	12 160 759,17	108 333 302,53
Lisäykset tilikauden aikana	1431382,00	5 671 948,81	1976 650,04	633 613,92	0,00	125 877,52	3 778 475,81	13 617 948,10
Rahoitusosuudet tilikaudella	0,00	-2 275 500,00	-20 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-2 295 500,00
Vähennykset tilikauden aikana	-12 624,73	-106 722,41	-16 044,74	0,00	0,00	0,00	0,00	-135 391,88
Siirrot erien välillä -/+	0,00	10 386 108,74	1391614,05	0,00	0,00	0,00	-11777 722,79	0,00
Tilikauden poisto	0,00	-4 359 765,18	-3 505 213,49	-494 729,56	0,00	0,00	0,00	-8 359 708,23
Arvonalennukset ja niiden palautukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Poistamaton hankintameno 31.12.	20 661 246,50	52 537 573,79	32 236 204,64	1 409 753,73	28 482,15	125 877,52	4 161 512,19	111 160 650,52
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	0,00	1,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	20 661 246,50	52 537 573,79	32 236 204,64	1 409 753,73	28 482,15	125 877,52	4 161 512,19	111 160 650,52
Olennot lisäpoistot								
Erityy olennaisista lisäpoistoista	0,00	-1757 471,25	-13 896,37	-6 789,58	0,00	0,00	0,00	-1 795 261,82

Lisäpoistoja on jouduttu tekemään, koska mm. yläaste, lukio ja osa Piiparin päiväkodista on purettu ja Uskulan koulun arvo ollut liian suuri.

Maa- ja vesialueet erittely	2014	2013
Maa- ja vesialueet Kiinteistöjen liittymismaksut	216 750,29	200 120,29
Muut maa- ja vesialueet	20 444 496,21	19 042 368,94
Maa- ja vesialueet yhteensä	20 661 246,50	19 242 489,23

Pysyvien vastaavien sijoitukset						
Osakkeet ja osuudet	Tytäryhteisö osakkeet ja osuudet	Kuntayhtymä osuudet	Osakkuusyhteisö osakkeet	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä	
Hankintameno 1.1.	1 510 869,79	10 295 644,67	86 742,53	416 563,48	12 309 820,47	
Lisäykset	0,00	0,00	0,00	57 939,60	57 939,60	
Vähennykset	-44 000,00	0,00	-52 181,60	0,00	-96 181,60	
Siirrot erien välillä	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Hankintameno 31.12.	1 466 869,79	10 295 644,67	34 560,93	474 503,08	12 271 578,47	
Arvonlennukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 466 869,79	10 295 644,67	34 560,93	474 503,08	12 271 578,47	

JVK-, muut laina- ja muut saamiset	Saamiset tytäryhteisöiltä	Saamiset muut yhteisöt	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	1 073 791,81	373 520,00	1 447 311,81
Lisäykset	0,00	34 879,00	34 879,00
Vähennykset	-1 073 791,81	-73 119,00	-1 146 910,81
Siirrot erien välillä	0,00	0,00	0,00
Hankintameno 31.12.	0,00	335 280,00	335 280,00
Arvonlennukset	0,00	0,00	0,00
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,00	335 280,00	335 280,00

Olennaiset kuntayhtymäosuuksien arvon muutokset	Tasearvo 1.1.	Lisäykset Tilikaudelta	Vähennykset Tilikaudelta	Tase-arvo 31.12.	Kunnan osuus kuntayhtymän peruspääomasta	Ero
Hollolan-Lahden vesilaitoskuntayhtymä	344 244,20	0,00	0,00	344 244,20	344 244,20	0,00
Eteva kuntayhtymä	154 356,46	0,00	0,00	154 356,46	77 367,13	76 989,33
Päijät-Hämeen koulutus konserni ky	3 814 608,64	0,00	0,00	3 814 608,64	3 814 608,64	0,00
Päijät-Hämeen liitto	21 877,39	0,00	0,00	21 877,39	21 877,39	0,00
Päijät-Hämeen sos. ja terveydenhuollon ky	5 960 557,98	0,00	0,00	5 960 557,98	5 958 387,18	2 170,80

Omistukset muissa yhteisöissä	Kotipaikka	Omistusosuus	Kuntakonsernin osuus		Tilikauden voitto/tappio
			omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	
Tytäryhteisöt					
Hollolan Asuntotalot Oy	Hollola	100,00 %	-98	10 149	-20
Hollolan Palveluasunnot Oy	Hollola	100,00 %	1 121	1 020	0
Asunto Oy Tervasmiiu	Hollola	88,08 %	85	103	0
Kiint.Oy Harmaaleppä	Hollola	55,26 %	531	61	0
Kuntayhtymät					
Hollolan-Lahden vesilaitos ky	Hollola	60,00 %	1 164	869	46
Päijät-Hämeen koulutuskonserni	Lahti	7,60 %	7 678	2 129	310
Päijät-Hämeen liitto	Lahti	10,23 %	521	469	18
Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveyden huolto ky	Lahti	9,85 %	5 609	9 932	42
Eteva kuntayhtymä	Mäntsälä	0,48 %	56	398	5
Osakkuusyhteisöt					
Kiint.Oy Liikejalava	Hollola	35,46 %	45	1	3

Saamisten erittely	2014	2013
Lyhytaikaiset saamiset		
Saamiset tytäryhteisöiltä		
Myyntisaamiset	5 221,74	0,00
Yhteensä	5 221,74	0,00
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä		
Myyntisaamiset	197 685,60	55 243,47
Siirtosaamiset	752 810,42	111 672,00
Yhteensä	950 496,02	166 915,47

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät	2014	2013
Lyhytaikaiset siirtosaamiset		
Tulojäämät		
Siirtyvät korot	8 813,90	6 417,38
Jaksotetut henkilöstökulut	106 357,59	18 865,19
Kelan korv. työterveyshuollosta	290 074,24	283 737,99
EU-tuet ja muut avustukset	168 817,73	110 682,16
PHSOTEY erikoissairaanhoido 2014	752 810,42	111 672,00
AVI, saatava Lemminkäinen Oyj	447 604,29	447 604,29
Kuntien loppulaskut	184 012,69	2 659 298,14
Muut tulojäämät	336 650,04	232 529,94
Tulojäämät yhteensä	2 295 140,90	3 870 807,09
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	2 295 140,90	3 870 807,09

Lemminkäinen Oyj on tallettanut Etelä-Suomen aluehallintovirastolle 447.604,29 euroa Hollolan kunnan lukuun Helsingin käräjäoikeuden tuomion nro 13/65000 perusteella ensisijaisesti tuomitun korvauksen Hollolan kunnalle. Kunnan kirjanpidossa ko. saatava on kirjattu siirtosaamisiin ja korvauksen pääoma hankintamenon vähennykseksi, oikeudenkäyntikulujen korvaus palvelujen ostojen vähennykseksi sekä korot muihin rahoitustuottoihin.

Rahoitusarvopaperit	2014	2013
Joukkovelkakirjalainasaamiset		
Jälleenhankintahinta	0,00	220 124,33
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,00	220 124,33
Erotus	0,00	0,00
Muut arvopaperit		
Jälleenhankintahinta	0,00	1 646 247,04
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,00	1 516 733,99
Erotus	0,00	129 513,05
Yhteensä arvopaperit	0,00	1 736 858,32

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

Oman pääoman erittely	2014	2013
Peruspääoma 1.1.	62 087 033,38	62 087 033,38
Peruspääoma 31.12.	62 087 033,38	62 087 033,38
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	16 307 575,02	20 756 526,01
Siirto edelliseltä tilikaudelta	-985 947,22	-4 448 950,99
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	15 321 627,80	16 307 575,02
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-1 357 548,14	-985 947,22
Oma pääoma yhteensä	76 051 113,05	77 408 661,19

Erittely poistoerosta	2014	2013
Investointivaraukseen liittyvä poistoero	45 914,17	51 811,76
Poistoero yhteensä	45 914,17	51 811,76

Pitkäaikaiset velat		
Velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua	2014	2013
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	18 741 845,00	16 391 325,00
Pitkäaikaiset velat yhteensä	18 741 845,00	16 391 325,00

Vieras pääoma	2014		2013	
	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat	0,00	0,00	0,00	458,60
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	458,60
Velat kuntayhtymille, joissa kunta jäsenenä				
Ostovelat	0,00	1 583 987,26	0,00	1 447 866,90
Siirtovelat	783 989,13	284 671,65	499 237,13	0,00
Yhteensä	783 989,13	1 868 658,91	499 237,13	1 447 866,90
Velat osakkuus- tai sekä muille omistusyhteisöille				
Ostovelat	0,00	88 820,07	0,00	88 820,07
Yhteensä	0,00	88 820,07	0,00	88 820,07

Sekkilimiitti	2014	2013
Luotollisen sekkitiilin nostovara 31.12./ Ppk Oiva	500 000,00	500 000,00

Muiden velkojen erittely	2014		2013	
	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen
Muut velat				
Muut velat				
Liittymismaksut	8 504 441,33	0,00	8 136 822,53	0,00
Muut velat	0,00	1 537 626,67	0,00	1 659 786,63
Muut velat yhteensä	8 504 441,33	1 537 626,67	8 136 822,53	1 659 786,63

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät	2014	2013
Pitkäaikaiset		
Potilasvahinkovakuutus	783 989,13	499 237,13
Pitkäaikaiset siirtovelat yhteensä	783 989,13	499 237,13
Lyhytaikaiset	2014	2013
Tuloennakot ja menojäämät		
Palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	11 652 950,46	11 572 978,58
Korkojaksotukset	159 494,54	167 640,55
Valtionosuusennakot	36 010,00	190 761,00
Päijät-Hämeen sos. ja terv.huollon ky, esh loppulas-ku	284 671,65	0,00
Sivistyspalv. projektirahat, käyttö seur. vuonna	337 250,00	249 790,00
PPK Oiva, palautukset kuntalaskutuksista 2014	644 212,70	0,00
Muut menojäämät	3 662,93	5 635,79
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	13 118 252,28	12 186 805,92
Siirtovelat yhteensä	13 902 241,41	12 686 043,05

Huollettavien varat	2014	2013
Huollettavien varat 31.12.	261 783,57	203 632,29

Elatustuen takautsmissaatavan laskenn. korvaus	2014	2013
Taseen saamisiin merkitty määrä 31.12.	0,00	28 450,00

Elatustukilain mukaiset toimeenpanon ja elatusavun perinnän tehtävät siirtyivät kunnilta Kansaneläkelaitoksen toimeenpantaviksi 1.4.2009 lukien.

4.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

Leasingvastuiden yhteismäärä (arvonlisäveroineen)	2014	2013
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	1 184 733,51	1 298 795,57
Myöhemmin maksettavat	2 410 870,18	3 379 594,32
Yhteensä	3 595 603,69	4 678 389,89

Vastuusitoumukset	2014	2013
Takaukset samaan konserniin kuuluvan yhteisön puolesta		
Alkuperäinen pääoma	14 300 587,00	12 499 998,00
Jäljellä oleva pääoma	10 154 446,61	9 644 429,33
Takaukset muiden puolesta		
Alkuperäinen pääoma	1 985 906,26	1 985 906,26
Jäljellä oleva pääoma	402 641,92	470 386,08

Vastuu kuntien takauskeskuksen takausvastuista	2014	2013
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	100 333 856,83	96 101 072,60
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	69 367,98	64 450,65

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt
Sopimusvastuut
<i>Merkittäviä sopimuksia, joihin kunta on sitoutunut:</i>
- Yhteistoimintasopimus ja hankesopimus kuntakeskus/Hämeenmaan Kiinteistöt Oy
- Maankäyttösoimimus/Naisten Pukutehdas ja Ruokakesko, Salpakankaan teollisuusalueen kortteli 113
- Maankäyttösoimimus/Hämeenmaan Kiinteistöt Oy
- Maankäyttösoimimus/Koy Kukkaro
- Maankäyttösoimimus/Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma
- Sopimus Ladec Oy ja Lahti Region Oy (valuustokausi 2013 - 2016), arvo n. 500 t eur/vuosi
- Sopimukset: Calpro Oy, Työterveys Wellamo Oy

Arvonlisäveron palautusvastuu

Uskilan koulu on myynnissä, jonka laajennus on valmistunut 30.11.2005, mitä koskee 5 vuoden arvonlisäveron tarkistuskausi 30.11.2010 asti. Kyseisen kohteen myynnistä ei aiheudu arvonlisäveron palautusvastuuta.

Hollolan kunnalle saattaa muodostua palautusvastuu 1.1.2006 alkaen uudisrakennusten ja perusparantamisen hankintamenojen arvonlisäveroista, mikäli kiinteistöjä myydään tai niiden käyttötarkoitus muuttuu vähennykseen tai palautukseen oikeuttamattomaan käyttöön (AVL 11 luku 120§). Palautusvastuuta määriteltäessä otetaan huomioon kiinteistöt, joiden osalta vastuun toteutuminen on todennäköistä investointi- tai taloussuunnitelmaan tai toimenpideohjelmaan perustuen.

Perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuu

Hanke	Päätös	Vastuu päättyy	Myönnetty avustus
PERUSKUNTA/TEKNINEN			
Pääkirjaston rakennushanke	OPM 123/610/2002/8.10.2002	31.12.2017	1 434 503,00
Herralan koulun peruskorjaus- ja lisärakennushanke	OPM 45/510/2005/23.2.2006	31.12.2021	512 000,00
Pyhäniemen koulun ja päiväkodin rakennushanke	ELSH-2009-0365/So-61/ STH327A 27.4.2009	31.12.2024	260 000,00
Pyhäniemen vanhainkodin osittainen muuttaminen tehostetuksi asumispalveluyksiköksi ja tilojen kosteusvauriokorjaukset	ESAVI-2010-03276/So-61/ 24.2.2010	31.12.2025	265 500,00
Salpakankaan koulun uudisrakennushanke 1. vaihe	UUDELY/200/04.00.03.00/2010/ 2.10.2010	31.12.2025	3 800 000,00
Salpakankaan koulun uudisrakennushanke 1. vaihe, liikunta	OPM 34/611/2011/12.4.2011	31.12.2026	730 000,00
Salpakankaan koulun laajennus- ja muutostyö 2.vaihe	OKM/59/520/2014	31.12.2029	2 010 000,00
VESIHUOLTOLAITOS			
Herralan siirtovesijohto ja -viemäri (työllisyysperusteinen investointiavustus)	HÄMELY/0070/05.02.09/2010/ 6.8.2010	31.12.2025	793 000,00

4.5 Henkilöstöä koskevat liitetiedot

Henkilöstön lukumäärä 31.12.	2014	2013
Konsernipalvelut	39	25
Perusturva (tilaaja)	0	3
Sivistys	674	722
Tekninen	149	156
Peruskunta yhteensä	862	906
Peruspalvelukeskus Oiva taseyksikkö	1070	1124
Peruspalvelukeskus Oiva yhteensä	1070	1124
Työllistetyt	7	13
Kunta yhteensä	1939	2043

Naisia	1735	1806
Miehiä	204	237
Yhteensä	1939	2043

Vakinaiset	1612	1629
Määräaikaiset ja sijaiset	320	401
Työllistetyt	7	13
Yhteensä	1939	2043

Henkilöstökulut	2014	2013
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	81 374 039,15	83 444 312,06
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	10 070,97	60 524,08
Henkilöstökulut yhteensä	81 384 110,12	83 504 836,14

Tilintarkastajan palkkiot	2014	2013
BDO Auditor Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	20 200,00	19 423,90
Tilintarkastajan lausunnot	1 182,50	0,00
Tarkastuslautakunnan sihteerin tehtävät	4 622,50	5 835,00
Muut palkkiot	297,50	4 237,48
Palkkiot yhteensä	26 302,50	29 496,38

4.6 Liitetietojen erittely

Erittely suunnitelman mukaisten poistojen ja poistonalaisten investointien vastaavuudesta	Tilinpäätöksistä		Taloussuunnitelmista		
	2013	2014	2015	2016	2017
	Suunnitelman mukaiset poistot	10 328 234	8 624 475	7 823 100	9 000 000
Poiston alaisten investointien omahankintameno	18 889 226	9 996 989	14 271 000	11 367 000	12 903 000

Viiden vuoden keskiarvo	
Suunnitelman mukaiset pois- tot	8 955 162
Poiston alaisten investointien hankinta- meno	13 485 443
Ero	-4 530 281
Poikkeama-%	-34
Jos eroa verrataan suunnitelman mukaisiin poistoihin:	-51 %
Jos eroa verrataan investointeihin:	-34 %
Eli sumupoistot ovat investoinneista:	66

4.7 Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki kunnan tytäryhtiöt sekä kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä, kuin myös osakkuusyhteisöt.

Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä		
	Yhdistelty konsernitilinpäätökseen	
	Yhdistelty (kpl)	Ei yhdistelty (kpl)
Tytäryhteisöt		
Kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiöt	4	-
Kuntayhtymät	5	-
Osakkuusyhteisöt	1	-
Yhteensä	10	-

Tytäryhtiö Työvoimapalvelu Soiva Oy myytiin tilikauden aikana sekä osakkuusyhtiö Päijät-Tili Oy fuusioitui Calpro Oy:öön, joka ei ole enää Hollolan kunnan osakkuusyhtiö.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Kuntayhtymien keskinäiset tapahtumat on eliminoitu pienemmän omistusosuuden mukaan. Se osa sisäisistä eristä, jotka sisältyvät molempien osapuolten tilinpäätökseen, eliminoidaan. Kiinteistöveroja ei ole eliminoitu, koska niitä eivät kaikki ilmoittaneet. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen sekä kunnan ja kuntayhtymien keskinäisen omistuksen eliminointi on tehty pariarvomenetelmällä.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Kiinteistötytäryhteisöjen ja asunto-osakeyhtiöiden aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi yhteisöjen omien ilmoitusten perusteella ja jäännösarvojen ero kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja

aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi.

Kuntayhtymät

Kuntayhtymät on yhdistelty konsernitiilin päätökseen peruspääomaosuuden suhteessa.

Osakkuusyhteisöt

Osakkuusyhtiöt on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä konsernitiilin päätökseen.

Vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoisia varauksia ei ole jaettu vapaaseen pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan.

Poikkeavat arvostus- ja jaksotusperiaatteet sekä menetelmät

Konsernitiilin päätöstä laadittaessa on noudatettu samoja arvostus- ja jaksotusperiaatteita kuin kunnan tilinpäätöksessä.

Konsernituloslaskelman liitetiedot

Konsernin toimintatuotot tehtäväalueittain	2014	2013
Yleishallinto	685 576,02	1 060 810,07
Sosiaali- ja terveystuotot	112 253 034,65	92 468 936,94
Opetus- ja kulttuuripalvelut	20 073 688,55	20 905 893,89
Yhdyskuntapalvelut	8 006 803,55	7 562 015,41
Muut palvelut	6 412 947,42	5 597 506,43
Konsernin toimintatuotot yhteensä	147 432 050,19	127 595 162,74
Satunnaisten tuottojen ja kulujen erittely	2014	2013
Satunnaiset tuotot		
Hollolan kunta/Pysyvien vastaavien myyntivoitto/Hämeenmaan Kiinteistöt Oy, määräala kiinteistötunnus 98-435-7-790	0,00	1 872 774,40
Päijät-Hämeen koulutus konserni, Kiint Oy Lahden Toimistokartanon osakkeiden myyntivoitto	0,00	25 395,78
Päijät-Hämeen koulutus konserni, Jokimaa 2,4 ha maa-alueen myyntivoitto	0,00	5 472,00
Päijät-Hämeen koulutus konserni, Linnaistentie 33, Kujala myyntivoitto	14 598,85	0,00
Päijät-Hämeen koulutus konserni, Tanhuantie 285, Kuhmoinen myyntivoitto	37 240,00	0,00
Päijät-Hämeen koulutus konserni, As Oy Suojalinnan osakkeiden myyntivoitto	8 391,36	0,00
Päijät-Hämeen koulutus konserni, Laatikkotehtaankatu 7, kirjaus markkina-arvoon	7 547,05	0,00
Päijät-Hämeen koulutus konserni, Työhönvalmennus Valma Oy pääomallainojen mitätöinti	248,34	0,00
Satunnaiset tuotot yhteensä	68 025,59	1 903 642,18
Satunnaiset kulut		
Eteva ky, Evantia Oy osakkeiden myyntitappio	0,00	974,88
Päijät-Hämeen koulutus konserni, Kiveriönkatu 34, kirjaus markkina-arvoon	16 470,77	0,00
Satunnaiset kulut yhteensä	16 470,77	974,88

Olellaiset pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot ja -tappiot		
Muut toimintatuotot	2014	2013
Osakkeiden myynnistä	39 746,23	0,00
Maa-alueiden myynnistä	418 121,45	189 158,54
Koneiden ja kaluston myynnistä	7 339,63	70 562,90
Muut myyntivoitot	634,86	4 357,73
Myyntivoitot yhteensä	465 842,17	264 079,17
Muut toimintakulut	2014	2013
Maa-alueiden myynnistä	5 469,73	2 252,02
Osakkeiden myynnistä	43 144,45	0,00
Rakennusten myyntitappiot	122 767,15	905,04
Myyntitappiot yhteensä	171 381,33	3 157,06

Konsernitasetta koskevat liitetiedot

Maa- ja vesialueet erittely	2014	2013
Maa- ja vesialueet		
Kiinteistöjen liittymismaksut	447 917,20	431 287,20
Muut maa- ja vesialueet	21 782 142,69	20 394 984,34
Maa- ja vesialueet yhteensä	22 230 059,89	20 826 271,54

Olellaiset kuntayhtymäosuuksien arvon muutokset	Tasearvo 1.1.	Lisäykset Tilikaudelta	Vähennykset Tilikaudelta	Tase-arvo 31.12.	Kunnan osuus kuntayhtymän perus-pääomasta	Ero
Hollolan-Lahden vesilaitoskuntayhtymä	344 244,20	0,00	0,00	344 244,20	344 244,20	0,00
Eteva kuntayhtymä	154 356,46	0,00	0,00	154 356,46	77 367,13	76 989,33
Päijät-Hämeen koulutus konserni ky	3 814 608,64	0,00	0,00	3 814 608,64	3 814 608,64	0,00
Päijät-Hämeen liitto	21 877,39	0,00	0,00	21 877,39	21 877,39	0,00
Päijät-Hämeen sos. ja terv.huollon ky	5 960 557,98	0,00	0,00	5 960 557,98	5 958 387,18	2 170,80

Omistukset muissa yhteisöissä	Kotipaikka	Omistusosuus	Kuntakonsernin osuus		Tilikauden voitto/tappio
			omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	
Tytäryhteisöt					
Hollolan Asuntotalot Oy	Hollola	100,00 %	-98	10 149	-20
Hollolan Palveluasunnot Oy	Hollola	100,00 %	1 121	1 020	0
Asunto Oy Tervasmilku	Hollola	88,08 %	85	103	0
Kiint.Oy Harmaaleppä	Hollola	55,26 %	531	61	0
Kuntayhtymät					
Hollolan-Lahden vesilaitos ky	Hollola	60,00 %	1 164	869	46
Päijät-Hämeen koulutus konserni	Lahti	7,60 %	7 678	2 129	310
Päijät-Hämeen liitto	Lahti	10,23 %	521	469	18
Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveyden huolto ky	Lahti	9,85 %	5 609	9 932	42
Eteva kuntayhtymä	Mäntsälä	0,48 %	56	398	5
Osakkuusyhteisöt					
Kiint.Oy Liikejalava	Hollola	35,46 %	45	1	3

Pitkäaikaisten saamisten erittely	2014	2013
Pitkäaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	676 588,02	432 373,51
Muut saamiset	2 171 428,00	2 714 285,00
Pitkäaikaiset saamiset yhteensä	2 848 016,02	3 146 658,51
Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät	2014	2013
Lyhytaikaiset siirtosaamiset		
Siirtyvät korot	9 867,86	6 964,28
Kelan korv. työterveyshuollosta	454 062,41	436 096,29
EU-tuet ja muut avustukset	310 274,61	454 931,24
AVI, saatava Lemminkäinen Oyj	447 604,29	447 604,29
Muut siirtosaamiset	1 365 817,38	3 074 501,59
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	2 587 626,55	4 420 097,69

Oman pääoman erittely	2014	2013
Peruspääoma 1.1.	62 087 033,38	62 087 033,38
Lisäykset	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00
Peruspääoma 31.12.	62 087 033,38	62 087 033,38
Arvonkorotusrahasto 1.1.	1 955 106,14	1 626 880,93
Lisäykset	0,00	925 033,60
Vähennykset	-116 394,62	-596 808,39
Arvonkorotusrahasto 31.12.	1 838 711,52	1 955 106,14

Muut omat rahastot 1.1.	63 338,12	72 810,82
Muutos	0,00	-9 472,70
Muut omat rahastot 31.12.	63 338,12	63 338,12
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	13 736 117,95	18 406 951,25
Siirto edelliseltä tilikaudelta	-754 565,23	-4 312 824,52
Edellisten tilikausien oikaisut/muutos	38 082,51	-358 008,78
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	13 019 635,23	13 736 117,95
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-947 423,90	-754 565,23
Oma pääoma yhteensä	76 061 294,35	77 087 030,36

Pakollisten varausten muutokset	2014	2013
Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveydenhuollon ky		
Potilasvahinkovakuutusvastuu 01.01.	619 370,56	473 850,40
Lisäykset tilikaudella	266 994,79	145 520,16
Vähennykset tilikaudella	0,00	0,00
Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveydenhuollon ky Potilasvahinkovastuu 31.12.	886 365,35	619 370,56

Muiden velkojen erittely	2014		2013	
Muut velat	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen
Muut velat				
Liittymismaksut	8 452 868,76	0,00	8 085 249,96	0,00
Muut velat	0,00	3 532 783,90	0,00	3 035 956,24
Muut velat yhteensä	8 452 868,76	3 532 783,90	8 085 249,96	3 035 956,24

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät	2014	2013
Pitkäaikaiset		
Päijät-Hämeen sairaus- ja terveydenhuollon ky		
Potilasvahinkovakuutus	706 766,20	450 062,27
Pitkäaikaiset siirtovelat yhteensä	706 766,20	450 062,27
Lyhytaikaiset		
Tuloennakot ja menojäämät		
Palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	15 453 161,89	15 334 486,25
Korkojaksotukset	197 377,35	184 461,55
Valtionennakot	36 010,00	197 061,00
Seuraavan vuoden projektirahat	337 250,00	249 790,00
Muut menojäämät	1 736 191,60	631 080,36
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	17 759 990,84	16 596 879,16
Siirtovelat yhteensä	18 466 757,04	17 046 941,43

Konsernin vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin	2014	2013
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	1 201 881,92	1 373 147,28
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	6 484 923,78	7 474 525,48

Leasingvastuiden yhteismäärä	2014	2013
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	1 588 162,94	1 980 754,89
Myöhemmin maksettavat	3 019 993,20	4 061 553,64
Yhteensä	4 608 156,14	6 042 308,53

Vastuusitoumukset	2014	2013
Takaukset muiden puolesta		
Alkuperäinen pääoma	2 002 678,26	2 012 649,51
Jäljellä oleva pääoma	418 440,59	489 747,83

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt	2014	2013
Sopimusvastuut *)	44 564,73	59 618,43
Vuokravastuut	856 181,57	876 812,27
Muut vastuut	1 730 723,43	407 700,23
Johdannaissopimukset nimellisarvo	2 430 620,59	567 016,59
Johdannaissopimukset käypä sarvo	-161 133,80	-5 083,11
Arvonlisäveron palautusvastuu **)	553 043,99	473 013,83
Ara-avustusten palautusvastuu	242 443,69	239 269,07
*) Kunnan omista sopimusvastuista löytyy tarkempi erittely kunnan liitetietojen kohdalta.		
***) Arvonlisäveron palautusvastuu		
Hollolan kunnalle ja konserniyhtiöille saattaa muodostua palautusvastuu 1.1.2006 alkaen uudisrakennusten ja perusparantamisen hankintamenojen arvonlisäveroista, mikäli kiinteistöjä myydään tai niiden käyttötarkoitus muuttuu vähennykseen tai palautukseen oikeuttamattomaan käyttöön (AVL 11 luku 120§). Palautusvastuuta määriteltäessä otetaan huomioon kiinteistöt, joiden osalta vastuun toteutuminen on todennäköistä investointi- tai taloussuunnitelmaan tai toimenpideohjelmaan perustuen.		
Perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuu		
Perustamishankkeeseen saatua valtionosuutta tai -avustusta vastaava suhteellinen osa hankitun omaisuuden käyvästä arvosta voidaan kokonaan tai osaksi määrätä palautettavaksi valtiolle, jos hankittu omaisuus luovutetaan toiselle taikka jos toiminta lopetetaan tai omaisuuden käyttötarkoitusta muutetaan pysyvästi eikä omaisuutta käytetä muuhun valtionosuuteen oikeuttavaan toimintaan. Jos omaisuus luovutetaan toiselle, joka käyttää omaisuutta valtionosuuteen oikeuttavaan toimintaan, tästä luovutuksesta johtuva palautus voidaan jättää määräämättä, jos luovuttaja omaisuuden luovutuksen yhteydessä sitoutuu vastaamaan palautusehdoista myös luovutuksen jälkeen tai jos luovutuksen saaja sitoutuu vastaaviin omaisuuden luovuttajaa koskeviin palautusehtoihin. Palautusta ei määrätä suoritettavaksi, jos valtionosuuden myöntämisestä on kulunut yli 15 vuotta. Vastuu perustuu lakiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 29.12.2009/1705, 7:53§ sekä lakiin sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta 3.8.1992/733, 4:30§.		
Tarkempi erittely kunnan perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuista löytyy kunnan liitetietojen kohdalta.		

5. Taseyksiköiden erillistilinpäätökset

5.1 Taseyksiköiden vaikutus tulokseen

	Hollola	Hollolan vesilaitos taseyksikkö	Peruspalveluke- skus Oiva	Yhteensä (ennen elim.)	Koneelliset eliminoinnit	Yhteensä
TOIMINTA TUOTOT						
MYYNTITUOTOT	12 497 235,67	3 670 686,27	126 588 731,54	142 756 653,48	-63 816 371,52	78 940 281,96
MAKSUTUOTOT	3 124 713,35	0,00	10 237 696,89	13 362 410,24	-4 487,36	13 357 922,88
TUET JA AVUSTUKSET	1 662 306,60	0,00	534 231,68	2 196 538,28	0,00	2 196 538,28
MUUT TOIMINTA TUOTOT	3 660 304,61	22 784,35	1 624 503,83	5 307 592,79	-1 601 158,52	3 706 434,27
TOIMINTA TUOTOT YHTEENSÄ	20 944 560,23	3 693 470,62	138 985 163,94	163 623 194,79	-65 422 017,40	98 201 177,39
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN						
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	132 560,63	0,00	0,00	132 560,63	0,00	132 560,63
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	132 560,63	0,00	0,00	132 560,63	0,00	132 560,63
TOIMINTAKULUT						
HENKILÖSTÖKULUT	-37 249 501,96	-89 532,00	-44 035 005,19	-81 374 039,15	0,00	-81 374 039,15
PALKAT JA PALKKIOT	-28 137 607,81	-39 766,54	-35 466 591,40	-63 643 965,75	0,00	-63 643 965,75
HENKILÖSIVUKULUT	-9 111 894,15	-49 765,46	-8 568 413,79	-17 730 073,40	0,00	-17 730 073,40
ELÄKEKULUT	-7 574 264,65	-47 540,56	-6 533 998,62	-14 155 803,83	0,00	-14 155 803,83
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-1 537 629,50	-2 224,90	-2 034 415,17	-3 574 269,57	0,00	-3 574 269,57
PALVELUJEN OSTOT	-76 247 793,02	-1 835 857,14	-75 318 469,02	-153 402 119,18	63 794 907,37	-89 607 211,81
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-4 735 790,84	-172,73	-3 197 250,54	-7 933 214,11	3 303,87	-7 929 910,24
AVUSTUKSET	-2 736 604,94	0,00	-8 616 355,08	-11 352 960,02	1 582,50	-11 351 377,52
MUUT TOIMINTAKULUT	-4 024 190,74	-4 169,24	-7 797 281,12	-11 825 641,10	1 622 223,66	-10 203 417,44
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-124 993 881,50	-1 929 731,11	-138 964 360,95	-265 887 973,56	65 422 017,40	-200 465 956,16
TOIMINTAKATE	-103 916 760,64	1 763 739,51	20 802,99	-102 132 218,14	0,00	-102 132 218,14
VEROTULOT	83 231 488,04	0,00	0,00	83 231 488,04	0,00	83 231 488,04
VALTIONOSUDET	26 408 995,54	0,00	0,00	26 408 995,54	0,00	26 408 995,54
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT						
KORKOTUOTOT	33 241,15	2 981,20	13 012,07	49 234,42	0,00	49 234,42
MUUT RAHOITUSTUOTOT	690 519,44	45,82	6 203,44	696 768,70	-302 740,00	394 028,70
KORKOKULUT	-567 045,55	-59 795,48	-1 237,16	-628 078,19	0,00	-628 078,19
MUUT RAHOITUSKULUT	-59 553,41	-303 058,49	-2 549,69	-365 161,59	302 740,00	-62 421,59
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	97 161,63	-359 826,95	15 428,66	-247 236,66	0,00	-247 236,66
VUOSIKATE	5 820 884,57	1 403 912,56	36 231,65	7 261 028,78	0,00	7 261 028,78
POISTOT JA ARVONALENTUMISET SUUNNITELMAN MUKAISET	-7 462 865,41	-1 125 377,45	-36 231,65	-8 624 474,51	0,00	-8 624 474,51
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-7 462 865,41	-1 125 377,45	-36 231,65	-8 624 474,51	0,00	-8 624 474,51
TILIKAUDEN TULOS	-1 641 980,84	278 535,11	0,00	-1 363 445,73	0,00	-1 363 445,73
POISTOERON MUUTOS	0,00	5 897,59	0,00	5 897,59	0,00	5 897,59
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-1 641 980,84	284 432,70	0,00	-1 357 548,14	0,00	-1 357 548,14

5.2 Erillistilinpäätöslaskelmat

5.2.1 Vesihuoltolaitos

Hollolan Vesihuoltolaitos -taseyksikkö

TULOSLASKELMA

	01.01. - 31.12.2014	01.01. - 31.12.2013
Liikevaihto	3 670 686,27	3 818 398,57
Liiketoiminnan muut tuotot	22 784,35	67 340,85
Materiaalit ja palvelut	-1 836 029,87	-1 894 043,09
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-172,73	-7 112,36
Palvelujen ostot	-1 835 857,14	-1 886 930,73
Henkilöstökulut	-89 532,00	-113 953,83
Palkat ja palkkiot	-39 766,54	-51 637,17
Henkilösivukulut	-49 765,46	-62 316,66
Eläkekulut	-47 540,56	-59 354,12
Muut henkilösivukulut	-2 224,90	-2 962,54
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 125 377,45	-1 141 699,52
Liiketoiminnan muut kulut	-4 169,24	-7 279,81
Liikelylijäämä	638 362,06	728 763,17
Rahoitustuotot ja -kulut:		
Korkotuotot	2 981,20	3 975,04
Muut rahoitustuotot	45,82	18,26
Muille maksetut korkokulut	-59 795,48	-69 091,72
Korvaus peruspääomasta	-302 740,00	-302 740,00
Muut rahoituskulut	-318,49	-13,08
Ylijäämä (-alijäämä) ennen satunnaiseriä	278 535,11	360 911,67
Ylijäämä(alijäämä)ennen varauksia	278 535,11	360 911,67
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	5 897,59	5 897,59
Tilikauden ylijäämä (-alijäämä)	284 432,70	366 809,26
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Sijoitetun pääoman tuotto, %	4,1 %	4,6 %
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	4,5 %	5,3 %
Voitto, %	7,6 %	9,5 %

Hollolan vesihuoltolaitos –taseyksikkö

RAHOITUSLASKELMA

01.01. - 31.12.2014 01.01. - 31.12.2013

Toiminnan rahavirta

Tulorahoitus	1 403 912,56	1 502 611,19
Liikelylijäämä	638 362,06	728 763,17
Poistot ja arvonalennukset	1 125 377,45	1 141 699,52
Rahoitustuotot ja -kulut	-359 826,95	-367 851,50
Investointien rahavirta	-2 402 009,98	-1 838 113,68
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-2 422 009,98	-1 868 113,68
Rahoitusosuudet investointimenoihin	20 000,00	30 000,00
Toiminnan ja investointien rahavirta	-998 097,42	-335 502,49

Rahoituksen rahavirta

Lainakannan muutokset	-540 000,00	-540 000,00
Pitkäaikaisen lainojen vähennys muilta	-540 000,00	-540 000,00
Muut maksuvalmiuden muutokset	348 872,77	-336 932,25
Saamisten muutos muilta	197 321,70	-218 950,46
Korottomien velkojen muutos kunnalta	-55 336,99	-1 081 044,58
Korottomien velkojen muutos muilta	206 888,06	963 062,79
Rahoituksen rahavirta	-191 127,23	-876 932,25

Rahavarojen muutos

-1 189 224,65   **-1 212 434,74**

Rahavarojen muutos

Rahavarat 31.12.	790 955,85	1 980 180,50
Rahavarat 1.1.	1 980 180,50	3 192 615,24
	-1 189 224,65	-1 212 434,74

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, eur	-2 991 749	-1 796 808
Investointien tulorahoitus, %	58,4	81,7
Pääomamenojen tulorahoitus, %	47,7	63,2
Lainanhoitokate	2,4	2,6
Kassan riittävyys, pv	69	195
Quick Ratio	1,1	2,2
Current Ratio	1,1	2,2

HOLLOLAN VESIHUOLTOLAITOS

TASE

VASTAAVAA	31.12.2014	31.12.2013
A PYSYVÄT VASTAAVAT		
I AINEETTOMAT HYÖDYKKEET		
2. MUUT PITKÄVAIKUTTEISET MENOT	0,00	4 408,87
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET	0,00	4 408,87
II AINEELLISET HYÖDYKKEET		
1. MAA- JA VESIALUEET	160 197,65	158 927,65
2. RAKENNUKSET	342 514,74	372 298,63
3. KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET	22 050 058,73	20 356 637,27
4. KONEET JA KALUSTO	77 261,29	101 760,39
6. ENNAKKOMAKSUT JA KESKENERÄISET HANKINNAT	1 112 545,21	1 471 912,28
AINEELLISET HYÖDYKKEET	23 742 577,62	22 461 536,22
PYSYVÄT VASTAAVAT	23 742 577,62	22 465 945,09
C VAIHTUVAT VASTAAVAT		
II SAAMISET		
LYHYTAIKAISET SAAMISET		
1. MYyntISAAMISET	223 551,64	429 179,57
5. SIIRTOSAAMISET	8 498,23	192,00
LYHYTAIKAISET SAAMISET	232 049,87	429 371,57
SAAMISET	232 049,87	429 371,57
IV RAHAT JA PANKKISAAMISET	790 955,85	1 980 180,50
VAIHTUVAT VASTAAVAT	1 023 005,72	2 409 552,07
VASTAAVAA	24 765 583,34	24 875 497,16
VASTATTAVAA	31.12.2014	31.12.2013
A OMA PÄÄOMA		
I PERUSPÄÄOMA	-8 619 296,54	-8 619 296,54
IV EDELLISTEN TILIKAUSIEN YLJÄÄMÄ/ ALJÄÄMÄ	-3 958 669,59	-3 591 860,33
V TILIKAUDEN YLJÄÄMÄ/ALJÄÄMÄ	-284 432,70	-366 809,26
OMA PÄÄOMA	-12 862 398,83	-12 577 966,13
B POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
1. POISTOERO	-45 914,17	-51 811,76
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	-45 914,17	-51 811,76
E VIERAS PÄÄOMA		
I PITKÄAIKAINEN		
2. LAINAT RAHOITUS- JA VAKUUTUSLAITOKSILTA	-2 350 000,00	-2 890 000,00
9. MUUT VELAT/LIITTYMISMAKSUT JA MUUT VELAT	-8 617 309,43	-8 249 690,63
PITKÄAIKAINEN	-10 967 309,43	-11 139 690,63
II LYHYTAIKAINEN		
2. LAINAT RAHOITUS- JA VAKUUTUSLAITOKSILTA	-540 000,00	-540 000,00
7. OSTOVELAT	-260 594,49	-410 513,52
8. KOROTTOMAT VELAT KUNNALT	-4 159,81	-59 617,31
9. MUUT VELAT/LIITTYMISMAKSUT JA MUUT VELAT	-53 315,95	-57 472,52
10 SIIRTOVELAT	-31 890,66	-38 425,29
LYHYTAIKAINEN	-889 960,91	-1 106 028,64
VIERAS PÄÄOMA	-11 857 270,34	-12 245 719,27
VASTATTAVAA	-24 765 583,34	-24 875 497,16
TASEEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste, %	52,1	50,8
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	321,0	315,1
Kertynyt ylijäämä, 1000 eur	4 243	3 959
Lainakanta 31.12., 1000 eur	2 890	3 430

5.2.2 Peruspalvelukeskus Oiva -taseyksikkö

TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	01.01. - 31.12.2014	01.01. - 31.12.2013
Liikevaihto	138 300 797,94	91 994 443,54
Liiketoiminnan muut tuotot	805 496,25	876 137,93
Materiaalit ja palvelut	-78 636 614,62	-33 201 689,11
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 199 576,23	-3 280 684,91
Palvelujen ostot	-75 437 038,39	-29 921 004,20
Henkilöstökulut	-44 035 005,19	-44 642 237,77
Palkat ja palkkiot	-35 466 591,40	-36 134 279,75
Henkilösivukulut	-8 568 413,79	-8 507 958,02
Eläkekulut	-6 533 998,62	-6 469 556,62
Muut henkilösivukulut	-2 034 415,17	-2 038 401,40
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-36 231,65	-100 664,74
Liiketoiminnan muut kulut	-16 413 871,39	-14 926 033,43
Liikelylijäämä	-15 428,66	-43,58
Rahoitustuotot ja -kulut:	15 428,66	43,58
Korkotuotot	13 012,07	1 753,03
Muut rahoitustuotot	6 203,44	6 258,81
Muille maksetut korkokulut	-1 237,16	-7 187,01
Muut rahoituskulut	-2 549,69	-781,25
Ylijäämä ennen satunnaisia eriä	0,00	0,00
Ylijäämä(alijäämä)ennen varauksia	0,00	0,00
Tilikauden alijäämä	0,00	0,00
Voitto %	0,00	0,00
Sijoitetun pääoman tuotto %	0,00	0,26

RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT 01.01. - 31.12.2014 01.01. - 31.12.2013**Toiminnan rahavirta**

Tulorahoitus	36 231,65	100 664,74
Liikelyijäämä	-15 428,66	-43,58
Poistot ja arvonalennukset	36 231,65	100 664,74
Rahoitustuotot ja -kulut	15 428,66	43,58
Tulorahoituksen korjauserät	0,00	0,00
Investointien rahavirta	-104 145,73	-6 300,00
Investointimenot	-104 145,73	-6 300,00
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,00	0,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0,00	0,00
Toiminnan ja investointien rahavirta	-67 914,08	94 364,74

Rahoituksen rahavirta

Lainakannan muutokset	0,00	0,00
Pitkäaikaisten lainojen lisäys muilta	0,00	0,00
Pitkäaikaisen lainojen vähennys muilta	0,00	0,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos muilta	-2 800 000,00	800 000,00
Oman pääoman muutokset	0,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset	11 627 728,21	-1 932 936,76
Toimeksiantojen pääomat	37 819,77	-1 186,87
Vaihto-omaisuuden muutos	-295,22	59 247,91
Saamisten muutos kunnalta	2 944 217,34	-352 077,91
Saamisten muutos muilta	5 040 006,15	-2 022 129,65
Korottomien velkojen muutos kunnalta	1 457 473,07	-45 677,28
Korottomien velkojen muutos muilta	2 148 507,10	428 887,04
Rahoituksen rahavirta	8 827 728,21	-1 132 936,76
Rahavarojen muutos	8 759 814,13	-1 038 572,02
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	10 600 347,00	1 840 532,87
Rahavarat 1.1.	-1 840 532,87	-2 879 104,89
	8 759 814,13	-1 038 572,02

	0,00	0,00
--	------	------

Investointien tulorahoitus %	34,8	1 597,9
Quick ratio %	1,0	1,0
Current ratio %	1,0	1,0
Kassan riittävyys pv	27,2	7,3
Lainanhoitokate	30,3	0,3
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta	-616 243,0	-192 977,5

TASE JA SEN TUNNUSLUVUT

VASTAAVAA	31.12.2014	31.12.2013
PYSYVÄT VASTAAVAT		
I AINEETTOMAT HYÖDYKKEET		
1. AINEETTOMAT OIKEUDET	71 803,91	0,00
2. MUUT PITKÄVAIKUTTEISET MENOT	0,00	2 896,19
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET	71 803,91	2 896,19
II AINEELLISET HYÖDYKKEET		
1. MAA- JA VESIALUEET	0,00	0,00
2. RAKENNUKSET	0,00	0,00
3. KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET	0,00	0,00
4. KONEET JA KALUSTO	59 962,28	60 955,92
AINEELLISET HYÖDYKKEET	59 962,28	60 955,92
PYSYVÄT VASTAAVAT	131 766,19	63 852,11
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
I VAIHTO-OMAISUUS		
1. AINEET JA TARVIKKEET	7 654,05	7 358,83
VAIHTO-OMAISUUS	7 654,05	7 358,83
II SAAMISET		
LYHYTAIKAISET SAAMISET		
1. MYNTISAAMISET	1 908 260,79	5 393 491,87
2. SAAMISET KUNNALTA	887 323,04	3 877 320,63
3. MUUT SAAMISET	780 599,95	700 290,44
4 SIIRTOSAAMISET	1 296 419,60	2 885 723,93
LYHYTAIKAISET SAAMISET	4 872 603,38	12 856 826,87
SAAMISET	4 872 603,38	12 856 826,87
IV RAHAT JA PANKKISAAMISET	10 600 347,00	1 840 532,87
VAIHTUVAT VASTAAVAT	15 480 604,43	14 704 718,57
VASTAAVAA	15 612 370,62	14 768 570,68
VASTATTAVAA	31.12.2014	31.12.2013
OMA PÄÄOMA		
IV EDELLISTEN TILIKAUSIEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ	0,00	0,00
V TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	0,00	0,00
OMA PÄÄOMA	0,00	0,00
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
1. VALTION TOIMEKSIANNOT	75 219,39	37 399,62
2 LAHJOITUSRAHASTOJEN PÄÄOMAT	0	0
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	75 219,39	37 399,62
VIERASPÄÄOMA		
II LYHYTAIKAINEN		
1. LAINAT RAHOITUS- JA VAKUUTUSLAITOKSILTA	0,00	2 800 000,00
2 SAADUT ENNAKOT	2 210,80	1 469,63
3 OSTOVELAT	4 399 096,49	3 169 134,00
4 KOROTTOMAT VELAT KUNNALTA	1 927 093,96	469 620,89
5 MUUT VELAT/LIITTYMISMAKSUT JA MUUT VELAT	1 543 953,37	970 272,97
6 SIIRTOVELAT	7 664 796,61	7 320 673,57
LYHYTAIKAINEN	15 537 151,23	14 731 171,06
VIERASPÄÄOMA	15 537 151,23	14 731 171,06
VASTATTAVAA	15 612 370,62	14 768 570,68
Taseen tunnusluvut		
Omavaraisuusaste %	0,00	0,00
Suhteellinen velkaantuneisuus %	11,2	15,9
Kertynyt ylijäämä 1000 eur	0	0
Lainakanta 31.12. 1000 Eur	0	2 800

6. Konserniyhtiöt

TEHTÄVÄN NIMI

HOLLOLAN ASUNTOTALOT OY

Vastuuhenkilö: Päivi Rahkonen/Esko Vekkele

Toiminnan kuvaus

Hollolan Asuntotalot Oy:n toiminta-ajatuksena on vuokra-asuntotarpeen tyydyttämiseksi omistaa ja ylläpitää Hollolassa rakennuksia ja kiinteistöjä sekä omistaa kiinteistöjen hallintaan oikeuttavia osakkeita sekä vuokrata omistamiaan huoneistoja omakustannusperiaatteella.

Tavoitteet ja mittarit

Tavoitteet	Arviointitapa/mittari	Tavoitetaso 2014	Toteutuma 2014
Palvelukyky			
Asukkaat ovat tyytyväisiä	asukaskysely	>3,5, arviointi 1-5	3,73
Vaikuttavuus			
Riskienhallinta kokonaisvaltaisesti hoidettu	raportointi	omistajalle tiedot kuukausittain taloudesta ja käyttöasteesta	Raportoidaan kuukausittain
Vastaaminen toimintaympäristön ja konsernin muuttuviin tarpeisiin	arviointi HAT:n roolista suhteessa asumisen muuttuviin tarpeisiin	Erytisasumisen arviointiraportin hyödyntäminen, uusien ratkaisujen toimintaympäristön vaatimusten täyttämiseksi	Varauidutaan tonttivarauspyynnöllä erityisasumiseen
HAT:n ja Peruspalvelukeskus Oivan roolin ja prosessien kehittäminen erityisasuntojen vuokraamisessa	arviointi	HAT ottanut vastattavakseen Oivan tarpeiden täyttämisen mt-kuntoutujien auttamisessa ja on jatkossa mukana kehitystyössä	Vuokrataan Oivalle tarvittaessa erityisasuntoja
Tuottavuus ja taloudellisuus			
Asuntojen kunto on hyvä	korjaussuunnittelu	korjausvelka pienenee mm. Tiilijärventiet 7 En LV-linjasaneerauksella ja ikkunaremontilla, jatkuvat korjaukset	Tiilijärventie 7 En peruskorjaus on alkanut 1.12.2014. Huoneistokorjauksia tehdään jatkuvasti
Asuntojen korkea täyttöaste	kk-seuranta	käyttöasteen kk-seuranta ja siitä raportointi, käyttöaste >=96 % koko vuoden tavoitteena	Seurataan ja raportoidaan kuukaistain, käyttöaste v. 2014 96.2 %

Perustelut

Hollolan kunnan lainat on maksettu kokonaisuudessaan pois. Lainojen maksuun ja Tiilijärventie 7 En peruskorjausinvestointiin on otettu 1 700 000 € suuruinen laina, jolla on Hollolan kunnan omavelkainen takaus. Peruskorjaukseen on haettu ja saatu ARA:lta 128 051 €:n perusparannuksen käynnistysavustus. Käyttöastetta ovat alentaneet Tiilijärventien ja Asunto Oy Hollolan Tervasmilun korjausta varten tyhjiksi jätetyt huoneistot.

Muutoin vuosi on ollut normaalia kiinteistönpitoa. Erytisasumista varten kunnalle on jätetty tontin varauspyyntö.

Yhtiön maksuvalmius on ollut hyvä. As. Oy asuntoja on myyty 5 kpl ja niistä saaduilla kauppahinnoilla on lyhennetty hankintalainaa.

Lainojen lyhennykset ovat suunnitelmien mukaiset.

Kiinteistöjen korjauskulut olivat n. 60 000 € edellistä tilikautta pienemmät, mutta ylittivät budjetin 96 320 €:lla. Kokonaisuudessaan kiinteistöjen muut kulut olivat 143 000 € pienemmät kuin v. 2013. Rahoituskulut alittuivat 49 418 € edellisvuodesta.

Asuintalovaroja tehtiin 477 100 €.

TEHTÄVÄN NIMI

HOLLOLAN PALVELUASUNNOT OY

Vastuuhenkilö: Päivi Rahkonen/Esko Vekkele

Palvelusuunnitelman kuvaus

Asuntojen vuokraus omakustannusperiaatteella siten, että huoneistojen käyttöaste säilyy korkeana ja laatu sekä vuokrataso kilpailukykyisenä.

Tavoitteet ja mittarit

Tavoitteet	Arviointitapa/mittari	Tavoitetaso 2014	Toteutuma 2014
Vaikuttavuus			
Asukkaat ovat tyytyväisiä	asukaskysely	>3,5, arviointi 1-5 (riskinä se, että kyselyn tulokset eivät välttämättä kohdistu yhtiön tuottamiin palveluihin), kysely yhdessä Oivan kanssa	Asukaskyselyä ei ole tehty
Vuokrataso on kohtuullinen	vuokrahintojen seuranta ja vertailu vastaaviin	vuokrahinnat 2014 välillä 8,11-10,13 eur/m2/kk	Vuokrataso on tavoitteiden mukainen
Palvelukyky			
Riskienhallinta kokonaisvaltaisesti hoidettu	säännöllinen raportointi	omistajalle toimitetaan kuukausittain taluotta ja käyttöastetta koskevat tiedot, kiinteistöjen kunnon sytemaattinen seuranta ja korjaus	Raportoidaan kuukausittain
Vastaaminen toimintaympäristön ja konsernin muuttuviin tarpeisiin mm. vanhusasuntojen kokonaisvaltainen arviointi ja HAT:n roolin määrittely	arviointi ja päätökset	Erityisasumisen arviointiraportin hyödyntäminen, uusien ratkaisujen toimintaympäristön vaatimusten täyttämiseksi	HAT:n tekemällä tontin varauspyynnöllä varaudutaan myös erityisasumisen tarpeiden täyttämiseen
		Oivan tarpeiden täyttäminen mt-kuntoutujien auttamisessa ja on mukanaolo kehittämistyössä Vanhusten rivitalojen perusteella tehty päätös Vanhatalon alueen uudelleenjärjestelystä. Oivan ehdotukseen asumispalvelujen toteuttamistavoista vastaaminen	Oivalla ei ole ollut tarpeita lisätiloista Oiva ei ole tehnyt ehdotusta uudelleenjärjestelystä
Tuottavuus ja taloudellisuus			
Askuntojen korkea käyttöaste	kk-seuranta	käyttöaste 100 % Oiva jatkaa vuokralaisena	Käyttöaste v. 2014 98,4 %

Perustelut

Peruspalvelukeskus Oiva irtisanoi Lähdetie 3 ja 5 kiinteistöjen vuokrasopimukset 31.10.2014 päättyviksi.

Tilojen uusi vuokraaja on Helmi Seniorikodit Oy, jonka sopimus alkaa 1.3.2015.

Vuosi on ollut normaalia kiinteistönpitoa. Suunnitelmia Vanhusten rivitalojen tulevaisuudesta ei ole tehty.

Tikauden vuokralaskelma osoittaa 72 003 € ylijäämää. Yhtiön maksuvalmius on ollut hyvä.

Kiinteistöjen hoitokulut alittuivat 23 116 € ja rahoituskulut 9 696 € budjetoiduista.

7. Käytetyt kirjanpitokirjat ja tositelajit

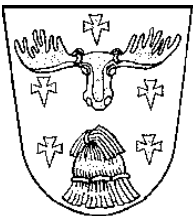
Luettelo käytetyistä kirjanpitokirjoista vuonna 2014

Tasekirja	Paperituloste, sidottu
Tase-erittelyjen saldospelvitykset	Paperitulosteet
Tilikartta	Paperituloste
Päiväkirja	Sähköinen arkisto
Pääkirja	Sähköinen arkisto
Ostoreskontra	Sähköinen arkisto
Myyntireskontra	Sähköinen arkisto
Palkkakirjanpito	Sähköinen arkisto/atk-listat
Käyttöomaisuuskirjanpito	Atk-listoina
Konsernitilinpäätös	Sähköinen arkisto/excel-tiedostot

Kirjanpidossa käytetyt tositelajit vuonna 2014

	Laji	Nimi
Myyntilaskut	YMR10	Taloustoimiston laskutus
	YMR11	Ruokapalvelulaskutus
	YMR12	Vuokralaskutus
	YMR13	Venepaikkalaskutus
	YMR14	Tilavaraukset
	YMR15	Vesilaitoksen laskutus
	YMR16	Palvelukeskuslaskutus
	YMR17	Sosiaalipalvelulaskutus
	YMR18	Sosiaaliosaston maksuunpano
	YMR19	Liikuntatoimen ja asiakaspalv. Laskutus
	YMR20	Yleislaskutus
	YMR33	Sekalaiset laskutus
	YMR45	Vuodeosastolaskutus
	YMR46	Koti- ja asumispalvelulaskutus
	YMR47	Hammashuoltolaskutus
	YMR48	Muu avohoitolaskutus
	YMR54	Päivähoitolaskutus
	YMR71	Rakennusvalvontalaskutus
YMR87	Konevuokralaskutus	
Ostolaskut	OSTOT	Ostolaskut
Muistiotositteet	ALKUSA	Alkusaldot
	BUD	Talousarvio
	BUDL	Lisätalousarvio
	KLALKU	Konsemin alkusaldot
	KLKIRJ	Konsemikirjaukset
	KLYHT	Tytäryht./Kuntayht. Konsemikirjaukset
	KOMMUI	Käyttöomaisuusmuistiot
	KOMTOS	Käyttöomaisuustositteet
	MUISIS	Muistiotositteet sisäiset
	MUISRO	Muistiotosite ulkoinen Rondo
	MUISRS	Muistiotosite sisäinen Rondo
	MUIST1	Muistiotositteet ulkoiset
	SISRON	Sisäiset laskut Rondo
Tiliotteet	PANKKI	Pankkien tiliotteet
Suoritukset	YMRHYV	Myyntiresk. hyvityslaskujen kuittaus
	YMRMAN	Myyntiresk. manuaalisuoritukset
	YMRVII	Myyntiresk. viitesuoritukset
Varastosierrot	KONEVA	Konevar. Lahikainen
Kassasierrot	KASCPU	Kassa CPU
	KASPAD	Kassa Pad BW
	KASSAL	Kassa Sal BW
Muut	OMAKSU	Ostoreskontra maksu
	PALKAT	Palkkatositteet

Hollolan kunta
PL 66, (Virastotie 3), 15870 Hollola
Puh. (03) 880 111
Faksi (03) 880 3474
www.hollola.fi, kirjaamo@hollola.fi
sähköposti: etunimi.sukunimi@hollola